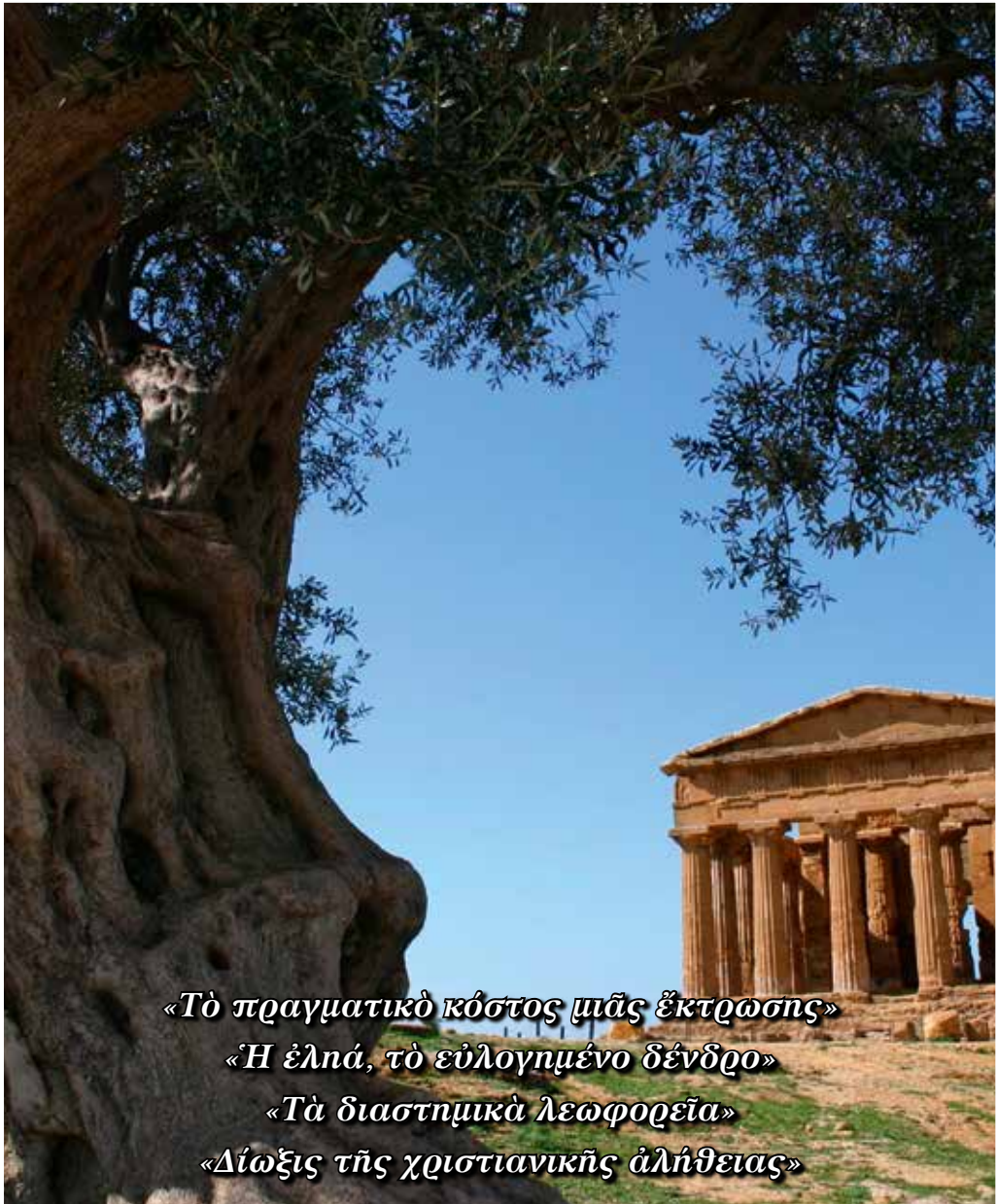

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ 80^ο | ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2017 | ΑΡΙΘ. 763

«Τὸ πραγματικὸ κόστος μιᾶς ἔκτρωσης»

«Ἡ ἐλπί, τὸ εὐλογημένο δένδρο»

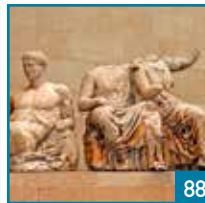
«Τὰ διαστημικὰ λεωφορεῖα»

«Δίωξις τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας»

ΤΟ ΝΟΜΠΕΛ ΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ Γ.Β.Μ.	81
ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ.....	82
ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΜΙΑΣ ΕΚΤΡΩΣΗΣ ΖΩΗ ΣΙΑΣΟΥ.....	83
ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ	88
Η ΕΛΗΑ. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΔΕΝΔΡΟ ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ	96
ΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ	103
Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ	114
ΔΙΩΚΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ! ΔΙΟΝΥΣΗΣ Κ. ΜΑΓΚΛΙΒΕΡΑΣ	117
<i>ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</i> ΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ	119

83

88

96

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΤΕΧΝΗ

www.xee.gr • ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Διμηνιαίο περιοδικό

Έκδοτης

«Χριστιανική Ένωση Ακτίνες»

Καρότισα 14, 105 61 Άθῆνα, Τηλ. 210 32.35.023

Διευθυντής Σύνταξης

Γιάννης Κ. Τσέντος

Θελξινόνς 1, 166 74 Γλυφάδα

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπιφυλάσσει σέ ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα νά μὴν δημοσιεύει ἢ νά συντέμνει κατὰ τὴν κρίση της ὅποιοιδήποτε χειρόγραφο. Χειρόγραφα, δημοσιεύόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται.

Δημιουργικό - Ἐκτύπωση

«Λυχνία Α.Ε.» Ὁλοκληρωμένες ἴψεις ἐντυπῆς ἐπικοινωνίας

Ἄνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυλο Ἀχαρνῶν, Τ. 210 3410436, F. 210 3425967

www.lyhnia.com, info@lyhnia.com

Τόπος ἐκδόσης: Ἀθήνα, Μάιος 2017

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἐλῆνὰ μπροστὰ ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Ὁμόνοιας στὸν Ἀκράγαντα (Agrigento).

Τιμὴ τεύχους 2€

Ἐτήσια συνδρομὴ

Ἐσωτερικοῦ 10€

Ἐξωτερικοῦ 20€

ΤΟ ΝΟΜΠΕΛ ΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Η πολυομυελίτιδα, ή ασθένεια που σκότωσε ή άφησε παράλυτα εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο το πρώτο ήμισυ του περασμένου αιώνα, εξαφανίστηκε από το Δυτικό Ημισφαίριο, σύμφωνα με ανακοίνωση του Παγκόσμιου Όργανισμού Υγείας (W.H.O.). Το κατόρθωμα αυτό «πρέπει να είναι πηγή υπερφάνειας για όλους μας και δείχνει πώς με τη συνεργασία προς ένα κοινό σκοπό μπορεί να επιτευχθεί όφελος για την ανθρωπότητα», είχε πει ο Δρ Carlyle Guerra de Marcedo, διευθυντής του Παναμερικανικού Οργανισμού Υγείας, του περιφερειακού γραφείου του W.H.O.

ντε ολόδροσα κατακόκκινα γαρούφαλλα. Δρ. Ουάκμαν, μου λέει ο άγνωστός μου αυτός κύριος. Αυτή είναι ή κόρη μου ή Εύα. Πριν από πέντε χρόνια είχε πάθει μηνιγγίτιδα, και οι γιατροί είχαν χάσει κάθε ελπίδα ότι θα μπορούσαν να την σώσουν. Πληροφορήθηκα όμως την ανάκαλυψη της στρεπτομυκίνης σας, που σε λίγο τη χρησιμοποιήσαν, με αποτέλεσμα να σώσουν την κορούλα μου».

Ο πατέρας σταμάτησε, ενώ ή ευγνωμοσύνη πλημμύριζε την καρδιά του. Και τότε το μικρό κορίτσι, με μιὰ αυθόρμητη κίνηση, γεμάτη παιδική απλότητα και απέραντη αγάπη, απλώνει τὰ χεράκια του και τοῦ προσφέρει τὰ γαρούφαλλα, λέγοντάς του με θερμή φωνή, που ἔπαλ-

Μεγάλο, αλήθεια, επίτευγμα και σπουδαίο ανθρωπιστικό έργο ή επιστήμη να τίθεται στην υπηρεσία τῆς ζωῆς και ὄχι τοῦ θανάτου. Να σώζει ζωές, και ὄχι να σκορπίζει τὴν ὀδύνη και τὸν θάνατο.

Μεγάλο, αλήθεια, επίτευγμα και σπουδαίο ανθρωπιστικό έργο ή επιστήμη να τίθεται στην υπηρεσία τῆς ζωῆς και ὄχι τοῦ θανάτου. Να σώζει ζωές, και ὄχι να σκορπίζει τὴν ὀδύνη και τὸν θάνατο.

Ἡ καταπολέμηση αὐτῆς τῆς νόσου φέρνει στὴ σκέψη μας ἕνα ἄλλο παρόμοιο, συγκινητικό περιστατικό. Συνέβη με τὸν δρ. Σέλμαν Ουάκμαν, τὸν «πατέρα τῶν αντιβιοτικῶν». Εἶχε τιμηθεῖ με τὸ βραβεῖο Νόμπελ τὸ 1952 στὴ Στοκχόλμη. Ἄς ἀκούσουμε τὸν ἴδιο:

«Τὴν ἐπομένη τῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου Νόμπελ με πλησίασε ἕνας ἄνδρας με ἕνα μικρὸ κοριτσάκι. Με περίμεναν στὸ χῶλ τοῦ ξενοδοχείου. Τὸ κοριτσάκι κρατοῦσε στὴν παιδικὴ ἀγκαλιά του πέ-

λε ἀπὸ συγκίνηση: «Σὰς προσφέρω ἀπὸ ἕνα γαρούφαλλο γιὰ κάθε ἕνα χρόνο που ἔζησα, ἀπὸ τότε που μου σώσατε τὴ ζωὴ μου».

«Τότε, ὁμολογεῖ ὁ διάσημος ἐπιστήμονας, ἔνιωσα πολὺ μεγαλύτερη συγκίνηση και τιμὴ και ἀπὸ τὴ στιγμή που μου ἔδιναν τὸ βραβεῖο Νόμπελ».

* * *

Μοναδικοὶ σταθμοὶ στὴ ζωὴ ἑνὸς ἐπιστήμονα, που εἶναι και ἄνθρωπος με καρδιά. Ἀπολαμβάνει τὶς πιὸ ὁμορφες στιγμὲς τῆς ζωῆς του ὄχι ἀπὸ τὴν ἐφήμερη δόξα, ἀλλὰ ὅταν υπηρετεῖ τὸν ἄνθρωπο, ἀνακουφίζει τὸν πόνο και σώζει ζωές. Τὰ

πέντε γαρύφαλλα, σύμβολο πολύμορφης ἀρετῆς, ἀρωματίζουν μὲ τὸ πολύτιμο μύρο τῆς ἀγάπης τὸν πνιγρὸ ἀπὸ τὶς ἀναθυμιάσεις τοῦ ὕλισμοῦ πλανήτη μας.

Ποιά ἄλλη χαρὰ θὰ μπορούσε νὰ σταθεῖ πλάι σ' αὐτὴ ποῦ αἰσθάνθηκε ὁ μεγάλος αὐτὸς ἐπιστήμονας μπροστὰ στὸ μικρὸ κοριτσάκι, ποῦ τοῦ ἐκφράζει τόσο ἀπλᾶ τὴν εὐγνωμοσύνη του; Τὸ ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος: Τὸ Νόμπελ πῆγε στὸ περιθώριο, μπροστὰ στὸ Νόμπελ τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ψυχικῆς ἱκανοποιήσεως ποῦ τοῦ πρόσφερε τὸ μικρὸ ἐκεῖνο παιδί. Τὰ δυὸ ἐκεῖνα ἐκφραστικὰ μάτια, ποῦ τοῦ χαμογελοῦσαν ἀγγελικά, ἔμοιαζαν μὲ

δυὸ φωτεινὲς δέσμες, ποῦ φώτιζαν καὶ θέρμαιναν τὴν καρδιά, περισσότερο ἀπὸ τὴ φωτόλουστὴ αἴθουσα τῆς βραβεύσεως. Τὰ πέντε γαρύφαλλα τῆς εὐγνωμοσύνης ἦταν γι' αὐτὸν τὸ πιὸ πολύτιμο δῶρο τῆς ζωῆς του.

Αὐτὸ τὸ μῆνυμα πρόσφερε τὸ μικρὸ κοριτσάκι στὸν μεγάλο ἐπιστήμονα. Τὸ ἴδιο μῆνυμα προσφέρεται καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπο ποῦ μοχθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀγάπης. Μὲ τὸν ἀφανῆ μόχθο τους, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ κάνουν τὴ γῆ νὰ γεμίζει μὲ τὰ μυρίπνοα ἄνθη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χαρᾶς.

Γ.Β.Μ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

Κύριε Διευθυντά,

Μὲ ἐντυπωσίασε μιὰ εἶδηση τῆς Μεγάλῃ Πέμπτῃ, 13 Ἀπριλίου 2017, στὴν ἐφημερίδα *Καθημερινή*, ἡ ὁποία ἀναφερόταν σὲ ἓνα γεγονός μὲ σημαντικό μῆνυμα πίστεως, μὲ πρωταγωνιστὴ ἓναν Ρῶσο κοσμοναῦτη ὁ ὁποῖος ἐπέστρεψε πρόσφατα ἀπὸ ἀποστολὴ στὸ Διάστημα. Ὁ κοσμοναῦτης αὐτός, ὀνόματι Σεργκέι Ρουζικόβ, εἶχε πάρει μαζί του, ἀναχωρώντας μὲ ἀποστολὴ στὸ Διάστημα, λείψανο τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ ὡς φυλακτό. Προηγούμενοι κοσμοναῦτες ἔπαιρναν πάντα μαζί τους κάτι ὡς ἐνθύμιο, ἄσχετο βέβαια μὲ θρησκευτικῆς σημασίας ἀντικείμενο. Ὁ κοσμοναῦτης αὐτὸς ἐπέλεξε νὰ ἔχει ἐπάνω του κάτι πιὸ σημαντικό: ἓνα ἅγιο λείψανο. Ὅταν ἐπέστρεψε, ἔκανε

δηλώσεις λέγοντας ὅτι ἦταν θαυμαστὴ ἢ βοήθεια τῆς παρουσίας τοῦ ἁγίου λειψάνου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς του στὸ Διάστημα. Πρόσθεσε δὲ ὅτι τὸ λείψανο τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ θὰ τὸ ἐπιστρέψει στὴν ἐκκλησία ἀπὸ ὅπου τοῦ δόθηκε. Ὁ νεαρὸς αὐτὸς Ρῶσος κοσμοναῦτης δὲν δίστασε νὰ δηλώσει τὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις του δημοσίᾳ, γεγονός ποῦ ἐντυπωσιάζει καὶ ποῦ δίνει τὸ μῆνυμα τῆς ὁμολογίας τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως σὲ ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἀκολουθοῦντας μιὰ πνευματικὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ.

Μὲ τιμὴ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς

Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΜΙΑΣ ΕΚΤΡΩΣΗΣ

Η έκτρωση θεωρείται μια παγκόσμια μάστιγα των ημερών μας. Ο Παγκόσμιος Όργανισμός Υγείας αναφέρει ότι 53 εκατομμύρια μη προγραμματισμένες κυήσεις τόν χρόνο καταλήγουν σε τεχνητή διακοπή. Εκτιμάται μάλιστα ότι τὸ ἕνα τρίτο τῶν ἐκτρώσεων πραγματοποιείται ὑπὸ ἐπικίνδυνες συνθήκες ὑγιεινῆς, με ἀποτέλεσμα αὐτὲς νὰ εὐθύνονται γιὰ τὸ 13% τῆς μητρικῆς θνησιμότητας.

Στὴν Εὐρώπη οἱ χώρες με τὶς λιγότερες ἐκτρώσεις εἶναι ἡ Πορτογαλία καὶ ἡ Πολωνία, με τὸ 0,1-1,9 % τῶν κυήσεων νὰ καταλήγουν σὲ τεχνητὴ διακοπή, καὶ

Κλινικῆς τοῦ Νοσοκομείου «Ἀλεξάνδρα», τὸ 22 % τῶν Ἑλληνίδων ἔχει κάνει ἐκτρωση, καὶ μάλιστα τὸ 1/3 ἀπὸ αὐτὲς πάνω ἀπὸ μία φορά. Ἐπίσης, τὸ 17 % τῶν Ἑλληνίδων διέκοψε ἀνεπιθύμητη ἐγκυμοσύνη, πρὶν ἀκόμη ἐνθλικωθεῖ, σὲ ἡλικία 16 ἐτῶν, τὸ 19 % προχώρησε σὲ ἐκτρωση σὲ ἡλικία 25-34 ἐτῶν, καὶ τὸ 32 % σὲ ἡλικία 35-45 ἐτῶν.

Τὸ κυριώτερο αἴτιο τῶν ἐκτρώσεων εἶναι οἱ μὴ προγραμματισμένες κυήσεις λόγω ἄγνοιας καὶ παράλειψης χρήσης ἀντισυλληπτικῶν μεθόδων. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀντισύλληψη ἔχει ὑπολογίσιμο κόστος, ποὺ δὲν καλύπτεται ἀπὸ τοὺς ἀσφαλιστικούς φορεῖς, καθὼς καὶ ἡ ἔλλειψη ἐνέσιμων ἢ ἐμφυτεύσιμων ἀντισυλληπτικῶν

*Ἡ ἐκτρωση θεωρεῖται μὴ παγκόσμια μάστιγα τῶν ἡμερῶν
μας. Ὁ Παγκόσμιος Ὄργανισμός Υγείας ἀναφέρει
ὅτι 53 εκατομμύρια μὴ προγραμματισμένες κυήσεις
τὸν χρόνο καταλήγουν σὲ τεχνητὴ διακοπή.*

ἀκολουθοῦν ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Βοσνία-Ἑρζεγοβίνη με ποσοστὸ 2-4,9 %. Τὰ ὑψηλότερα ποσοστὰ τῶν ἐκτρώσεων, 30-87,5 % τῶν κυήσεων, ἀπαντῶνται στὶς χώρες τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, στὴ Ρουμανία καὶ στὴν Οὐγγαρία. Γιὰ τὶς ὑπόλοιπες Εὐρωπαϊκὲς χώρες, τὸ ποσοστὸ κυμαίνεται ἀπὸ 8 μέχρι 29 % τῶν κυήσεων.

Στὴν Ἑλλάδα καταγράφονται 300.000 ἐκτρώσεις τὸν χρόνο, δηλαδὴ ἀριθμὸς τριπλάσιος τῶν γεννήσεων. Ὑπολογίζεται ὅμως ὅτι ὁ πραγματικὸς ἀριθμὸς τοὺς ἀγγίζει τὸ μισὸ ἑκατομμύριο ἐτησίως.

Σύμφωνα με στοιχεῖα τῆς Α΄ Πανεπιστημιακῆς Γυναικολογικῆς - Μαιευτικῆς

στὴν Ἑλλάδα, ποὺ παρέχουν μακρύτερη ἀντισυλληπτικὴ δράση καὶ καλύτερη συμμορφωσιμότητα, ἐπιδεινῶνουν τὸ φαινόμενο. Πράγματι, 4 στὰ 10 ζευγάρια ἀναπαραγωγικῆς ἡλικίας φαίνεται ὅτι δὲν λαμβάνουν κανένα προφυλακτικὸ μέσο προστασίας ἀπὸ ἀνεπιθύμητη ἐγκυμοσύνη, ἀκόμα κι ὅταν δηλώνουν ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦν ἄμεσα νὰ ἀποκτήσουν παιδί. Ἐπίσης, ἡ Ἑλλάδα ἔχει τὰ χαμηλότερα ποσοστὰ χρήσης ἀντισυλληπτικῶν δισκίων, με 3,2 % ἔναντι 22 % στὶς ὑπόλοιπες χώρες τῆς Εὐρώπης.

Ἐνα ἀκόμη πολὺ σημαντικὸ καὶ συνεχῶς ἐπιδεινούμενο κοινωνικὸ φαινόμενο

που εϋθύνεται για την αύξηση των έκτρώσεων είναι ή μείωση του μέσου ὄρου ήλικίας έναρξης των σεξουαλικῶν δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με πρόσφατο ρεπορτάζ του ΣΚΑΪ, περίπου οίμισές ἔφηβες ξεκινούν τη σεξουαλική τους ζωή πριν τὰ 17 ἔτη, ἔνῳ ὑπάρχουν μελέτες που δείχνουν ὅτι τὸ 73 % τῶν ἑφήβων 14 ἔως 16 ἑτῶν εἶχαν μιάς κάποιας μορφῆς σεξουαλικῆς δραστηριότητας. Ἡ πρώτη ἑναρξη ἑπαφῶν, σὲ συνδυασμὸ με τὴν ἔλλειψη σωστῆς σεξουαλικῆς διαπαιδαγώγησης καὶ ἑνημέρωσης για ἀντισύλληψη, ὀδηγεῖ σὲ ἀνεπιθύμητες ἑφηβικὲς κηίσεις, ή πλειοψηφία τῶν ὁποῖων καταλήγει σὲ τεχνητή διακοπή. Ἐρευνα τῆς Β΄ Πανεπιστημιακῆς Γυναικολογικῆς - Μαιευτικῆς Κλινικῆς τοῦ Ἀρεταίειου Νοσοκομείου για τὶς κηίσεις στὴν ἑφηβεία ἀποκαλύπτει ὅτι 40.000 ἑκτρώσεις τὸν χρόνο στὴν Ἑλλάδα ἀποφασίζονται ἀπὸ ἀνήλικα κορίτσια. Ἀκόμη, 1 στὰ 4 κορίτσια ήλικίας 14 ἔως 17 ἑτῶν ἔχει κάνει ἑκτρωση, ἔνῳ τὰ μισὰ ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔχουν ἑνημερώσει οὔτε τὴ μητέρα τους.

Οί συννηδέστεροι λόγοι που ἑπικαλοῦνται οί γονεῖς, για νὰ προχωρήσουν σὲ διακοπή τῆς κηίσης, εἶναι πρωτίστως λόγοι οἰκονομικοὶ καὶ δευτερευόντως κοινωνικοί. Ἡ ἀνεργία τοῦ ἑνὸς ή καὶ τῶν δύο συζύγων, ή μείωση τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος, ή ἀδυναμία νὰ καλυφθοῦν οί βασικὲς ἀνάγκες καὶ ὑποχρεώσεις ὀδηγοῦν τοὺς γονεῖς στὸν φόβο ὅτι ή ἀφιξη ἑνὸς ἀκόμα μέλους στὴν οἰκογένεια θὰ μείώσει ἀκόμα περισσότερο τὸ βιοτικό τους ἑπίπεδο. Πράγματι, τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς οἰκονομικῆς κρίσης παρατηρήθηκε ἀύξηση τῶν ἑκτρώσεων κατὰ 30 %. Στους κοινωνικοὺς λόγους ὑπάγονται οί περιπτώσεις ἀνεπιθύμητων κηίσεων ἑκτὸς γάμου ή οί περιπτώσεις

κηίσεων σὲ περίοδο τῆς ζωῆς που ή γυναίκα ἔχει ἀφιερώσει στὴ μόρφωση ή στὴν ἑπαγγελματικὴ σταδιοδρομία.

Τελικά, μὰ μη προγραμματισμένη κηίση θὰ καταλήξει σὲ γέννηση σὲ ποσοστὸ 47 %, σὲ τεχνητὴ διακοπή σὲ ποσοστὸ 40 % καὶ σὲ αὐτόματη ἑκβολή ή παλινδρόμηση ἀπὸ φυσικὰ αἷτια σὲ ποσοστὸ 13 %.

Ἐνα μικρότερο ποσοστὸ κηίσεων που καταλήγει σὲ διακοπή ἀφορᾷ προγραμματισμένες - ἑπιθυμητὲς κηίσεις που ὁμως παρουσίασαν παθολογικὰ εὑρήματα στὸν ἔλεγο τοῦ πρώτου ή δευτέρου τριμήνου κηίσης. Πρόκειται για ἔβρυα που διαγνώσθηκαν με σύνδρομο Down ή ἄλλες χρωμοσωμικὲς ἀνωμαλίες, με μεσογειακὴ ἀναμία, κυστικὴ ἴνωση, ἀνατομικὲς ἀνωμαλίες ή συγγενεῖς λοιμώξεις. Ἄλλοτε πάλι τὸ αἷτιο διακοπῆς μπορεῖ νὰ εἶναι κάποιο παθολογικὸ αἷτιο τῆς μητέρας (καρδιοπάθειες, καρκῖνος, αὐτοάνοσα νοσήματα), που δυνητικὰ θὰ ἑπιδεινωθεῖ κατὰ τὴν κηίση ή θὰ τῆς στερήσει τὴ θεραπεία. Ἀκόμη, σὲ περίπτωση ἀκούσιας λήψης φαρμάκων στὴν ἀρχή τῆς κηίσης που ἔχουν ἑνοχοποιηθεῖ για ἀνωμαλίες διάπλασης τῶν ἑμβρύων, συχνὰ ἑπιλέγεται ἀπὸ τοὺς γονεῖς ή ἑκτρωση. Ἐτσι βλέπουμε ὅτι συχνὰ ὁ φόβος για τὴ γέννηση ἑνὸς παιδιοῦ με μεγάλη ή ἑλάχιστη

παθολογία οδηγεί τους γονείς σε διακοπή της κύησης, όταν βρεθούν αντιμέτωποι ακόμα και με μικρή πιθανότητα το έμβρυο να μην είναι 100 % τέλειο σύμφωνα με τα κοινωνικά κριτήρια. Για τον ίδιο λόγο επιλέγουν να κάνουν δαπανηρές και πολύ εξειδικευμένες εξετάσεις στην αρχή της κύησης, για να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα να φέρουν στον κόσμο ένα μωρό που θα τους ταλαιπωρήσει με την πιθανή αρρώστια του.

της εγκύου ή το έμβρυο έχει αποδεδειγμένες σοβαρές δυσλειτουργίες ασύμβατες με τη ζωή.

Η προγραμματισμένη έκτρωση πραγματοποιείται την 8η με 10η εβδομάδα κύησης. Δηλαδή, η έκτρωση δεν γίνεται ποτέ, όταν το έμβρυο είναι λίγα κύτταρα ή δεν χτυπάει η καρδιά του. Πρέπει να είναι τουλάχιστον 8 εβδομάδων, που σημαίνει ότι έχει καρδιά που χτυπάει με

Σύμφωνα με στοιχεία της Α΄ Πανεπιστημιακής Γυναικολογικής - Μαιευτικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Αλεξάνδρα», το 22 % των Ελληνίδων έχει κάνει έκτρωση, και μάλιστα το 1/3 από αυτές πάνω από μία φορά. Επίσης, το 17 % των Ελληνίδων διέκοψε ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, πριν ακόμη ενηλικιωθεί, σε ηλικία 16 ετών.

Όσον αφορά το ελληνικό νομικό πλαίσιο που διέπει τις τεχνητές διακοπές κύησης, σύμφωνα με τον Νόμο 1609/1986, η έκτρωση επιτρέπεται με τη συναίνεση της εγκύου και μόνο από ιατρό μαιευτήρα-γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη μονάδα στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) Έντος των πρώτων 12 εβδομάδων της κύησης σε κάθε περίπτωση.
- β) Έντος των πρώτων 24 εβδομάδων, αν υπάρχουν ένδειξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου ασύμβατης με τη ζωή.
- γ) Έντος των πρώτων 19 εβδομάδων, αν η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανίλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί.
- δ) Χωρίς χρονικό περιορισμό, αν υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή

διπλάσιο ρυθμό από αυτόν της μητέρας του, έχει σχηματισμένα μάτια και δάκτυλα, μπορεί να κάνει εκούσιες κινήσεις, με αποτέλεσμα στο υπερηχογράφημα να μοιάζει να χορεύει. Στον εγκέφαλό του διαμορφώνονται τα κέντρα της όρασης, της ακοής, του λόγου και των συναισθημάτων. Ός τη 10η εβδομάδα ο εγκέφαλος του τελειοποιείται και μπορεί να αισθανθεί και να αντιδρά στα έρεθίσματα. Τη 10η εβδομάδα έχει ύψος 3 εκατοστά και ζυγίζει 4 γραμμάρια. Είναι ένα μικρό, τέλεια σχηματισμένο ανθρωπάκι. Οί γονείς του το έχουν δει στον υπέρηχο να κινείται, έχουν ακούσει την καρδιά του, έχουν πάρει την πρώτη του φωτογραφία από τον γιατρό. Και σε αυτή την ηλικία κύησης αποφασίζουν να τερματίσουν την εγκυμοσύνη.

Η έκτρωση γίνεται στο νοσοκομείο υπό γενική αναισθησία. Η γυναίκα τοποθετείται σε γυναικολογική θέση, ό τρά-

χιλος τῆς μήτρας διαστέλλεται βιαίως με διαρκῶς μεγαλύτερης διαμέτρου μεταλλικά κηρία (σὰν ραβδιά), καὶ στὴ συνέχεια εἰσέρχεται στὴ μήτρα μεταλλικὸ ξέστρο, ποὺ κατακερματίζει τὸ ἔμβρυο καὶ τὸ ἀναρροφᾷ. Ὅλη αὐτὴ ἡ διαδικασία, ὑπὸ συνεχῆ ὑπερηχογραφικὴ παρακολούθησι, παρουσιάζεται πολὺ ἀναλυτικὰ σὲ ἓνα βίντεο στὸ YouTube μὲ τὸν τίτλο «Ἐκτρωσι – Ἡ σιωπηλὴ κραυγὴ – Α΄ καὶ Β΄ Μέρους».

Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἔκτρωσις στὸ σῶμα τῆς γυναίκας εἶναι οἱ ἑξῆς:

- Αἰμορραγία: 1 στὴ 1.000 γυναῖκες παρουσιάζει αἰμορραγία κατὰ τὴν ἐπέμβασι ἢ τὶς πρῶτες 24 ὥρες μετὰ ἀπὸ αὐτήν.
- Διάτρησι τῆς μήτρας καὶ ρήξι τοῦ τραχήλου.
- Λοιμῶξεις τοῦ γεννητικοῦ συστήματος (ἐνδομητρίτιδα, σαλπινγίτιδα, φλεγμονώδης νόσος τῆς πυέλου).
- Θάνατος: Ὁ Παγκόσμιος Ὄργανισμὸς Ὑγείας ὑπολογίζει ὅτι 68.000 γυναῖκες κάθε χρόνο πεθαίνουν λόγω τῶν ἐκτρώσεων. Ἡ ἔκτρωσι εἶναι ἡ τρίτη σημαντικώτερη αἰτία θανάτου τῶν ἐφήβων, μετὰ τὰ ἀτυχήματα καὶ τὶς αὐτοκτονίες.
- Δευτεροπαθῆς ἀμνηόρροια ἢ στειρώσι.
- Ἐπιπλοκὲς στὶς ἐπόμενες κυήσεις, ὅπως καθ' ἕξιν ἀποβολές, ἐξωμήτρια κύησι, ἀνεπάρκεια τοῦ ἔσω τραχηλικοῦ στομίου, πρόωρος τοκετός, ἐμφάνισι προδρομικοῦ π्लाκοῦντα, ἀϋξημένη περιγεννητικὴ νοσηρότητα καὶ θνησιμότητα.
- Θρόμβωσι καὶ ἐμβολή.
- Ἐπιπλοκὲς ἀπὸ τὴν ἀναισθησία.

Ἡ ἔκτρωσι εἶναι μιὰ ψυχοφθόρος διαδικασία, μὲ ἐπιπτώσεις στὴν ψυχικὴ ὑγεία τῆς γυναίκας ποὺ τὴν ἀκολουθοῦν σὲ ὅλη τὴ ζωὴ τῆς καὶ περιγράφονται μὲ τὸν ὄρο «μετεκτρωτικὸ σύνδρομο». Πρόκειται γιὰ μιὰ εἰδικὴ κατηγορία με-

τατραυματικῆς ἀγχώδους διαταραχῆς. Τὰ συμπτώματα εἶναι ἐντονώτερα στὴ μητέρα, ὅμως τὰ βιώνει ψυχολογικὰ καὶ ὁ πατέρας, καὶ φυσικὰ ἐπιπρεάζουν μὴ ἀναστρέψιμα τὴ σχέση τους. Οἱ ψυχολογικὲς ἐπιπτώσεις τῆς ἔκτρωσις εἶναι οἱ ἑξῆς:

- Ἐνοχικὰ συναισθήματα, διαταραχὲς ὕπνου (ἀϋπνία ἢ ἐφιάλτες) σὲ ποσοστὸ 36 %, αἴσθημα μετανοίας, μειωμένη αὐτοσπεποίθησι, αἴσθημα μοναξιάς, κατάθλιψι, ἄγχος.
- Ἀνάγκη ψυχικῆς θεραπείας. Τὸ 44 % τῶν γυναικῶν ποὺ διέκοψαν τὴν κύησὶ τους παραπονοῦνται γιὰ νευρικὲς διαταραχὲς, καὶ τὸ 11 % παίρνει ψυχοφάρμακα μὲ συνταγὴ οἰκογενειακοῦ γιαιτροῦ. Τὸ 25 % τῶν γυναικῶν ποὺ ἔχουν κάνει ἔκτρωσι ἐπισκέπτεται ψυχίατρο, σὲ σύγκρισι μὲ τὸ 3 % τῶν γυναικῶν χωρὶς ἔκτρωσι στὸ ἱστορικὸ τους. Ἐπίσης, οἱ ἔφηβες ποὺ ἔκαναν ἔκτρωσι ἔχουν τριπλάσια πιθανότητα νὰ εἰσαχθοῦν σὲ ψυχιατρικὲς κλινικὲς ἀπὸ τὶς συνομήλικές τους ποὺ δὲν ἔκαναν ποτέ.
- Προβλήματα στὴ σεξουαλικὴ ζωὴ καὶ στὶς σχέσεις. Ἡ σχέση μετὰξὺ τῶν συντρόφων διαταράσσεται ἀνεπανόρθωτα, ἀποποίησι εὐθυνῶν καὶ ἀλληλοκατηγορίες ἢ ἐνοχικὰ συναισθήματα εἰσέρχονται στὴ σχέση τους, ποὺ τὶς περισσότερες φορὲς ὀδηγεῖται στὸν χωρισμὸ. Συχνὰ οἱ γυναῖκες ποὺ ἔκαναν ἔκτρωσι παρουσιάζουν δυσπαρεῦνια (πόνος κατὰ τὴ σεξουαλικὴ ἐπαφή), ἀποστροφὴ γιὰ τὸ ἀνδρικὸ φύλο καὶ ἐναλλαγὴ συντρόφων.
- Αὐτοκτονικὸς ἰδεασμὸς, ἀπόπειρες αὐτοκτονίας καὶ ἄλλες αὐτοκαταστροφικὲς συμπεριφορὲς. Τὸ 60 % τῶν γυναικῶν ποὺ διέκοψαν τὴν κύησὶ τους ἀναφέρουν ἰδεασμὸ αὐτοκτονίας, ἐνῶ τὸ 28 % τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἐπιχειροῦν νὰ αὐτοκτονήσουν. Οἱ ἔφηβες ἔχουν 2-4 φορὲς περισσότερες πιθανότητες νὰ δι-

- απράξουν αυτοκτονία από τις ενήλικες γυναίκες που έκαναν έκτρωση.
- Αύξηση του καπνίσματος, χρήση οινοπνεύματος και ναρκωτικών ουσιών.
 - Διατροφικές διαταραχές, κυρίως ψυχογενής άνορεξία ή βουλιμία.
 - Προβλήματα στην άνατροφή των παιδιών, όπως μείωση των μητρικών δεσμών με τα μελλοντικά παιδιά, βίαιη συμπεριφορά, κακοποίηση ή παραμέληση.
 - Ύποκατάστατες κυήσεις, πολλαπλές εκτρώσεις. Οι επαναλαμβανόμενες εγκυμοσύνες είναι ένα συχνό σύμπτωμα των νέων γυναικών που έξωτερικεύουν τα άλλα ζητήματα της άμβλωσης και την επιθυμία να «ύποκαταστήσουν» τη χαμένη εγκυμοσύνη με ένα άλλο παιδί. Δυστυχώς, τα «ύποκατάστατα μωρά» συχνά δεν γεννιούνται, έπειδη ή γυναίκα αντιμετώπιζει τις ίδιες πιέσεις –ή και έντονότερες– για διακοπή της κύησης όπως την πρώτη φορά.

Πώς μπορεί, λοιπόν, ένα ζευγάρι να αποφύγει το δίλημμα της έκτρωσης; Η απάντηση είναι απλή: με προγραμματισμό της οικογένειάς τους. Η αντισύλληψη, ή χρήση προφυλακτικού και ή αποχή είναι οι πιο σίγουρες μέθοδοι. Ειδικά στην έφηβεία, προτιμάται το προφυλακτικό κατά τις σεξουαλικές επαφές, διότι εκτός από αντισύλληψη παρέχει και προστασία από σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα.

Βέβαια, το ιδανικό είναι οι έφηβοι, με τη σωστή διαπαιδαγώγηση και ενημέρωση, να επιλέγουν να απέχουν από το σέξ, για πολλούς λόγους, ιατρικούς, ψυχολογικούς και επαγγελματικούς.

Συνοψίζοντας, το κοινωνικό φαινόμενο των εκτρώσεων, που επιδεινώνεται όσο βαθαίνει ή οικονομική και ήθική κρίση, μαστίζει τη χώρα μας και οδηγεί

στον θάνατο μισό εκατομμύριο αγέννητα παιδιά κάθε χρόνο. Συχνά αναρωτιόμαστε που βρίσκονται οι φωτισμένοι ήγέτες να βγάλουν τη χώρα μας από την κρίση και να δώσουν λύσεις, που είναι οι πνευματικοί άνθρωποι να μās εμπνεύσουν με αξίες και ιδανικά, που είναι οι χαρισματικοί εκπαιδευτικοί να διδάξουν στα παιδιά μας σεβασμό και ήθος, που είναι οι λαμπροί ήθοιοι και καλλιτέχνες να μās ψυχαγωγήσουν με έξυπνα άθωα άστεία, οι σεμνοί τραγουδιστές και τραγουδοποιοί με τις υπέροχες μελωδίες τους, οι καλοί φίλοι να μās συμπαρασταθούν στα δύσκολα...

*Η έκτρωση είναι
μια ψυχοφθόρος διαδικασία,
με έπιπτώσεις στην ψυχική
ύγεια της γυναίκας που
την ακολουθούν σε όλη τη
ζωή της και περιγράφονται
με τον όρο «μετεκτρωτικό
σύνδρομο». Πρόκειται για
μια ειδική κατηγορία
μετατραυματικής άγχώδους
διαταραχής.*

Με μισό εκατομμύριο εκτρώσεις κάθε χρόνο, δεν πρέπει να άπορούμε γιατί δεν υπάρχουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι. Ξέρουμε τί άπέγιναν. Τους σκοτώσαμε. Διότι μια έκτρωση κοστίζει μια ανθρώπινη ζωή.

ΔΡ ΖΩΗ Δ. ΣΙΑΣΟΥ
Μαιευτήρας-Χειρουργός Γυναικολόγος

ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Τώρα που το καλοκαίρι έρχεται, και μαζί του πλήθη τουριστών θα πλημμυρίσουν τους αρχαιολογικούς χώρους και τις αίθουσες των μουσείων της πατρίδας μας, για να θαυμάσουν τους θησαυρούς της ελληνικής αρχαιότητας, είναι ευκαιρία να στρέψουμε τη σκέψη μας, για μία ακόμη φορά, στους θησαυρούς εκείνους που δεν βρίσκονται πια στη χώρα μας, αλλά για περισσότερο από 200 χρόνια «φιλοξενούνται» στο Βρετανικό Μουσείο, αφού πρώτα εκλάπησαν από τον περιώνυμο λόρδο Έλγιν: τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, τα οποία πολλοί αναφέρουν ως «Ελγίνεια». Και είναι σημαντικό να στρέψουμε ξανά τη σκέψη μας στα Μάρμαρα του Παρθενώνα, όχι από τη θέση των κατ' αντικείμενο ειδικών, αλλά ως υπεύθυνοι πολίτες, που δεν διστάζουμε να ενημερωνόμαστε για τα δεδομένα, να σταθμίζουμε τα επιχειρήματα και –κυρίως– να προβληματιζόμαστε.

Η προϊστορία...

Ο Έλγιν δεν ήταν βεβαίως ο πρώτος από τους ξένους που βανδάλισαν αρχαία μνημεία στην Ελλάδα. Σε μια εποχή που είχε πολύ ψηλά κάθε τι τὸ ἑλληνικό, πολλοί ξένοι περιηγητές που επισκέπτονταν τὰ ἐδάφη τῆς ὑπὸ ὀθωμανικὴ κυριαρχία Ἑλλάδας ἔβρισκαν ἀπολύτως θεμιτὸ νὰ πάρουν μαζί τους καὶ κάποια μικρά... ἀναμνηστικά. Ὑπῆρχαν ὅμως κάποιοι «φιλότεχνοι» Εὐρωπαῖοι που ξεπέρασαν κάθε ὄριο.

Ἄς θυμηθοῦμε τὸν ἀκατονόμαστο ἄββᾶ Μισὲλ Φουρμόν, Γάλλο κληρικό, ἀπεσταλμένο τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ΄. Ὁ Φουρμόν ἔφθασε στὴν Πελοπόννησο τὸ 1729 ἐφοδιασμένος μὲ σουλτανικὸ φερμάν τοῦ Σουλτάνου Ἀχμέτ Γ΄ που τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐρευνήσει καὶ νὰ μελετήσει ὄσους ἀρχαιολογικούς χώρους ἐπιθυμοῦσε στὴν ἐπικράτεια τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Φουρμόν ἔμεινε περιώνυμος γιὰ τοὺς ἀπίστευτους βανδαλισμούς που διέπραξε, γκρεμίζοντας ναούς, πύργους καὶ μεσαιωνικὰ τείχη.

Τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Φουρμόν καυχῆται γιὰ τοὺς βανδαλισμούς αὐτούς, καὶ μάλιστα μὲ τρόπο που

ξεπερνᾷ κάθε φαντασία. Σε ἐπιστολὴ του ἀπὸ τὸν Μυστρά μὲ ἡμερομηνία τὴν 27η Μαΐου 1730 πρὸς τὸν ἄββᾶ Δελλαρόκκα, καυχῆται ὅτι δὲν ἄφησε... λίθον ἐπὶ λίθου (*“Je n’y ais laissé pierre sur pierre”*)! Σε ἄλλη του ἐπιστολὴ, τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1730 πρὸς τὸν φίλο του Φρενέ, γράφει αὐτοθαυμαζόμενος γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Σπάρτης: *«Τὰ ἰσοπέδωσα ὅλα, τὰ ξεθεμέλιωσα ὅλα. Ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ πολιτεία δὲν ἀπόμεινε πιά λίθος ἐπὶ λίθου. Ἐδῶ καὶ ἓνα μῆνα, συνεργεῖα ἀπὸ τριάντα, καὶ μερικὲς φορὲς σαράντα ἢ ἑξήντα ἐργάτες, γκρεμίζουν, καταστρέφουν, ἐξολοθρεύουν τὴ Σπάρτη. Ὁ βρόντος ἀπὸ τὸ γκρέμισμα τῶν τειχῶν, τὸ κατρακύλισμα τῶν λίθων ὡς τὶς ὄχθες τοῦ Εὐρώτα, ἀκούγεται ὄχι μονάχα στὴ Λακωνία, ἀλλὰ καὶ σὲ ὀλόκληρο τὸν Μοριά κι ἀκόμη παραπέρα... Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, ἀπορῶ κι ἐγὼ μὲ αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία. Ἀπ’ ὅσα ἔχω διαβάσει, κανεὶς δὲν σκέφθηκε ὡς τώρα νὰ ξεθεμελιώσῃ πολιτεῖες ὀλόκληρες».* Τὸ ἀρρωστημένο μυαλό του φαντασιωνόταν ὅτι τὸ ὄνομά του θὰ δοξαζόταν σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη: *«Ὁ ἀντίλαλος θὰ ἀκουστῆι σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Δὲν γκρεμίζει κανεὶς δύο καὶ*

τρεις πολιτείες χωρίς θόρυβο. Έγώ τις κατέσκαψα, ενώ οι παλαιότεροι περιηγητές έρχονταν μόνο για να τις ανακαλύψουν».

Όλα αυτά έγιναν με πρόσημα την αναζήτηση ενεπίγραφων αρχαίων πλακών. Πράγματι, ο Φουρμόν συγκέντρωσε πλήθος αρχαίων επιγραφών, τις οποίες και κατέγραψε. Και μετά... τις κατέστρεψε!!! Περιττό να πούμε πόσο αναξιόπιστες είναι, μετά από αυτό, οι καταγραφές του Φουρμόν: Αφού ο ίδιος φρόντισε να καταστρέψει τις ενεπίγραφες πλάκες, πώς μπορεί να ξεχωρίσει κανείς τις αυθεντικές καταγραφές από τις όποιες πλαστές; Ο φαντασμένος Γάλλος, αντίθετα από τις προσδοκίες του, καταγγέλθηκε από τον πνευματικό κόσμο της εποχής του, απομονώθηκε και περιφρονήθηκε ως βάνδαλος και καταστροφέας.

Στα τέλη του 18ου αιώνα, το 1788, ένας άλλος Γάλλος, ο πρέσβης της Γαλλίας στην Κωνσταντινούπολη, επιχειρήσε να αποσπάσει γλυπτά από τον Παρθενώνα, προκαλώντας κάποιες φθορές (ανάμεσα στις οποίες το κομματίσμα μιας μετόπης), χωρίς τελικά να τα καταφέρει.

Λίγα μόλις χρόνια πριν την «επιδρομή» του Έλγιν, θα βρούμε στην Αθήνα έναν άλλο «σεσημασμένο» καταστροφέα αρχαιοτήτων. Πρόκειται για τον όμοεθνή του Έλγιν Ούιλλιαμ Τάρνερ, Γραμματέα της Βρετανικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη. Αυτός, γύρω στο 1800, συνήθιζε σε καθημέα από τις συχνές επισκέψεις του στην Αθήνα να σπάει και να παίρνει μαζί του εν είδει αναμνηστικού τη μύτη και ενός αγάλματος ή μιας ανάγλυφης μορφής. Όποιος επισκέπτεται σήμερα το Διονυσιακό θέατρο στις νοτιοανατολικές παρυφές του βράχου της Ακρόπολης δεν θα δυσκολευθεί να διακρίνει τα ίχνη της παρουσίας αυτού του Τάρνερ...

Τò χρονικό τής άρπαγής τών Μαρμάρων

Και φθάνουμε στον Έλγιν. Ο Τόμας Μπρούς, 7ος Κόμης του Έλγιν (1766-1841), Βρετανός διπλωμάτης, διετέλεσε πρεσβευτής της Βρετανίας στην Υψηλή Πύλη στην Κωνσταντινούπολη μεταξύ των ετών 1799 και 1803. Από τη θέση του αυτή, ο λόρδος Έλγιν ανέπτυξε στενές σχέσεις με τη σουλτανική αούλή.

Για να κατανοήσουμε τις στενές αυτές σχέσεις που ανέπτυξε ο Έλγιν στη σουλτανική αούλή, είναι χρήσιμο να συνεκτιμήσουμε ότι η θητεία του Έλγιν στην Κωνσταντινούπολη συνέπεσε χρονικά με τη μεγάλη έκστρατεία του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο (1798-1801). Καθώς η Αίγυπτος ήταν έδαφος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ήταν φυσικό η Βρετανία, που πολεμούσε τον Ναπολέοντα και στην Εύρωπη και στην Αίγυπτο, να αποκτήσει προνομιακές σχέσεις με τον Σουλτάνο.

Εκμεταλλευόμενος αυτές τις προνομιακές σχέσεις και βεβαίως την ιδιότητά του ως πρεσβευτή της Μεγάλης Βρετανίας στην Κωνσταντινούπολη, ο Έλγιν κατάφερε να αποσπάσει ειδικό έγγραφο (παρακάτω θα βρούμε την ευκαιρία να αναφερθούμε αναλυτικότερα σε αυτό), με το οποίο έστειλε ανθρώπους του στην Αθήνα το 1801. Εκεί, δωροδοκώντας τις τοπικές αρχές, ώστε να «κάνουν τα στραβά μάτια», επέτυχε την ανεμπόδιση άνοδο των «συνεργείων» του στον ιερό βράχο της Ακρόπολης. Επί τέσσερα ολόκληρα χρόνια, από το 1801 έως το 1804, οι «εργασίες» προχωρούσαν με έντατικούς ρυθμούς: στίβηκαν σκαλωσιές, ή περίφημη ζωφόρος του Παρθενώνα κατακερατίσθηκε, μετόπες αποκολλήθηκαν από το μνημείο, γλυπτά αποσπάσθηκαν από τα αετώματα. Και δεν μιλάμε μόνο για μικρού όγκου «αναμνηστικά», σαν αυτά που επί

Για να κατανοήσουμε τις στενές σχέσεις που ανέπτυξε ο Έλγιν στη σουλτανική αυλή, είναι χρήσιμο να συνεκτιμήσουμε ότι η θητεία του Έλγιν στην Κωνσταντινούπολη συνέπεσε χρονικά με τη μεγάλη έκστρατεία του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο (1798-1801). Καθώς η Αίγυπτος ήταν έδαφος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ήταν φυσικό η Βρετανία, που πολεμούσε τον Ναπολέοντα και στην Ευρώπη και στην Αίγυπτο, να αποκτήσει προνομιακές σχέσεις με τον Σουλτάνο.

αιώνες ήδη αποσπούσαν από τα ελληνικά μνημεία οι «φιλότεχνοι» Ευρωπαίοι περιηγητές. Είναι χαρακτηριστικό ότι, μεταξύ άλλων, ο Έλγιν πήρε μία Καρυάτιδα –την καλύτερα σωζόμενη– και έναν δλόκληρο κίονα από το Έρεχθειό! Άληθινοί θησαυροί φορτώνονταν σε κάρα και μεταφέρονταν στο λιμάνι του Πειραιά, όπου στοιβάζονταν σε πλοία, για να μεταφερθούν στην Αγγλία. Τις εργασίες επιστατούσε ο Ιταλός ζωγράφος Τζιοβάννι Μπατίστα Λουζιέρι (Giovanni Battista Lusieri), τον οποίο είχε προσλάβει ο Έλγιν, αρχικά για να αντιγράψει τα γλυπτά του Παρθενώνα, και κατόπιν για να προϊστάται των συνεργείων για την αποξήλωση του γλυπτού διακόσμου των μνημείων της Ακρόπολης.

Μετά το τέλος των «εργασιών», ο Παρθενώνας έμεινε ρημαγμένος. Άρκει να σημειώσουμε ότι μέχρι σήμερα, από τα 97 σωζόμενα τμήματα της ζωφόρου του Παρθενώνα, 56 βρίσκονται στο Λονδίνο και 40 στην Αθήνα· από τις 64 σωζόμενες μετόπες, 48 βρίσκονται στην Αθήνα και 15 στο Λονδίνο· από τις 28 σωζόμενες μορφές των αετωμάτων, 19 βρίσκονται στο Λονδίνο και 9 στην Αθήνα.

Συνολικά ο Έλγιν άφαιρεσε από την Ακρόπολη και μετέφερε στην Αγγλία 253 γλυπτά, 96 από τον Παρθενώνα και τα υπόλοιπα από τα άλλα μνημεία της Ακρόπολης και τους γύρω αρχαιολογικούς χώρους. Και όταν μιλάμε για τους

«γύρω αρχαιολογικούς χώρους», δέν έννοούμε μόνο τους κοντινούς. Μέχρι τους Δελφούς, τη Νεμέα, την Τίρυνθα, τη Δήλο και τις Μυκίνες έφθασε ή «χάρη» του... Στις Μυκίνες, μάλιστα, μόνο το τεράστιο βάρος έμποδισε την απόσπαση του περίφημου αναγλύφου της Πύλης των Λεόντων...

Ο Έλγιν, καθώς φαίνεται, ένιωθε τόσο υπερήφανος για τό «κατόρθωμά» του, ώστε μετά τη λεπλασία χάραξε σε ένα σημείο στη δυτική πλευρά του Παρθενώνα το όνομά του, καθώς και το όνομα της συζύγου του. Άκριβώς από κάτω, ένας ξένος περιηγητής προσέθεσε λίγο αργότερα στα λατινικά το έξης χαρακτηριστικό επίγραμμα: “*Quod non fecerunt Gothi, fecerunt Scoti*”, που σημαίνει: «Ό,τι δέν έκαναν οι Γότθοι το έκαναν οι Σκώτοι» (ο Έλγιν είχε καταγωγή από τη Σκωτία). Και πράγματι, αξίζει τα σημειωθεί ότι οι μεγάλες καταστροφές του κορυφαίου αυτού μνημείου του πολιτισμού δέν έγιναν ούτε από τους βάρβαρους Έρουλους, που ίσοπέδωσαν την αρχαία Άγορά, ούτε από τους Βησιγότθους, ούτε ακόμα από τους Οθωμανούς· έγιναν από τον Ένετο Φραγκίσκο Μοροζίνι, που σκοπίμως βομβάρδισε τον Παρθενώνα κατά την πολιορκία της Ακρόπολης το 1687, και από τον εύγενή λόρδο Έλγιν στην αυγή του 19ου αιώνα.

Κάποιοι έχουν συνδυάσει το καυστικό

ἐπίγραμμα “*Quod non fecerunt Gothi, fecerunt Scoti*” μὲ τὸν λόρδο Βύρωνα, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀκρόπολη λίγα χρόνια μετὰ τὸν βανδαλισμό τῆς ἀπὸ τὸν Ἕλγιν, καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο εἶναι γνωστὸ ὅτι εἶχε «προηγούμενα» μὲ τοὺς Σκωτσέζους. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι ὁ λόρδος Βύρων ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὶς ἐπιφανεῖς προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς ποὺ καταδίκασαν ἀπερίφραστα τὴν ἀρπαγὴ τῶν Μαρμάρων τοῦ Παρθενῶνα, μὴ διστάζοντας νὰ καταγγεῖλει ἀνοικτὰ τὸν Ἕλγιν στὰ ποιήματά του «Τσαλντ Χάρολντ» καὶ «Ἡ κατάρα τῆς Ἀθηνᾶς», ποὺ χρονολογοῦνται καὶ τὰ δύο στὰ 1811. Στὸ δεύτερο ποίημα, ὁ ποιητὴς φέρεται νὰ ἀκούει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ἀθηνᾶς, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικὰ λόγια:

«Ἀπ’ τοῦ Τούρκου τὴ μανία γλίτωσα
καὶ τοῦ Βανδάλου,
μὰ ἡ χώρα σου ἔναν κλέφτη μοῦ ἔχει
στεῖλει πιὸ μεγάλο».

Τὰ πράγματα, βέβαια, δὲν ἐξελίχθηκαν ὅπως ἀκριβῶς τὰ φανταζόταν ὁ Ἕλγιν. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1802 τὸ πλοῖο τοῦ Ἕλγιν «Μέντωρ» ναυάγησε στὸν Ἀβλέμονα τῶν Κυθέρων, σὲ βάθος 22-24 μέτρων, παίρνοντας στὸν βυθὸ μαζί του 16 κιβώτια μὲ κομμάτια τοῦ γλυπτοῦ διακόσμου τῶν μνημείων τῆς Ἀκρόπολης. Ὁ Ἕλγιν χρειάστηκε νὰ προσλάβει Καλύμνιους δύτες καὶ νὰ δαπανήσει ὑπέρογκα χρηματικὰ ποσὰ γιὰ τὴν ἀνέλκυση τοῦ πολυτίμου φορτίου, γράφοντας στὶς τοπικὲς ἀρχές ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ «κάποιες ποσότητες κιβωτίων μὲ πέτρες χωρὶς ἀξία, ἀλλὰ μεγάλης σημασίας γιὰ μένα». Ἡ ἀνέλκυση ὀλοκληρώθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1804.

Ὅταν οἱ ἀρχαιοπτερες μεταφέρθηκαν στὸ Λονδίνο, ἀποθηκεύθηκαν ἀρχικὰ σὲ ὑπόστεγο τῆς κατοικίας τοῦ Ἕλγιν, καὶ ἀργότερα στὴν καρβουναποθήκη τοῦ δούκα τοῦ Ντεβονσάιρ. Κατὰ τὴν ἀπο-

θήκευσή τους, ἔμειναν ἐκτεθειμένες στὴν ὑγρασία, ὑφιστάμενες σημαντικὲς ζημιές.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ λόρδος Ἕλγιν εἶχε περιέλθει σὲ δειὴ οἰκονομικὴ κατάσταση. Πινημένος στὰ χρέη ποὺ εἶχε σωρεύσει λόγω τῶν ὑπέρογκων ποσῶν ποὺ εἶχε δαπανήσει στὴν Ἀθήνα καὶ γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν ἀρχαιοτήτων στὸ Λονδίνο, ὁ Ἕλγιν ἀπευθύνθηκε στὴ βρετανικὴ κυβέρνησι, σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ πωλήσει σὲ αὐτὴν τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα. Τότε συνεστήθη εἰδικὴ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ, τὰ πορίσματα τῆς ὁποίας ἐτέθησαν ὑπ’ ὄψιν τοῦ βρετανικοῦ κοινοβουλίου. Κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ θέματος στὸ βρετανικὸ κοινοβούλιο, διατυπώθηκαν σημαντικὲς ἐπιφυλάξεις, ἐνῶ ἀκούστηκαν ἀκόμα καὶ φωνές γιὰ ἐπιστροφή τῶν Μαρμάρων στὴν Ἑλλάδα.

Τελικὰ, τὸ 1816 ἡ βρετανικὴ κυβέρνησι-

Ὁ Ἕλγιν, καθὼς φαίνεται,
ἔνιωθε τόσο ὑπερήφανος γιὰ
τὸ «κατόρθωμά» του, ὥστε
μετὰ τὴ λεπλασία χάραξε
σὲ ἓνα σημεῖο στὴ δυτικὴ
πλευρὰ τοῦ Παρθενῶνα
τὸ ὄνομά του, καθὼς καὶ
τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του.
Ἀκριβῶς ἀπὸ κάτω, ἓνας ξέ-
νος περιηγητὴς προσέθεσε
λίγο ἀργότερα στὰ λατινικὰ
τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸ ἐπί-
γραμμα: “*Quod non fecerunt
Gothi, fecerunt Scoti*”, ποὺ
σημαίνει: «Ὅ,τι δὲν ἔκαναν οἱ
Γότθοι τὸ ἔκαναν οἱ Σκῶτοι»
(ὁ Ἕλγιν εἶχε καταγωγὴν
ἀπὸ τὴ Σκωτία).

ση απόφασε να αγορασθῶν τὰ Μάρμαρα ἀπὸ τὸ βρετανικὸ δημόσιο ἔναντι ποσοῦ 35.000 στερλινῶν, τὸ ὁποῖο κρίθηκε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἐξευτελιστικὰ χαμηλό, δεδομένης τῆς ἀνυπολόγιστης ἀξίας τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν ποὺ εἶχε στὰ χέρια του ὁ Ἕλγιν. Ὁ Ἕλγιν ὅμως, πιεζόμενος ἀπὸ τὰ χρέη, δέχθηκε, λαμβάνοντας τελικὰ κατόπιν συμφιτισμοῦ μὲ τὶς δικές του ὀφειλές ἔναντι τοῦ κράτους (ποὺ ἀνέρχονταν σὲ 18.000 στερλίνες) ποσὸ μόλις 17.000 στερλινῶν. Ἐκτοτε τὰ γλυπτὰ ἐκτίθενται στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο.

Οἱ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ ποὺ ἀπέσπασε ὁ Ἕλγιν καὶ ἐκτίθενται σήμερα στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο ἀναφέρονται συχνὰ ὡς «Ἑλγίνεια Μάρμαρα». Αὐτὴ ἡ ὀνομασία ἐγείρει βεβαίως εὐλογες ἀντιρρήσεις: Εἶναι παράλογο οἱ ἀνεπανάληπτοι αὐτοὶ θησαυροὶ τοῦ πολιτισμοῦ νὰ ἀναφέρονται μὲ τὸ ὄνομα ὄχι τοῦ δημιουργοῦ τους, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τοὺς ἐκλεψε... Γι' αὐτὸ προκρίνουμε τὴν ὀνομασία «Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα», ἡ ὁποία, ἄλλωστε, εἶναι καὶ ἡ ὀνομασία ποὺ χρησιμοποιεῖται πλέον στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου. Ὡστόσο, εἶναι φανερὸ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ὀνομασία, «Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα», δὲν εἶναι ἀπολύτως ὀρθή, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ τὰ μάρμαρα ποὺ ἀπέσπασε ὁ Ἕλγιν δὲν προέρχονται μόνο ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα μνημεῖα τῆς Ἀκρόπολης, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀρχαιολογικοὺς χώρους στὴν Ἀττικὴ ἢ γύρω ἀπὸ αὐτὴν.

Τὸ χρονικὸ τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος

Τοὺς περισσότερους ἤδη ἀπὸ δύο αἰῶνες ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴ λεπλάσια τῆς Ἀκρόπολης ἀπὸ τὰ συνεργεῖα τοῦ Ἕλγιν, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπαυσαν νὰ νιώθουν τὰ Μάρμαρα δικά τους. Θὰ ἄξιζε

ὅμως νὰ διερωτηθῶμε πότε διατυπώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἐπίσημο αἴτημα τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῶν Μαρμάρων.

Ἐδῶ μᾶς περιμένει μιὰ ἐκπλήξη. Ὅσοι ἔχουν ταῦτίσει τὸ αἴτημα γιὰ ἐπιστροφή τῶν Μαρμάρων μὲ τὸ ὄνομα τῆς ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Μελίνας Μερκούρη, στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1980, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ξαφνιαζόνταν, ἂν μάθαιναν ὅτι ἡ πρώτη ἐπίσημη διεκδίκηση Μαρμάρων ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἄρταξε ὁ Ἕλγιν χρονολογεῖται ἤδη ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ... Ὅθωνα (!), ὅπως ἀποκαλύπτεται ἀπὸ μιὰ σειρά ἀπὸ ἔγγραφα τῆς περιόδου 1834-1842, τὰ ὁποῖα μέχρι πρὸ μερικῶν ἐτῶν φυλάσσονταν ἀπρόσιτα ἀπὸ τὸ κοινὸ στὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους στὸν φάκελλο «Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν». Τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὴν πρώτη αὐτὴ διατύπωση τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος ἔδωσε τότε ἡ ἐπιτυχὴ ἀναστήλωση τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης. Ὁ χαριτωμένος αὐτὸς ναός, τὸν ὁποῖο βλέπουμε δεξιὰ τῶν Προπυλαίων, ἀνεβαίνοντας πρὸς τὴν Ἀκρόπολη, εἶχε κατεδαφισθεῖ πλήρως κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ διάσωση ὅμως τοῦ οικοδομικοῦ του ὑλικοῦ ἐπέτρεψε τὴν ἀναστήλωσή του, τὸ 1835-36, καὶ κατόπιν, σὲ μιὰ δευτέρῃ φάση, τὸ 1935-1940. Μετὰ τὴν ἐπιτυχή ὀλοκλήρωση τῆς πρώτης καὶ βασικῆς ἀναστήλωσης, ὁ τότε Γραμματέας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Ἰάκωβος Ρίζος ἀπνύθιζε ἐπιστολὴ στὸ Παλάτι, ὅπου μεταξὺ ἄλλων σημείωνε στὸν βασιλιὰ Ὅθωνα: «Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπισημάνω στὴ Μεγαλειότητά Σας ὅτι τὰ τέσσερα τμήματα τῆς ζωφόρου βρίσκονται στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο στὸ Λονδίνο. Ἡ σοφία τῆς Μεγαλειότητός Σας θὰ κρίνει γιὰ τὸν κατάλληλο χρόνο, ἀφοῦ κατορθώσαμε νὰ ἀναστηλώσουμε καὶ νὰ ἀποκαταστήσουμε τὸν ναό, ὥστε τὰ τμήματα ποὺ ἀποσπᾶσθηκαν ἀπὸ τὸν

λόρδο Έλγιν να αποτελέσουν αντικείμενο επίσημης διεκδίκησης». Ο Όθων ενδιαφέρθηκε, και λίγες ημέρες μετά ο Ρίζος εκλίθη στα Άνάκτορα να δώσει διευκρινίσεις. Ο Ρίζος υπέβαλε μια ολοκληρωμένη πρόταση αιτήματος, κατόπιν της οποίας η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο έλαβε την έντολη να προωθήσει το αίτημα για την επιστροφή των γλυπτών. Οί Βρετανοί αρνήθηκαν τότε κάθε συζήτηση, και η ελληνική πλευρά δεν έκρινε σκόπιμο να επιμείνει.

Τις δεκαετίες που ακολούθησαν, το θέμα παρέμενε ζωντανό, κυρίως με τη μορφή του προβληματισμού των ιδίων των Βρετανών για τη νομιμότητα της παρακράτησης των Μαρμάρων στο Βρετανικό Μουσείο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα «στιγμιότυπο» της σχετικής συζήτησης, που χρονολογείται στο 1890. Τότε, ο Βρετανός λόγιος Frederic Harrison δημοσίευσε στο περιοδικό *Nineteenth Century* ένα άρθρο με τον εύγλωττο τίτλο «Δώστε πίσω τα Έλγινεία Μάρμαρα» (“Give back the Elgin Marbles”). Ο εκδότης του έν λόγω περιοδικού James Knowles έσπευσε να απαντήσει ο ίδιος, από τις στήλες του ίδιου περιοδικού, δίδοντας στην απάντησή του τον ακόμην πιό εύγλωττο τίτλο «Ο άστεϊσμός περι των Έλγινείων Μαρμάρων» (“The joke about the Elgin Marbles”). Ο Knowles έσπευσε να κλείσει το θέμα: Όποιαδήποτε συζήτηση για επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα, υποστήριξε, δεν θα μπορούσε να γίνεται παρά χάριν άστεϊσμού, έν είδει ρητορικής άσκησης. Κατά τον Knowles, ο Έλγιν θα έπρεπε να συγκαταλέγεται στους μεγάλους ευεργέτες της ανθρωπότητας (sic!). Η άρπαγή των Μαρμάρων του Παρθενώνα παραλληλίζεται με τις λαμπρές νίκες του

Νέλσονα. Μια ιδιαίτερη χροιά τραγικής ειρωνείας έχει μια αποστροφή του λόγου του Knowles, σύμφωνα με την οποία, αν επιστραφούν τα Μάρμαρα, η Μεγάλη Βρετανία θα πρέπει να επιστρέψει και το Γιβραλτάρ, τη Μάλτα, την Κύπρο και την Ίνδια... (από όλα αυτά, μόνο το Γιβραλτάρ παραμένει μέχρι σήμερα βρετανικό έδαφος, τελευταίο κατάλοιπο της μεγάλης αποικιακής αυτοκρατορίας του παρελθόντος – αλλά βεβαίως και τα λεγόμενα «Ελγίνεια» Μάρμαρα παραμένουν έξισου στο βρετανικό έδαφος). Αυτό που προσδίδει στην τότε συζήτηση ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ότι σέ αυτήν έσπευσε να λάβει μέρος, απαντώντας στον Knowles, μια μεγάλη μορφή των ελληνικών γραμμάτων: ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης, ο οποίος δημοσίευσε σχετικό άρθρο στο περιοδικό της Άλεξάνδρειας *Rivista Quindicinale*.

Τον Ιανουάριο του 1941 το θέμα συζητήθηκε πιό επίσημα. Τότε, τα αισθήματα συμπαθείας του βρετανικού λαού προς τον ελληνικό είχαν φθάσει στο απόγειό τους, καθώς η Ελλάδα ήταν ο μόνος σύμμαχος που είχε απομείνει στη Μεγάλη Βρετανία, η μόνη χώρα στην Εύρώπη ή οποία αντιμετώπιζε –και μάλιστα νικηφόρα– τις δυνάμεις του Άξονα. Σέ αυτό λοιπόν το πλαίσιο, έγινε πρόταση στη Βουλή των Κοινοτήτων για την επιστροφή του Μαρμάρων στην Ελλάδα μετὰ τη λήξη του πολέμου. Η κυβερνητική όμως

ἀπάντηση δὲν ἄφηνε περιθώρια γιὰ περαιτέρω ἀνακίνηση τοῦ θέματος.

Σημαντικὴ ὥθηση στὴν προσπάθεια γιὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸ τῶν Μαρμάρων τοῦ Παρθενῶνα δόθηκε στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980, μὲ τὴν ἀνάληψη τῆς ἡγεσίας τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴ Μελίνα Μερκούρη, ἡ ὁποία ἔκανε «σημαία» τῆς πολιτικῆς τῆς τῆ διεκδίκηση τῆς ἐπιστροφῆς. Κατόπιν αἰτήσεως τῆς ἑλληνικῆς κυβέρνησης, ἡ Σύνοδος τῶν ὑπουργῶν Πολιτισμοῦ τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς UNESCO στὸ Μεξικὸ ἀποφάνθηκε στὶς 3 Αὐγούστου τοῦ 1982 ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Μαρμάρων στὴν Ἑλλάδα (ἀπόφαση 4/09). Τὸν ἴδιο χρόνο συστάθηκε στὸ Λονδίνο Ἐπιτροπὴ μὲ σκοπὸ τὴν ἐπιστροφή τῶν Μαρμάρων. Τὸ 2014 ἡ UNESCO πρότεινε νὰ ἀναλάβει ρόλο διαμεσολαβητῆ γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ τὸ Ἠνωμένο Βασίλειο ἀπέρριψε τὴν πρόταση.

Ἡ βρετανικὴ ἐπιχειρηματολογία

Κατόπιν τῆς παραπάνω παρουσίας τοῦ χρονικοῦ τῆς ἀρπαγῆς τῶν Μαρμάρων ἀπὸ τὸν λόρδο Ἑλγιν καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος γιὰ τὴν ἐπιστροφή τους, εὐλόγα διερωτᾶται κανεὶς ποῖα εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ ἐπικαλεῖται ἡ βρετανικὴ πλευρὰ (ἐννοοῦμε βεβαίως τὸ βρετανικὸ κράτος καὶ τὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο, διότι ἡ βρετανικὴ κοινὴ γνώμη τάσσεται μὲ συντριπτικὰ ποσοστὰ ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Μαρμάρων), ἐπιμένοντας νὰ ἀρνεῖται τὸν ἐπαναπατρισμὸ τῶν γλυπτῶν. Διότι, ἀσφαλῶς, ἡ πείσμων βρετανικὴ ἄρνηση δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐπικαλεῖται κάποια ἐπιχειρήματα.

Ἐνα ἐπιχείρημα τῆς βρετανικῆς πλευρᾶς ἐστιάζει στὴ νομιμότητα τῶν κινήσεων τοῦ Ἑλγιν. Ὁ Ἑλγιν, λένε, ἔστειλε τὰ συνεργεῖά του στὴν Ἀθήνα, ἔχοντας

ἐξασφαλίσει φριμάνι ἀπὸ τὴ σουλτανικὴ αὐλή. Μὲ δεδομένο δὲ ὅτι ὁ ἑλληνικὸς χώρος βρισκόταν τότε ὑπὸ ὀθωμανικὴ διοίκηση, ἡ ὁποία ἀντιπροσώπευε καὶ τὴ νόμιμη ἐξουσία, οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἑλγιν εἶχαν πλήρη νομικὴ κάλυψη, στὸν βαθμὸ ποὺ ὁ Βρετανὸς εὐγενὴς εἶχε ἐξασφαλίσει τὴν ἄδεια τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν.

Τὸ πιὸ βασικὸ ἴσως ἐπιχείρημα ποὺ θὰ ἀκούσει κανεὶς ἀπὸ τὴ βρετανικὴ πλευρὰ εἶναι ὅτι τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα ἀποτελοῦν κομμάτι τῆς παγκόσμιας πολιτιστικῆς κληρονομιάς, καὶ δὲν «ἀνήκουν» στὴν Ἑλλάδα. Τυχὸν ἱκανοποίησι τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος γιὰ ἐπιστροφή τους θὰ «ἀνοίγε» τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου», ἐγκαινιάζοντας μὴ σειρὰ παρόμοιων διεκδικήσεων, μὲ τελικὸ ἀποτέλεσμα τὸ ἄδειασμα ὅλων τῶν μεγάλων μουσείων τοῦ κόσμου. Ἐνδῶσουμε σήμερα στὸ ἑλληνικὸ αἶτημα γιὰ τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα, λένε, αὐριο τίποτα δὲν θὰ ἐμποδίζει τοὺς Ἕλληνες νὰ ζητήσουν τὴν ἐπιστροφή τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου, τῆς Νίκης τῆς Σαμοθράκης καὶ τῆς Ἄρτεμις τῶν Βερσαλλιῶν ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου, τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Περγάμου ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τῆς Περγάμου στὸ Βερολίνο, τοῦ Δισκοβόλου τοῦ Μύρωνα ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τοῦ Βατικανοῦ στὴ Ρώμη, τοῦ περιφρῆμου κυκλαδίτικου εἰδωλίου τοῦ «Ἀρπιστῆ» ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Μουσεῖο τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαιοτήτων. Ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι θὰ διεκδικήσουν τὶς αἰγυπτιακὲς ἀρχαιότητες, οἱ Πέρσες τὶς περσικὲς κ.ο.κ. Τέτοιες διεκδικήσεις, ὅμως, θὰ βασιζόνταν σὲ μὴ προδιήλωσ ἀστήρικτη λογικὴ: ὅτι ἓνα μουσεῖο δὲν δικαιούται νὰ φιλοξενεῖ παρὰ ἐκθέματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴ στενωτέρη γεωγραφικὴ του περιφέρεια...

Στὴ συνήθη ἀπαίτηση πολλῶν Ἑλλήνων γιὰ ἐπιστροφή τῶν Μαρμάρων, μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι «τοὺς ἀνήκουν» καὶ ἀποτελοῦν «κληρονομιά» τους, οἱ Βρετανοὶ θὰ

Τὸ πιὸ βασικὸ ἴσως ἐπιχείρημα ποὺ θὰ ἀκούσει κανεὶς ἀπὸ τὴ βρετανικὴ πλευρὰ εἶναι ὅτι τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα ἀποτελοῦν κομμάτι τῆς παγκόσμιας πολιτιστικῆς κληρονομιάς, καὶ δὲν «ἀνήκουν» στὴν Ἑλλάδα. Τυχὸν ἱκανοποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος γιὰ ἐπιστροφή τους θὰ «ἄνοιγε τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου», ἐγκαινιάζοντας μιὰ σειρὰ παρόμοιων διεκδικήσεων, μὲ τελικὸ ἀποτέλεσμα τὸ ἄδειασμα ὅλων τῶν μεγάλων μουσείων τοῦ κόσμου.

μποροῦσαν νὰ ἀντιτάξουν –ὄχι ἴσως τόσο «κομπάρ»– ὅτι οἱ πολιτισμοὶ δὲν ἔχουν «κληρονόμους αἵματος». Κληρονόμοι ἐνὸς πολιτισμοῦ, θὰ μπορούσαν νὰ ποῦν, εἶναι οἱ λαοὶ ποὺ ἀγκάλιασαν τὸν πολιτισμὸ, τὸν τίμησαν, τὸν μελέτησαν, ἐξέδωσαν τὰ γραπτὰ του κείμενα καὶ ἔκτισαν πάνω σὲ αὐτόν. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, οἱ Βρετανοὶ θὰ ἰσχυρίζονταν ὅτι οἱ ἴδιοι μπορούσν, μὲ μεγαλύτερες ἀξιώσεις ἀπὸ τοὺς Νεοέλληνες, νὰ ἐμφανίσουν ἑαυτοὺς ὡς κληρονόμους τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖο ἔχουν θέσει στὰ θεμέλια τοῦ σύγχρονου δυτικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Ἀκόμη λιγώτερο «κομπάρ», συμβαίνει νὰ ἀκοῦμε ἀπὸ τὴ βρετανικὴ πλευρὰ ἀπαξιωτικὰ σχόλια γιὰ τοὺς Νεοέλληνες, οἱ ὁποῖοι κατασυκοφαντοῦνται ὡς ἀδιάφοροι γιὰ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ κληρονομιά. Ὡς τεκμήρια αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας ἀναφέρονται πράγματα ποὺ καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι βλέπουμε γύρω μας καὶ μᾶς πληγώνουν – καὶ βεβαίως δὲν εἶναι νὰ ἀποροῦμε ποὺ αὐτὰ γίνονται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης ἀπὸ κάθε ἀνθελληνικὴ πολεμικὴ.

Ἐπίσης, ὅπως ὑποστηρίζει ἡ βρετανικὴ πλευρά, τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα ἀναδεικνύονται στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο πολὺ καλύτερα ἀπ’ ὅ,τι θὰ ἀναδεικνύονταν στὴν Ἀθήνα. Διότι τὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο προσφέρει τὴ μεγαλύτερη καὶ πληρέστερη παγκοσμίως συνεχῆ «ἀφήγηση» τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ. Καὶ ἡ παρουσία τῶν Μαρμάρων

τοῦ Παρθενῶνα, ὡς κομματιοῦ αὐτῆς τῆς «ἀφήγησης», ἀναδεικνύει μὲ τὸν πιὸ εὐγλωττο τρόπο τὴν τεράστια συμβολὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας στὴν πορεία τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ.

Βασικὸ ἐπιχείρημα τῆς βρετανικῆς πλευρᾶς ἦταν ἐπὶ μακρὸν ἡ ἔλλειψη τοῦ κατάλληλου χώρου γιὰ τὴ στέγαση τῶν Μαρμάρων. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ἔχει ἀκυρωθεῖ χάριν στὴν ἀνέγερση καὶ λειτουργία τοῦ Νέου Μουσείου τῆς Ἀκρόπολης. Στὸ παρελθὸν χρησιμοποιεῖτο ὡς ἐπιχείρημα ἀκόμη καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἐπιβαρυνμένη ἀτμόσφαιρα τῆς Ἀθήνας θὰ μπορούσε νὰ βλάψει ἀνεπανόρθωτα τὰ γλυπτὰ.

Πάντως, ἓνα ἀπὸ τὰ συννηθέστερα ἐπιχειρήματα τῆς βρετανικῆς πλευρᾶς μέχρι σήμερα εἶναι ὅτι τὰ Μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνα προστατεύονται πολὺ καλύτερα στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο ἀπ’ ὅ,τι θὰ προστατεύονταν στὴν Ἑλλάδα. Δεδομένης μάλιστα τῆς οικονομικῆς κρίσης τὴν ὁποία διέρχεται ἡ Ἑλλάδα, δὲν θὰ ἦταν παράδοξο νὰ ἀκούσει κανεὶς καὶ φωνὲς νὰ προειδοποιοῦν γιὰ τὸν κίνδυνο ἡ Ἑλλάδα νὰ κάνει «ἐκπτώσεις» στὴ συντήρηση καὶ προστασία τῶν Μαρμάρων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ βρετανικὰ ἐπιχειρήματα. Ἀλλὰ ἡ ἑλληνικὴ ἀπάντηση εἶναι πραγματικὰ ἀποστομωτικὴ.

(συνεχίζεται)

ΔΡ ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

Η ΕΛΝΑ¹

ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΔΕΝΔΡΟ

Η ἐλνὰ εἶναι τὸ μοναδικὸ δένδρο στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ποῦ ἔχει ἄμεση σχέση μετὰ τὴ ζωὴ του. Ἔχουμε συνηθίσει νὰ ἀντιμετωπίζουμε τὸ δένδρο αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς χρηστικότητάς του. Τὸ ἐλαιόλαδο, ποῦ εἶναι τὸ τελικὸ προϊόν τῆς καρποφορίας του μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ ἐπεξεργασία τοῦ καρποῦ, εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐνδιαφέρει τὸν κάθε ἄνθρωπο, ὡς ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τῶν διατροφικῶν ἀναγκῶν του, καθὼς ἐπίσης καὶ ὡς προϊόν ἐμπορίας πρὸς ἀντιληπὴ οἰκονομικῶν ὠφελειῶν. Ὅμως ἡ ἐλνὰ ἔχει κάτι τὸ ξεχωριστό, ποῦ τὴ διαφοροποιεῖ ἀπὸ τὰ ἄλλα δένδρα.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἔχει ὡς κύριον στόχον νὰ ἐξάγει τὶς ἄλλες ιδιότητες τῆς ἐλνᾶς, καὶ ὄχι τὴν πλευρὰ τῶν βοτανικῶν καὶ φυτικῶν ιδιοτήτων καὶ τῶν καλλιεργητικῶν καὶ ἄλλων φροντίδων τὶς ὁποῖες ἀπαιτεῖ ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἀνάπτυξις του ὡς καρποφόρου δένδρου σὲ δεδομένη περιοχὴ. Τὴν ἐλνὰ πρέπει νὰ τὴ βλέπουμε ὡς μιὰ ὀλοκληρωμένη ὄντοτητα, ὡς ἓνα δένδρο μετὰ ἱερὰς διαστάσεις, ἓνα δένδρο τὸ ὁποῖο σχετίζεται μετὰ τὸν Θεό, καὶ αὐτὴ ἡ σχέση τὸ καθιστᾷ ἱερό.

Ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς τοῦ θέματος, ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν δηλαδὴ καὶ τὴν ἀρχὴ ἐμφανίσεως τῆς ἐλνᾶς, ἀναφέρεται ὅτι αὐτὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τὴ 12n χιλιετία π.Χ. Πατρίδα τῆς ἐλνᾶς ἀναφέρεται ὅτι εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία καὶ ἡ Ἑγγὺς Ἀνατολή (Παλαιστίνη, Συρία).

Στὴν *Παλαιὰ Διαθήκη* ἡ ἐλνὰ καὶ τὸ ἐλαιόλαδο ἀναφέρονται σὲ πολλὰς περιπτώσεις, ὡς ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ διάφορες θρησκευτικὰς καὶ ἄλλες ἀνάγκες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Παλαιστίνης, ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλνᾶς διαδόθηκε ἀπὸ τοὺς Φοίνικες στὴν Κύπρον, καὶ στὴ συνέχεια στὴν Κρήτην. Κατὰ τὴ Μινωικὴ ἐποχὴ (1600 π.Χ.), ἡ ἐλαιοκομὴ ἦταν σὲ μεγάλῃ ἀνθησιν, ὅπως καὶ τὸ ἐμπόριον λαδιοῦ μετὰ τὰ ἄλλα νησιὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὶς πόλεις τῆς κεντρικῆς χώρας. Τὸ λάδι ἦταν ἡ κυριώτερον πηγὴ πλοῦτου (1).

Ἡ ἐλνὰ εἶναι δένδρο τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μεγάλῃ διάρκειαν ζωῆς. Μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπισημᾷ ἐλαιόδενδρα ἑκατοντάδων ἐτῶν, ἀκόμη καὶ μέχρι 700 ἐτῶν.

Ὅπως ἀναφέρθηκε, ἡ ἐλνὰ ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη δένδρων. Θεωρεῖται δένδρο ἱερό, σύμβολον σοφίας, εἰρήνης καὶ νίκης. Μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ἓνα περιστέρον πῆγε στὸν Νῶε μετὰ ἓνα κλαδάκι ἐλνᾶς, γιὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ ὅτι τελείωσε ἡ καταστροφὴ καὶ θὰ ἄρχιζε ἡ νέα ζωὴ ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἡ ἐλνὰ πάντα ἐθεωρεῖτο δένδρο ἱερό. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἡ ἱερότητα ὠφείλετο στὴν παρουσίαν τῆς κατὰ τὴ γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνα, ὅπως ἀναφέρεται στὴ μυθολογία. Πολλὰ καὶ διάφορα χρυσὰ κοσμήματα κατασκευάζονταν στὴν Ἑλλάδα, στὴν Αἴγυπτον καὶ σὲ ἄλλες μεσογειακὰς χώρας ποῦ ἀπεικόνιζαν φύλλα ἐλνᾶς. Στὴν ἀρχαία Αἴγυπτον στόλιζαν μετὰ χρυσὰ στεφάνια τοὺς ἐπιφανεῖς νεκροὺς,

1 Τὸ ὄνομα τοῦ δένδρου γράφεται μετὰ «n», καὶ τοῦ καρποῦ μετὰ «l».

Τὴν ἑλπὰ πρέπει νὰ τὴ βλέπουμε ὡς μιὰ ὀλοκληρωμένη ὀντότητα, ὡς ἓνα δένδρο μὲ ἱερὲς διαστάσεις, ἓνα δένδρο τὸ ὁποῖο σχετίζεται μὲ τὸν Θεό, καὶ αὐτὴ ἡ σχέση τὸ καθιστᾷ ἱερό.

τὰ ὁποῖα ὁμοίαζαν μὲ κλαδιὰ ἑλπᾶς (3).

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στεφάνωναν τοὺς Ὀλυμπιονίκες μὲ στεφάνι ἀπὸ κλαδιὸ ἑλπᾶς, τὸ ὁποῖο ὀνομαζόταν «κότινος». Σὲ ἀρκετὰ ἀρχαιοελληνικὰ νομίσματα ἀπεικονίζοταν ἡ ἑλπὰ.

Ἀπὸ τὴ μυθολογία γνωρίζουμε ὅτι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἐπικράτησε τοῦ Ποσειδῶνα, δίνοντας ὡς δῶρο στοὺς Ἀθηναίους τὴν ἑλπὰ, ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη, μαζὶ μὲ τὸ ὄνομά της. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν μὲ πολλοὺς τρόπους τὴ δωρεὰ αὐτῆ τοῦ ἱεροῦ δένδρου. Ἡ Ἀττικὴ σιγὰ σιγὰ γέμισε ἀπὸ ἐλαιόδενδρα, ἀξιοποιώντας τὰ μεγάλα εὐεργετήματα γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ χρῆση τοῦ ἐλαιολάδου.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, τὸ ἐλαιόλαδο τὸ χρησιμοποιοῦσαν μόνον γιὰ ἐπάλειψη τοῦ σώματος (κυρίως οἱ παλαιστῆς στοὺς γυμνικούς ἀγῶνες), ὄχι ὅμως ὡς τροφή ἢ γιὰ φωτισμό. Ἀργότερα, ὅμως, τὸ ἐλαιόλαδο μπῆκε στὴ διατροφικὴ διαδικασία, θεωρούμενο ὡς ἓνα ἐξαιρετικὸ λιπαρὸ συστατικὸ γιὰ τὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμό.

Στὸν τύραννο τῶν Ἀθηνῶν Πεισίστρατο (600-527 π.Χ.) καὶ συνεχιστὴ τοῦ ἔργου τοῦ Σόλωνα ὀφείλεται ἡ γενίκευση τῆς καλλιέργειας τῆς ἑλπᾶς στὴν Ἀττικὴ: «Καὶ τὴν Ἀττικὴν, πρότερον ψιλὴν καὶ ἄδενδρον οὖσαν, ἐλαίαις κατεφύτευσαν, Πεισιστράτου προστάξαντος» (Δίων Χρυσόστομος) (2). Προηγουμένως, ὁ Σόλων μὲ εἰδικούς νόμους προστάτευε τὴν ἐλαιοκομία καὶ θεωροῦσε ὅτι ἦταν «μέγιστον ἀγαθὸν πρὸς πᾶσαν τοῦ βίου θεραπείαν ὁ τῆς ἐλαίας καρπός».

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔδειχναν μεγάλο σεβασμὸ στὸ ἐλαιόδενδρο τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ ἦταν

στὴν Ἀκρόπολη στὸν περίγυρο τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐρεχθείου. Ἀπὸ τὸ λάδι τοῦ δένδρου αὐτοῦ ἀναβαν τὴν ἄσβεστη λυχνίας τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς. Στὸ δένδρο αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι κρεμοῦσαν διάφορα ἀναθήματα. Κατὰ τὴ μυθολογία πάντα, ὅλα τὰ ἐλαιόδενδρα τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδος, προέρχονταν ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φύτεψε ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀκρόπολη. Ὅλα τὰ ἱερά τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς εἶχαν στὸν περίβολό τους ἱερά ἐλαιόδενδρα. Ὅποιος κατέστρεφε ἐλαιόδενδρο ἐτιμωρεῖτο πολὺ αὐστηρᾶ. Ὅπως ἀναφέρει ἡ Ζ. Ρωπαῖτου-Τσαπαρέλη (2), τὸ λάδι ἀπὸ τῆς ἱερῆς αὐτῆς ἑλπῆς συγκεντρωνόταν καὶ τὸ παρέδιδαν στοὺς «ταμίεις» στὴν Ἀκρόπολη. Αὐτοὶ τὸ μοίραζαν στοὺς ἀθλητῆς γιὰ ἐπάλειψη τοῦ σώματός των πρὶν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες. Στοὺς νικητῆς τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων καὶ τῶν ἵπποδρομιῶν ἔδιναν ὡς ἐπαθλο ἱερὸ λάδι, μέσα σὲ πῆλινα ἀγγεῖα ζωγραφισμένα μὲ σχετικὲς παραστάσεις, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονταν «παναθηναϊκοὶ ἀμφορεῖς».

Ἡ ἱερότητα τῆς ἑλπᾶς συνδέεται ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μὲ θρησκευτικὲς δοξασίες, μὲ τόπους καὶ θεότητες. Τὸ ἐλαιόλαδο ἐθεωρεῖτο σύμβολο θεραπείας καὶ δυνάμεως. Ἀκόμη καὶ στὰ χριστιανικὰ χρόνια, ὑπάρχουν παραδόσεις ποὺ ἀναβιώνουν δοξασίες γιὰ τῆς σχέσεις τῆς ἑλπᾶς μὲ ἱεροὺς χώρους, ὅπως μὲ Μοναστήρια, Ἐκκλησίες, μὲ Ἁγίους καὶ ἄλλα ἱερά σημεῖα.

Ὁ Ἐλαιώνας τῶν Ἀθηνῶν

Κατὰ καιροὺς ἀκοῦμε καὶ σήμερα νὰ ἀναφέρονται διάφορα γεγονότα ποὺ διαδραματίζονται σὲ μιὰ περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν

με τὸ ὄνομα «ὁ Ἐλαιώνας τῶν Ἀθηνῶν». Ὁ Ἐλαιώνας τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξε καί στὴν ἀρχαιότητα ἀλλὰ καὶ στοὺς μετέπειτα χρόνους ἱστορικὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὴ ζωὴ τῶν Ἀθηναίων. Ἡ ἔκταση ποὺ καταλάμβανε κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἀκόμη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος ἦταν πολὺ μεγάλη. Ἡ Ἐρευνήτρια τῆς ἑλληνικῆς λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ζ. Ρωπαίτου-Τσαπαρέλι, στὸ βιβλίο της *Ὁ Ἐλαιώνας τῆς Ἀθήνας*, μᾶς δίνει πάρα πολλὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν ἐλαιώνα αὐτόν. Ἀναφέρει σχετικὰ ὅτι ὁ ἐλαιώνας αὐτός, ὡς τις ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα, λεγόταν καὶ Λόγγος. Ἡ ὅλη περιοχὴ ἦταν πυκνοφυτεμένη με ἐλπὲς καὶ ἄρχιζε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Φάληρο καὶ τρεπόταν πρὸς τὸν Ὑμηττό (Καίσαριανή, Θεολόγο, Μονὴ Κυνηγοῦ), καταλάμβανε τὸ ἀνοιγμα μεταξὺ Ὑμηττοῦ καὶ Πεντέλης (ἀπὸ τὰ Μεσόγεια καὶ τὸν Γέρακα μέχρι τὴ Μονὴ Πεντέλης καὶ τὸν Κοκκιναρᾶ), ξεχυνόταν στοὺς πρόποδες τῆς Πάρνηθας, ἔφθανε στὸ Δαφνὶ καὶ κατέληγε στὴ θάλασσα, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ

Σαλαμίνα. Χωριζόταν σὲ πολλὰ τμήματα, παίρνοντας τὸ ὄνομα τῆς κάθε περιοχῆς: Ἐλαιώνας Καίσαριανῆς, Γέρακα, Πεντέλης, Δαφνιοῦ καὶ «κυρίως Ἐλαιώνας ἢ κυρίως Λόγγος», ὅπως λεγόταν ἢ ἔκταση ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ὁδὸ μέχρι τὸ Φάληρο ἀριστερὰ καὶ ὁδοῦ Πειραιῶς δεξιὰ.

Ἐμεῖς σήμερα ὀνομάζουμε «Ἐλαιῶνα» ἓνα κομμάτι τοῦ κυρίως Ἐλαιῶνα, ἐκτάσεως 9.000 στρεμμάτων, ποὺ ἐντάσσεται στὰ διοικητικὰ ὅρια τῶν δήμων Ἀθηναίων, Αἰγάλεω, Περιστερίου, Ταύρου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου Ρέντη καὶ καταλαμβάνει κεντρικὴ περιοχὴ τοῦ οἰκιστικοῦ ἱστοῦ τῆς πρωτεύουσας.

Ὅπως ἀναφέρει ἀκόμη ἢ ὡς ἄνω συγγραφεὺς (2), ὁ ἐλαιώνας αὐτὸς ἀναπτύχθηκε κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, με τὴν ἀνοχὴ τῶν κατακτητῶν, ἀφοῦ αὐτοὶ ἐκαρποῦντο ἓνα μεγάλο τίμημα ἀπὸ τὴν παραγωγή τῶν Ἀθηναίων καλλιεργητῶν.

Ὁ ἀρχαῖος ἐλαιώνας τῆς Ἀττικῆς εἶχε καταστραφεῖ μετὰ ἀπὸ ἐπανειλημμένες ἐπιδρομὲς Ρωμαίων, Σαρακηνῶν, Σταυροφόρων καὶ ἄλλων ξένων κατακτητῶν

των Ἀθηνῶν, οἱ ὅποιοι λεπλάτησαν ὄ,τι καλὸ ὑπῆρχε στὴν πόλιν, με ἀποτέλεσμα ἡ Ἀθήνα νὰ περιπέσει σὲ μεγάλη παρακμὴ.

Κατὰ τὸν 16ο αἰῶνα καὶ στὴ συνένεχια, ἀρκετοὶ ξένοι περιηγητὲς ἄρχισαν νὰ ἐπισκέπτονται τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ περιγράφουν στὰ κείμενά τους τὶς ἐντυπώσεις τους ἀπὸ τὶς περιοχὲς ποὺ ἐπισκέπτονταν. Ὅλοι ὅσοι ἔφθιναν στὴν Ἀθήνα, διασχίζοντας τὸ δάσος τῶν ἐλαιῶν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, περιέγραφαν μετὰ τὰ λαμπρότερα χαρακτηριστικὰ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ τοπίου μετὰ τὶς ἐλνές. Ἀκόμη, οἱ ξένοι περιηγητὲς περιέγραφαν πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐλαιοκτῆμονες ἐπεξεργάζονταν τὸν καρπὸ τῆς ἐλνᾶς, γιὰ νὰ παραλάβουν τὸ λάδι, καθὼς καὶ πῶς παραγόταν σαποῦνι ἀπὸ τὸ λάδι. Τὸ λάδι ἦταν τὸ κυριώτερο εἰσόδημα τῶν Ἀθηναίων τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Γινόταν ἐξαγωγή λαδιοῦ στὶς μεγάλες πόλεις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλνᾶς σήμερα

Σήμερα ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλνᾶς ἔχει ἐπεκταθεῖ καὶ σὲ ἄλλες χώρες ἐκτὸς ἀπὸ τὶς μεσογειακές. Ἀναφέρεται ὅτι καλλιέργειες ἐλνᾶς ἔχουν ἐπιτευχθεῖ σὲ χώρες τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως στὶς Η.Π.Α., τὸ Μεξικὸ, τὴν Ἀργεντινὴ, ἀλλὰ καὶ σὲ χώρες ὅπως ἡ Αὐστραλία, ἡ Ν. Ἀφρικὴ καὶ ἡ Ἰαπωνία (3).

Υπολογίζεται ὅτι παγκοσμίως καλλιεργοῦνται περὶ τὰ 800 ἑκατομμύρια ἐλαιόδενδρα. Ὅμως τὸ 80% καλλιεργεῖται στὴν Εὐρώπη, μετὰ τὴν Ἰσπανία νὰ κατέχει τὴν πρώτη θέση μετὰ τὸ 42% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ δένδρων, τὴν Ἰταλία τὴ δεύτερη θέση μετὰ τὸ 24%, καὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν τρίτη θέση μετὰ τὸ 12%.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἡ ἐλνὰ εἶναι

ἀειθαλὲς δένδρο καὶ ἔχει ὀρισμένες κλιματολογικὲς ἀπαιτήσεις. Διπλαδὴ θέλει εὐκρατο κλίμα καὶ εὐδοκμεῖ σὲ ὑψόμετρα κάτω τῶν 500-600 μέτρων. Στὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐλαιοκαλλιέργεια συμβάλλει στὴν ἐθνικὴ οἰκονομία μετὰ πολὺ μεγάλο ποσοστὸ. Σὲ περιοχὲς τῆς νοτίου καὶ νησιωτικῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ τὴν κύρια πηγὴ εἰσοδήματος. Ἡ ἐλνὰ εἶναι δένδρο μετὰ σχετικὰ λίγες καλλιεργητικὲς ἀπαιτήσεις καὶ μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθεῖ ἀκόμη καὶ σὲ ἐδάφη μικρῆς γονιμότητας. Υπολογίζεται ὅτι στὴν Ἑλλάδα καλλιεργοῦνται 100 ἑκατομμύρια ἐλαιόδένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ 80% συγκροτοῦν κανονικοῦς ἐλαιῶνας.

Ἡ ἐλνὰ ἀξιοποιεῖται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὸν καρπὸ τῆς κυρίως, εἴτε ὡς βρώσιμο, εἴτε ὡς ἐλαιόλαδο μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ ἐπεξεργασία.

Οἱ βρώσιμες ἐλνές παρέχουν στὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμὸ σημαντικὰ ὀφέλη, διότι εἶναι πηγὴ μονοακόρεστων λιπαρῶν ὀξέων, βιταμινῶν, τοκοφερολῶν καὶ φαινολικῶν ἐνώσεων, ποὺ εἶναι ὄργανικες οὐσίες οἱ ὁποῖες προστατεύουν τὸν ὄργανισμὸ ἀπὸ καρδιακὰ καὶ ἐγκεφαλικά νοσήματα καὶ ἀπὸ καρκίνους. Οἱ βρώσιμες ἐλνές περιέχουν ἀκόμη φυτικὲς ἴνες, οἱ ὁποῖες βοηθοῦν στὴν καλὴ λειτουργία τοῦ πεπτικοῦ συστήματος, ἔχουν ἀρκετὰ ἰχνοστοιχεῖα (σίδηρο, φωσφόρο, ἀσβέστιο, κάλιο) καὶ βιταμίνες Α καὶ Ε. Εἶναι διπλαδὴ σημαντικὴ πηγὴ θρεπτικῶν οὐσιῶν γιὰ τὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμὸ.

Ἡ ἱερότης τοῦ ἐλαιολάδου στὴν Ὀρθόδοξη Λατρεία

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῶν χριστιανικῶν χρόνων, τὸ ἐλαιόλαδο ἀποτέλεσε ἱερὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Θεωρεῖται μέσον ἁγιασμοῦ καὶ μεταδόσεως τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὅπως στὸ μυστήριό τοῦ

Από την αρχή τῶν χριστιανικῶν χρόνων, τὸ ἐλαιόλαδο ἀποτελέσσε ἱερὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Θεωρεῖται μέσον ἁγιασμοῦ καὶ μεταδόσεως τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὅπως στὸ μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, στὴν παρασκευὴ τοῦ Ἁγίου Μύρου, στὴ Βάπτισι, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀγιάζεται ἐκτὸς τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἔλαιον, μὲ τὸ ὁποῖο ἀλείφεται ὅλο τὸ σῶμα τοῦ βρέφους καὶ στὸ τέλος χρίεται μὲ Ἅγιον Χρίσμα (Ἅγιο Μύρο). Στὰ κανδήλια τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σπιτιῶν, ἐμπρὸς ἀπὸ τὶς ἅγιες εἰκόνες, λάδι χρησιμοποιεῖται.

Εὐχελαίου, στὴν παρασκευὴ τοῦ Ἁγίου Μύρου, στὴ Βάπτισι, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀγιάζεται ἐκτὸς τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἔλαιον, μὲ τὸ ὁποῖο ἀλείφεται ὅλο τὸ σῶμα τοῦ βρέφους καὶ στὸ τέλος χρίεται μὲ Ἅγιον Χρίσμα (Ἅγιο Μύρο). Στὰ κανδήλια τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σπιτιῶν, ἐμπρὸς ἀπὸ τὶς ἅγιες εἰκόνες, λάδι χρησιμοποιεῖται. Σὲ ἀρκετὲς ἀκόμη περιπτώσεις χρησιμοποιεῖται τὸ λάδι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι τὸ Ἅγιον Μύρον ἀπὸ τὸν 8ο αἰῶνα παρασκευάζεται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ παρασκευὴ του (ἔψησις) γίνεται σὲ ἀκανόνιστα χρονικὰ διαστήματα. Κατὰ τὴν παρασκευὴ του παρίστανται ὁ Πατριάρχης, πολλοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ πλῆθος ἱερέων καὶ πιστῶν. Ἡ ὅλη τελετὴ ἀρχίζει τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, καὶ ἡ «ἔψησις» ὀλοκληρῶνεται τὸ βράδυ τῆς Μ. Τετάρτης. Ἡ σύστασι τοῦ Ἁγίου Μύρου βασίζεται κυρίως στὸ ἐλαιόλαδο, στὸ ὁποῖο προστίθενται διάφορες ἀρωματικὲς οὐσίες ἀπὸ ἀρωματικὰ φυτὰ καὶ ἄλλα «μυριστικά», βασιζόμενα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐντολὴ καὶ ὁδηγίαι στὸν Μωυσῆ γιὰ τὴν παρασκευὴ μύρου.

Τὴ Μ. Πέμπτη, ἀφοῦ ἔχει τελειώσει ἡ ὅλη διαδικασία, μεταφέρεται τὸ Ἅγιον

Μύρον εἰς τὸν Ἱ. Ναόν, κατὰ τὴ διάρκειαν εἰδικῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας, μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Πατριάρχου, Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, καθὼς καὶ πλῆθος πιστῶν. Τὸ Ἅγιον Μύρον παραλαμβάνεται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ ὅλες τὰς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ διαμοιράζεται εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον.

Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους (9ο ἕως 12ο αἰῶνα), μὲ τὸ Ἅγιον Μύρον ἐχρῶντο οἱ Αὐτοκράτορες ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Ἀκόμη, Ἅγιον Μύρον χρησιμοποιεῖται κατὰ τὴν τελετὴν ἐγκαινίων νέου Ἱεροῦ Ναοῦ, καθὼς καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις καθαγιασέως.

Ἡ ἱερότης τοῦ ἐλαιολάδου στὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία

Εἰς τὴν *Παλαιὰν Διαθήκην*, ἡ χρῆσις τοῦ ἐλαιολάδου σὲ διάφορες περιπτώσεις ὑποδεικνύεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, ὁ Ὅποιος δίδει ὁδηγίαι γιὰ κάθε περίπτωσι χρῆσεώς του. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἡ χρῆσις τοῦ ἐλαίου ἦταν γνωστὴ ἀπὸ τοὺς πρῶτους ἱστορικοὺς χρόνους. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, καὶ μόνη ἡ ὑπαρξὴ ἐλαίου σὲ κάθε οἰκογένεια ἐθεωρεῖτο ὡς εὐλογία

Κυρίου. Τάδε λέγει τῷ Προφίτη Ἡλιοῦ Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ: «*Ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείπει καὶ ὁ καράκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονίσει ἕως ἡμέρας τοῦ δοῦναι Κύριον τὸν ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς*» (Γ' Βασιλ., κεφ. 17ο, 14) (5). Οἱ Ἰουδαῖοι χρησιμοποιοῦσαν τὸ λάδι στὸ φαγητό τους, γιὰ φωτισμὸ καὶ γιὰ καλλωπισμὸ τοῦ σώματος.

Εἰς τὴν *Παλαιὰν Διαθήκην*, στὸ *Δευτερονόμιον*, κεφ. 8ο, 7, διαβάζουμε ὅτι, ὅταν ὁ Μωυσῆς ἔλαβε ἐντολὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ πάρει τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὴ γῆ Χαναάν, μεταξὺ τῶν πολυτήμων ἀγαθῶν ποῦ θὰ εὑρισκαν ἐκεῖ ἦταν καὶ τὸ ἔλαιον: «*Ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, οὗ χεῖμαρροι ὑδάτων καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν πεδίων καὶ διὰ τῶν ὄρεων γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαί, ῥοαί, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος*».

Τὸ ἐλαιόλαδο ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ γιὰ τὴν παρασκευὴν μύρου. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν ἐντολὴν στὸν Μωυσῆν λέγων: «*Καὶ σὺ λαβὲ ἡδύσματα, τὸ ἄνθος σμύρνης ἐκλεκτῆς πεντακοσίους σίκλους καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ τούτου διακοσίους πεντήκοντα καὶ καλάμου εὐώδους διακοσίους πεντήκοντα καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου καὶ ἔλαιον ἐξ ἐλαίων εἶν καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρῆσμα ἅγιον, μύρον μυρεψικὸν τέχνη μυρεψοῦ ἔλαιον χρῆσμα ἅγιον ἔσται. Καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ πάντα τὰ σκεῦη αὐτῆς καὶ τὴν λυχνία καὶ πάντα τὰ σκεῦη αὐτῆς καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ σκεῦη καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεῦη αὐτῆς καὶ τὸν λουτήρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ καὶ ἀγιάσεις αὐτά, καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων*» πᾶς ὁ ἀπτόμενος

αὐτῶν ἀγιασθήσεται. Καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις καὶ ἀγιάσεις αὐτοὺς ἱερατεύειν μοι. Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις λέγων ᾽Ἐλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν» (Ἔξοδος, κεφ. Λ' 22-31). Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἢ βασιλεία ἐθεωρεῖτο ἱερωσύνη, δηλώνοντας ἔτσι ὅτι κάθε ἐξουσία προέρχεται ἐκ Θεοῦ καὶ ὅσοι τὴν ἀσκοῦσαν ὠφείλαν νὰ ἔχουν ἱερὸ χαρακτῆρα.

Οἱ Ἰουδαῖοι χρησιμοποιοῦσαν ἐπίσης τὸ λάδι στὶς ἱερὲς λυχνίες. «*Καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαίων ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς καύσαι, ἵνα καίπται λύχνος διὰ παντός. Ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωῆ ἐναντίον Κυρίου*» (Ἔξοδος, κεφ. ΚΖ' 20-21).

Ἀναφέρθηκαν λίγα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν *Παλαιὰν Διαθήκην*, γιὰ νὰ το-νισθεῖ ἡ ἱερότης τοῦ ἐλαιολάδου καὶ ἡ χρῆσις του, κατόπιν ἐντολῶν καὶ ὀδηγιῶν τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωυσῆ, γιὰ τὴ λατρευτικὴ ὀργάνωση τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας.

Ἡ διατροφικὴ ἀξία τοῦ ἐλαιολάδου

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' ὅτου γνῶρισε τὴν καλλιέργεια τῆς ἐλπᾶς, ἐκτίμησε τὴν ἀξία τοῦ ἐλαιολάδου. Ὅπως ἀναφέρθηκε πρὸ πάνω, ἐκτιμήθηκε ἰδιαίτερος ἡ ἱερότης του, στὸ ἐπίπεδο τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν, κυρίως τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ στὴ συνέχεια τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Παράλληλα, ὅμως, ἐκτιμήθηκε καὶ ἡ διατροφικὴ ἀξία τοῦ ἐλαιολάδου. Αὐτὴ ὀφείλεται κυρίως στὰ μονοακόρεστα λιπαρὰ ὀξέα καὶ στὴν ὑψηλὴ ἀντιοξειδωτικὴ σύστασί του. Ἡ περιεκτικότητα τοῦ λαδιοῦ

σέ λιπαρά όξέα άνέρχεται σέ πάνω άπό 95%. Τά μονοακόρεστα δροϋν εϋνοϊκά στην πρόληψη τής άθηροσκληρώσεως και τών καρδιαγγειακών άσθeneϊών, όπως εϊναι ή στεφανιαία νόσος. Όπως αναφέρουν οί ειδικοί, οί άντιοξειδωτικές οϋσίες που περιέχονται στο έλαιόλαδο, όπως εϊναι οί φακολικές ένώσεις, έπιδρουν εϋνοϊκά στην πρόληψη καρδιοπαθειών και άποτρεπτικά στην έμφάνιση καρκίνων. Το έλαιόλαδο συντείνει στη μείωση τής «κακής» χοληστερόλης LDL στο αίμα, χωρίς να έπηρεάζει τήν «καλή» χοληστερόλη HDL. Το έλαιόλαδο έπιδρά έπίσης εϋνοϊκά στη σωστή ανάπτυξη του έγκεφάλου, στην καλή λειτουργία του έντέρου και τής καρδιάς κατά τή νεαρή ήλικία, κατά τήν όποία άναπτύσσεται ό όργανισμός του άνθρώπου.

Στή μεσογειακή διατροφή, ή όποία τά τελευταία χρόνια άναγνωρίζεται ως ή πλέον ίσορροπημένη και υγιεινή διατροφή για τόν άνθρώπο, τόν κυριότερο ρόλο παίζει το έλαιόλαδο, ως πηγή λιπαρών οϋσιών για τόν άνθρώπινο όργανισμό. Συγκριτικές μελέτες έχουν γίνει πάνω στο θέμα έμφάνισης καρκίνων σέ διάφορα όργανα του άνθρώπινου σώματος, όπως καρκίνος έντέρου, μαστού, προστάτη, σέ πληθυσμούς άνεπτυγμένων Δυτικών χωρών όπου καταναλώνονται σέ μεγάλες ποσότητες ζωικές λιπαρές οϋσίες, σέ σύγκριση με πληθυσμούς Μεσογειακών χωρών όπου κύρια πηγή λιπαρών οϋσιών εϊναι το έλαιόλαδο, και τά άποτελέσματα τών μελετών αυτών έδειξαν ότι ή μεσογειακή διατροφή εϊναι ή κύρια αίτια που άποτρέπει τήν έμφάνιση όρισμένων καρκίνων στους πληθυσμούς τών Μεσογειακών χωρών.

Τό έλαιόλαδο, εκτός άπό τή μεγάλη περιεκτικότητα σέ μονοακόρεστα λιπαρά όξέα με τις πολλές εϋεργετικές έπιδράσεις έπί του άνθρώπινου όργανισμού, περιέχει άκόμη και μεγάλο άριθμό συστα-

τικών έπίσης εϋεργετικών για τόν όργανισμό, όπως στερόλες, βιταμίνες Α, D, Ε, Κ, καθώς και άντιοξειδωτικές οϋσίες, με άποτέλεσμα να συγκροτεί ένα πολύτιμο άγαθό για τόν άνθρώπο.

«Τό έλαιόλαδο εϊναι πηγή ζωής και ένα έξαισιο προϊόν μέσα άπό το θαυματουργό φαρμακείο τής φύσης». Εϊναι το μέσον θεραπείας άσθeneϊών, συνδυαζόμενον με πίστιν και προσευχή, σύμφωνα με τά όσα γράφει στην Έπιστολήν του, προς το τέλος, ό Άπόστολος Ίάκωβος ό άδελφόθεος: *«Άσθeneϊ τις έν ύμϊν; προσκαλεσάσθω τούς πρεσβυτέρους τής έκκλησίας και προσευξάσθωσαν έπ' αυτόν άλείψαντες αυτόν έλαίω έν όνόματι του Κυρίου και ή εϋχή τής πίστεως σώσει τόν κάμνοντα και έγερεϊ αυτόν ό Κύριος»* (Ίακ., ε' 14-15). Η έπάλειψη με λάδι έλνās με σκοπό τή θεραπευτική ένέργεια κυριαρχούσε και κυριαρχεί στους όρθόδοξους λαούς με τή χρησιμοποίηση κυρίως έλαιού άπό τά κανδήλια τών εκκλησιών. Το λάδι θεωρείται ως μέσον μεταφοράς τής εϋλογίας του Θεού, και ή έλνά, που δίνει το προϊόν αυτό, εϊναι το ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΔΕΝΔΡΟ.

Βιβλιογραφία

1. Σταύρου Τατιάνα, Έλιά. Η βιογραφία ένός δένδρου, Έκδ. Ηλίβατον, Άθήνα 2001.
2. Ρωπαϊτου-Τσαπαρέλη Ζωή, Ό Έλαιώνας τής Άθήνας, Έκδ. Φιλιππότη, Άθήνα 2006.
3. Ποντίκης Κ., Έλαιοκομία, Έκδ. Γραφικές Τέχνες, Άθήνα 1981.
4. Ψιλάκης Νίκος, Έλαιάς Στέφανος, Έκδ. Καραμάνωρ, Ηράκλειο 2003.
5. Σαρακωμένος Διομίδης, Η Έλληνική Έλαία, Έκδ. Πυρσός, Άθήνα 1930.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ
Όμότιμος Καθηγητής
Γεωπονικού Πανεπιστημίου
Άθηνών

ΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ

Η 30ΧΡΟΝΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ (1981-2011)

Έχουν περάσει 6 περίπου χρόνια, από τότε που το τελευταίο διαστημικό λεωφορείο έκτοξεύθηκε στο Διάστημα, και τώρα πλέον τοποθετήθηκε, ως τιμημένος συνταξιούχος, στο Έθνικ Μουσείο Διαστημικής της Ουάσιγκτον, ένα από τον στόλο των πέντε διαστημικών λεωφορείων, τα όποια τόσα πολλά προσέφεραν στην ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας της ανθρωπότητας.

Το διαστημικό λεωφορείο (STS = Space Transportation System, δηλαδή, Διαστημικό Σύστημα Μεταφορών) ήταν ένα επανδρωμένο διαστημόπλοιο, που άρχισε να έκτοξεύεται από τη NASA το 1981, για να περιφέρεται γύρω από τη Γη, και που επέστρεφε ανέπαφο, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί εκ νέου. Έκτοξευόταν κατακόρυφα με δύο μεγάλους πυραύλους στερεών καυσίμων, που ήταν προσδεμένοι στο κύριο σώμα του διαστημοπλοίου, και με τρεις κύριους κινητήρες υγρών καυσίμων. Οί κύριοι κινητήρες τροφοδοτούνταν με υγρά καύσιμα οξυγόνου - υδρογόνου από μια έξωτερική δεξαμενή, ή όποια απορριπτόταν, όταν άδειαζε.

Πολλά χρόνια ή NASA όνειρευόταν ένα διαστημόπλοιο που θα λειτουργούσε στην ουσία σαν αεροπλάνο, το όποιο θα επέστρεφε στη Γη, έχοντας άδικτους τους κινητήρες του και τα πανάκριβα συστήματα αντιθερμικής προστασίας του, που θα το προστάτευαν κατά την είσοδό του στην ατμόσφαιρα της Γης.

Η προσπάθεια αυτή γέννησε το διαστημικό λεωφορείο. Τα προβλήματα, όμως,

ήταν από την πρώτη στιγμή πολύ μεγάλα, ήτοι:

1. Το θέμα των καυσίμων. Το υγρό οξυγόνο και υδρογόνο που επελέγησαν κόστιζαν πολύ, και επιπλέον υπήρχε κίνδυνος ανάφλεξής τους. Για να ξεπεραστεί αυτός ο κίνδυνος, οί δεξαμενές καυσίμων τοποθετήθηκαν στο έξωτερικό μέρος του πυραύλου και σχεδιάστηκαν έτσι, ώστε να απορρίπτονται κατά τη διάρκεια της πτήσης.
2. Το διαστημόπλοιο έπρεπε να λειτουργεί και σαν ανεμόπτερο, αφού δεν μπορούσε να κινείται με κοινούς κινητήρες κατά τη διάρκεια της πτήσης επιστροφής του.
3. Έπρεπε να έχει μέγιστη ανθεκτικότητα, αφού, σύμφωνα με τον σχεδιασμό, το διαστημικό λεωφορείο θα έπρεπε να πετάξει τουλάχιστον 100 φορές, χωρίς σημαντικές αλλαγές, επισκευές ή αντικαταστάσεις κομματιών του.

Άς σημειωθεί ότι διαστημικό λεωφορείο με το όνομα «Μπουράν» (“Buran”) έκτόξευσε μόνο για μία φορά και ή πρώην Σοβιετική Ένωση το 1988 σε μη επανδρωμένη πτήση, αλλά αυτό λόγω οικονομικών δυσκολιών δεν ξαναπέταξε.

Η συγκρότηση του διαστημικού λεωφορείου

Το διαστημικό λεωφορείο της NASA περιλάμβανε 53 κύρια συστήματα, 560 χιλιόμετρα καλωδιώσεων, 2.500 διακόπτες, ωφέλιμο φορτίο 14.500-29.484 κιλών, πυραυλοκινητήρες ισχύος 48,2 εκατομμυρίων ίππων. Αποτελείτο από τέσσερα βασικά μέρη: το κυρίως σκάφος, τους δύο βοη-

θηπτικούς πυραυλοκινητήρες στερεών καυσίμων και την εξωτερική δεξαμενή υγρών καυσίμων. Ήμπαινε σε γήινη τροχιά και μετέφερε στο Διάστημα από δύο ή τρεις στην αρχή μέχρι και έπτά αστροναύτες αργότερα, αν και σε έκτακτες περιπτώσεις οι επιβαίνοντες μπορούσαν να αυξηθούν σε έννέα συνολικά άτομα. Ακόμη, δεχόταν ωφέλιμα φορτία βάρους 14,5-30 τόνων σε χαμηλή τροχιά και ήταν σε θέση να προσγειωθεί ξανά στη Γη με φορτίο 14 τόνων περίπου. Τα φορτία αυτά (τεχνητοί δορυφόροι, διαστημικά εργαστήρια κτλ.) έγκλειονταν στο εύρύχωρο κύτος του. Το σκάφος ήταν εφοδιασμένο με πτέρυγες σχήματος δέλτα, οι οποίες του προσέδιδαν ύψη αεροσκάφους μάλλον, παρά διαστημοπλοίου. Το μέγεθός του ήταν ελάχιστα μεγαλύτερο από αυτό ενός DC-9, ενώ το απόβαρό του ανερχόταν σε 68,2 τόνους περίπου. Είχε μήκος 37 μέτρα και έκπτετασμα πτερύγων 24 μέτρα. Το τροχιακό σκάφος στερεωνόταν πάνω στη δεξαμενή υγρών καυσίμων με τρεις συνδέσμους, όπως άλλωστε και οι δύο έπιταχυντικοί πυραυλοκινητήρες στερεών καυσίμων, αποτελώντας το συνολικό συγκρότημα του διαστημικού λεωφορείου, το μικτό βάρος του οποίου είναι 2.000 τόνοι.

Το τροχιακό σκάφος ήταν εφοδιασμένο με ένα σύστημα τριών πυραυλοκινητήρων με κρουγόνο καύσιμο, που χρησιμοποιούν ως προωθητικό υγρό όξυγόνο και υγρό υδρογόνο. Το υγρό όξυγόνο είναι ό όξει-

δωτής, και το υγρό υδρογόνο ή καύσιμη ύλη. Οι τρεις αυτοί, όμως, κινητήρες, παρά τη μεγάλη ισχύ τους, δεν ήταν αρκετοί, για να δώσουν στο σκάφος την ταχύτητα που απαιτείτο, για να τεθεί σε τροχιά. Γι' αυτό χρησιμοποιούνταν δύο εξωτερικοί βοηθητικοί πύραυλοι στερεών καυσίμων, πυροδοτούνταν επί του εδάφους, έπιτάχυναν το όλο σύστημα του Διαστημικού Λεωφορείου κατά την πρώτη φάση της πτήσης, δηλαδή την εκτόξευση, και καθοδηγούσαν το όχημα για την άνοδό του προς τα όρια της ατμόσφαιρας.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Διαστημικού Λεωφορείου, αλλά ταυτόχρονα και το μεγάλο πλεονέκτημά του, ήταν ή δυνατότητα επαναχρησιμοποίησής του μέχρι και 100 φορές, όπως έλέχθη, γεγονός που έριχνε το κόστος των διαστημικών πτήσεων σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Αυτό εξασφαλιζόταν με την ειδική προστατευτική επένδυσή του, ή οποία το προφύλασσε από την υπερθέρμανση που αναπτυσσόταν εξαιτίας των τριβών με τον άερα κατά την έξοδό του και την είσοδό του στην ατμόσφαιρα της Γης. Το τροχιακό σκάφος, του οποίου τα περισσότερα κατασκευαστικά στοιχεία ήταν από συμβατικό κράμα αλουμινίου, αποτελείτο από τα έξι βασικά τμήματα: το εμπρόσθιο τμήμα της άτρακτου, το κεντρικό τμήμα, το όπίσθιο τμήμα, τις πτέρυγες και το σύστημα προσγείωσης.

Οι ένισχυτικοί πύραυλοι μπορούσαν

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Διαστημικού Λεωφορείου, αλλά ταυτόχρονα και το μεγάλο πλεονέκτημά του, ήταν ή δυνατότητα επαναχρησιμοποίησής του μέχρι και 100 φορές, όπως έλέχθη, γεγονός που έριχνε το κόστος των διαστημικών πτήσεων σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Αυτό εξασφαλιζόταν με την ειδική προστατευτική επένδυσή του, ή οποία το προφύλασσε από την υπερθέρμανση που αναπτυσσόταν εξαιτίας των τριβών με τον άερα κατά την έξοδό του και την είσοδό του στην ατμόσφαιρα της Γης.

νά περισυλλεγοῦν καὶ νά ἐπαναχρησιμοποιοῦν. Ἐτσι ἐπιτυχανόταν σημαντικὴ οἰκονομία, σὲ σχέση μὲ τὶς συνηθισμένες διαστημικὲς πτήσεις, ὅπου τὰ ὄχηματα ἐκτόξευσης χρησιμεύουν γιὰ μίαν μόνο πτήση.

Τὸ κεντρικὸ τμήμα τοῦ τροχιακοῦ μέρους περιεῖχε τὸν ὄγκο τοῦ φορτίου (κύτος), ὅπου βρισκόνταν δορυφόροι ποὺ θὰ ἐτίθεντο σὲ τροχία καὶ ἄλλα ὕλικά ποὺ μεταφέρονταν στὸ Διάστημα.

Ἡ ἐναρξη τοῦ μεγαλεπήολου προγράμματος

Ὁ προγραμματισμὸς τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου ἄρχισε ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1971, ὅποτε ἀνέλαβε διευθυντὴς τῆς NASA ὁ Τζαίμς Φλέτσερ (James Fletcher), ὁ ὁποῖος εἰσηγήθηκε σχετικὰ στὸν πρόεδρο Ρίτσαρντ Νίξον, καὶ ἐκεῖνος ἐνέκρινε τὰ σχέδιά του στὶς 5 Ἰανουαρίου 1972. Λίγο ἀργότερα, συνεργάσθηκαν στὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση καὶ ὁ Καναδᾶς. Ἡ ESA (European Space Agency) ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσει τὸ διαστημικὸ ἐργαστήριο «Σπέιςλαμπ» (“Spacelab” = Spacelab Life Sciences ἢ “SLS”) ποὺ θὰ τοποθετεῖτο στὸν ὄγκο φορτίου τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου καὶ θὰ ἐπέτρεπε στοὺς ἐπιστήμονες νὰ ἐργάζονται σὲ γίνες συνθῆκες (ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βαρύτητα), χωρὶς νὰ φοροῦν διαστημικὲς στολές. Τὸ 1975, ὁ Καναδᾶς ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσει μηχανικὸ βραχίονα (χέρι-ρομπότ), ποὺ χρησιμοποιεῖτο, γιὰ νὰ συλλαμβάνει δορυφόρους καὶ κάθε ἄλλο ἀντικείμενο ποὺ ἦταν σὲ τροχία καὶ νὰ τὸ φέρνει μέσα στὸν ὄγκο φορτίου τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου.

Ἡ πρώτη δοκιμὴ ἐγίνε στὶς 12 Αὐγούστου 1977, ὅποτε ἔκανε τὴν παρθενικὴ του πτήση τὸ κοντόχοντρο “Enterprise”, ποὺ ἀποτελοῦσε πρόπλασμα διαστημικοῦ λεωφορείου. Τὸ διαστημικὸ αὐτὸ ὄχημα ἀρχικὰ μεταφέρθηκε στὴν πλάτη ἐνὸς γιγαντιαίου Μπόινγκ, καὶ ὕστερα ἀποκολλήθηκε

ἀπὸ αὐτό, πέταξε στὸ Διάστημα καί, ὅταν ἐκτέλεσε τὴν ἀποστολὴ του, ἐπέστρεψε στὴ Γῆ.

Οἱ ἀρχικὲς πέντε πτήσεις τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἐγίναν χωρὶς πλήρωμα, ἐνῶ στὶς ἐπόμενες τρεῖς ἀστεροναῦτες χειρίσθηκαν τὰ συστήματα ἐλέγχου. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ὀκτῶ αὐτῶν πτήσεων, τὸ διαστημόπλοιο παρέμεινε προσδεμένο στὴ ράχη ἐνὸς γιγάντιου “Boeing 747”, ποὺ τὸ μετέφερε. Οἱ δοκιμὲς συνεχίσθηκαν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐπόμενων πέντε πτήσεων, ὅποτε τὸ διαστημικὸ σκάφος ἀποκολλήθηκε ἀπὸ τὸ Μπόινγκ καὶ ὀδηγούμενο ἀπὸ τοὺς ἀστεροναῦτες προσγειώθηκε ὁμαλὰ στὴ Γῆ. Στὰ τέλη τοῦ 1981, τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο ἦταν ἔτοιμο νὰ ὀδηγήσει τὸν ἄνθρωπο σὲ νέες διαστημικὲς ἀποστολές.

Πρὶν ἐκτοξευθεῖ, ὅμως, ὑποβαλλόταν σὲ λεπτομερεῖς δοκιμὲς, γιὰ νὰ διαπιστωθεῖ ὅτι ἀντέχει στὶς μεγάλες ἐπιταχύνσεις καὶ θερμοκρασίες. Ἐπίσης, γινόταν δοκιμὴ τῶν συστημάτων προωθήσεως αὐτοῦ, γιὰ τὴν ἐπίλυση διαφορῶν προβλημάτων ποὺ τυχὸν θὰ παρουσιάζονταν, δοκιμὲς ἠλεκτρονικοῦ ἐξοπλισμοῦ, δοκιμὲς προσέγγισης καὶ προσγειώσεως κτλ.

Μέχρι τὶς 28 Ἰανουαρίου 1987, ὅποτε συνέβη τὸ δυστύχημα μὲ τὸ “Challenger” –ποὺ θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια–, τὰ τρία διαστημικὰ λεωφορεῖα “Columbia”, “Challenger”, “Discovery”, ποὺ ἦταν τότε σὲ χρῆση, εἶχαν μεταφέρει στὸ Διάστημα 132 ἀστεροναῦτες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τριπλῆ ἀποστολή:

1. Τὴν τοποθέτηση τεχνητῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ἄλλων δορυφόρων σὲ περιγίνην ἢ διαπλανητικὴ τροχία.
2. Τὴ δημιουργία τοῦ Διεθνοῦς Διαστημικοῦ Σταθμοῦ, καὶ
3. Τὴν ἀπόκτηση ἐμπειρίας γιὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ ἀντέχει ὁ ἄνθρωπος ὀργανισμὸς ἔξω ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς γίνης βαρύτητας.

Από δὲ τὸ 1982 μέχρι τὸ 2003, πού συνέβη τὸ δεύτερο ἀτύχημα μὲ τὸ “Columbia” –γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ μιλήσουμε πῶς κάτω–, πραγματοποιήθηκαν πάνω ἀπὸ 100 ἐπιτυχεῖς ἀποστολὲς διαστημικῶν λεωφορειῶν, κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ὁποίων οἱ ἀστροναῦτες βελτίωσαν τὶς δεξιότητές τους. Περίπου 400 ἄτομα μπῆκαν τότε μέσα σὲ διαστημικὰ λεωφορεῖα, συμπεριλαμβανομένων γιατρῶν, πιλότων, μηχανικῶν, ἀστροφυσικῶν, πολιτικῶν κτλ. ἐπιστημῶν.

Δοκιμὲς πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκτόξευση

1. Δυναμικὲς δοκιμὲς: Ἡ δυναμικὴ ἀνταπόκριση ὀλόκληρου τοῦ συστήματος τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου (διαστημὸπλοιο, ἐξωτερικὴ δεξαμενὴ καυσίμων, βοηθητικοὶ προωθητικοὶ πύραυλοι) μελετᾶται γιὰ διάφορες καταστάσεις πτήσεως (ἐκτόξευση, ἀπόρριψη βοηθητικῶν πυραύλων καὶ δεξαμενῆς καυσίμων, τοποθέτηση σὲ τροχιά) μὲ τὴ βοήθεια ἐξωτερικῶν συσκευῶν διεγέρσεως. Οἱ συσκευὲς αὐτὲς τροφοδοτοῦνται ἀπὸ ἐνισχυτὲς σὰν κι αὐτοὺς πού χρησιμοποιοῦνται σὲ συνηθισμένα στερεοφωνικὰ συγκροτήματα.

Ἄλλες δοκιμὲς περιλάμβαναν μελέτη τῶν κραδασμῶν μὲ ἀνάρτηση τοῦ λεωφορείου ἀπὸ ἓνα σύστημα συρματόσχοινων καὶ ἀερόσακων, καθὼς καὶ μὲ τὴ στήριξή του πάνω σὲ ἓνα τεράστιο σύστημα ὑδραυλικῶν γυρῶν. Στὶς δοκιμὲς αὐτὲς περιλαμβανόταν καὶ μελέτη ὀλόκληρου τοῦ συστήματος μὲ γεμάτες τὶς δεξαμενὲς καυσίμων (συνολικοῦ βάρους 1,8 ἑκατομμυρίων κιλῶν περίπου). Τὰ συστήματα δοκιμῶν προῆλθαν ἀπὸ μετατροπὲς τῶν συστημάτων πού εἶχαν χρησιμοποιηθεῖ στὶς ἀντίστοιχες δοκιμὲς τῶν διαστημὸπλοίων «Ἀπόλλων» γιὰ μετάβαση στὴ Σελήνη τὸ 1969.

2. Δοκιμὲς συστημάτων προωθήσεως:

Οἱ κινητήρες τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου δοκιμάζονταν πολλὰ φορὲς (πάνω ἀπὸ 25), πρὶν τοποθετηθοῦν στὸ ὄχημα. Οἱ δοκιμὲς ἀποσκοποῦσαν στὴν ἐπίλυση διαφορῶν προβλημάτων, ὅπως: βελτίωση τῆς ἀνθεκτικότητας τῶν στροβίλων, προσδιορισμὸς τῆς κοπώσεως τῶν πτερυγίων τῶν στροβίλων, ἐξάλειψη τοῦ κινδύνου διαβρώσεως τῶν ἐξαερισμῶν στὰ συστήματα παροχῆς ὀξυγόνου καὶ προσδιορισμὸς τῶν καταπονήσεων σὲ κρίσιμους ἀγωγούς τοῦ κινητήρα καὶ στὰ συστήματα ἐκχύσεως τοῦ ὀξειδωτικοῦ. Ὅλοκληρο τὸ συγκροτήμα τῶν κινητήρων δοκιμαζόταν στὴ συνέχεια πολλὰ φορὲς (πάνω ἀπὸ 12), μὲ διαφορετικὴ παροχὴ καυσίμου κάθε φορὰ. Οἱ δοκιμὲς τῶν βοηθητικῶν προωθητικῶν πυραύλων στερεῶν καυσίμων περιλάμβαναν ἀρκετὲς πυροδοτήσεις στὸ ἔδαφος (περίπου 7). Κατὰ τὶς πυροδοτήσεις αὐτὲς ἐλεγχόταν ἡ ἀεροδυναμικὴ ἀπόδοση τοῦ συστήματος πυροδοτήσεως καὶ τοῦ ἀκροφυσίου, ἡ δομικὴ συνοχὴ τοῦ περιβλήματος καὶ τοῦ ἀκροφυσίου, ἡ ἐσωτερικὴ μόνωση, ἡ δυναμικότητα ἐπαναχρησιμοποιοῦσεως τοῦ περιβλήματος, ἀκροφυσίου καὶ ἀναφλεκτῆρα κ.ἄ.

Ἐξάλλου, οἱ δοκιμὲς τῆς ἐξωτερικῆς δεξαμενῆς καυσίμων περιλάμβαναν δοκιμὲς δυναμικῆς ἀντοχῆς, δοκιμὲς προωθήσεως καὶ ἀρκετὲς δοκιμὲς κραδασμῶν.

3. Δοκιμὲς ἠλεκτρονικοῦ ἐξοπλισμοῦ: Στὰ πλαίσια τῶν δοκιμῶν ἠλεκτρονικῶν συστημάτων ἐπαληθευόταν ἡ δυνατότητα ἐπικοινωνίας μὲσφ δορυφόρων ἐντοπισμοῦ καὶ ἀναμεταδόσεως στοιχείων. Γίνονταν ἐπίσης δοκιμὲς τῶν ἠλεκτρονικῶν συστημάτων τῶν ἀεροσκαφῶν πού χρησιμοποιοῦσε τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο κατὰ τὴν ἐπὶ-νοδό του στὴ Γῆ. Οἱ δοκιμὲς αὐτὲς

Εικόνα 1: Πάνω σὲ ἓνα “Boeing-747” ἔγιναν οἱ δοκιμαστικὲς πτήσεις τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου.

περιλάμβαναν δοκιμὲς ἀεροδυναμικῶν ἐπιφανειῶν ἐλέγχου (πηδάλια ἀνόδου-καθόδου, κλίσεις, διευθύνσεως) τῶν συστημάτων ἐλέγχου κινητήρων μὲ προσομοιωτές.

4. Ἄλλες δοκιμὲς: Αὐτὲς περιλάμβαναν διάφορες δοκιμὲς αὐτόματων ἠλεκτρονικῶν συστημάτων, ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν ἐλέγχου, ὑδραυλικῶν συστημάτων, ὑποσυστημάτων ἐλέγχου πτήσεως, συστημάτων ἐλέγχου θερμοκρασίας καί, τέλος, ἔλεγχου συστήματος ὑπὸ συνθήκες κενοῦ, ψύχους καὶ θερμότητος.

Ἐπίσης, γίνονταν δοκιμὲς προσεγγίσεως τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου σὲ μικρὰ καὶ μεγάλα ὕψη μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα. Σὲ αὐτὲς δοκιμάζονταν συστήματα τοῦ διαστημοπλοίου, ἐνῶ αὐτὸ «πετοῦσε» στερεωμένο πάνω σὲ ἓνα τροποποιημένο “Boeing 747”, τόσο χωρὶς πλήρωμα, ὅσο καὶ ἐπανδρωμένο.

Κατὰ τὴν πρώτη πτήση τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου “Columbia”, ποὺ ἔγινε στὶς 12 Ἀπριλίου 1981, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὶς ἐπόμενες, συγκεντρώνονταν μὲ αὐτόματες διατάξεις καταγραφῆς στοιχείων γιὰ τὴν ἀεροδυναμικὴ ἀπόδοση τοῦ διαστημοπλοίου κατὰ τὶς διάφορες φάσεις τοῦ ταξιδιοῦ (ἐκτόξευση, κίνηση σὲ τροχιά, ἐπανείσοδος στὴν ἀτμόσφαιρα, προσγείωση), στοιχεῖα

γιὰ τὶς θερμοκρασίες ποὺ ἀναπτύχθηκαν στὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀχήματος, δεδομένα γιὰ τὴ λειτουργία τῶν κινητήρων κ.ἄ.

Ἀμέσως μετὰ τὴν προσγείωση, τὸ σκάφος ζυγίζόταν, προσδιοριζόταν τὸ κέντρο βάρους του καὶ ἐλεγχόταν ἐξονυχιστικά, γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ ἐπιφανειακῶν ρηγματώσεων καὶ ἄλλων ἀστοχιῶν.

Ἡ ἐκτόξευση τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο ἐκτοξευόταν σὲ τροχιά ἀκριβῶς ὅπως ἓνας πύραυλος, μεταφέροντας πλήρωμα καὶ δορυφόρους. Τὸ τμήμα ποὺ ἔμπαινε σὲ τροχιά εἶχε πυραυλοκινητήρες ποὺ τροφοδοτοῦνταν ἀπὸ μιὰ ἐξωτερικὴ δεξαμενὴ καυσίμου. Εἶχε ἀκόμη δύο ἐνισχυτικούς κινητήρες, γιὰ νὰ τοῦ δώσουν ἀρκετὴ ὥθηση, ὥστε νὰ φθάσει στὸ ἀπαιτούμενο ὕψος τῆς τροχιάς.

Τὸ πλήρωμα ἐπιβιβαζόταν δύο ὥρες πρὶν τὴν ἐκτόξευση, γιὰ νὰ ἐλέγξει τὰ ὄργανα. Μετὰ ἀπὸ 3 σχεδὸν λεπτὰ ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς ἐκτόξευσης, οἱ ἐνισχυτικοὶ κινητήρες στερεοῦ καυσίμου ἐξαντλοῦνταν, καὶ μικρὰ ἐκρηκτικὰ προκαλοῦσαν τὸν ἀποχωρισμὸ τους ἀπὸ τὸ κύριο σῶμα καὶ ἔπεφταν μὲ ἀλεξίπτωτο στὴ θάλασσα, ὅπου γινόταν περισυλλογὴ τους, γιὰ νὰ ξαναχρησιμοποιηθοῦν. Ὁ κύριος κινητήρας σταματοῦσε νὰ λειτουργεῖ σὲ ὕψος

115 χιλιομέτρων, και τὸ ἐξωτερικὸ δοχεῖο καυσίμων ἀπορριπτόταν και καιγόταν ξαναμπαινοντας στὴν ἀτμόσφαιρα, τὰ δὲ ἐναπομένοντα θραύσματα ἐπεφταν στὴ θάλασσα. Ὑστερα τὸ λεωφορεῖο ἔπαιρνε τὴν κανονικὴ κυκλικὴ τροχιά του και περιφερόταν γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ με ταχύτητα 28.160 χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Columbia”

Τὸ “Columbia” ἦταν τὸ πρῶτο και μοναδικὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ πραγματοποιοῖσε τὶς πρῶτες ἑξὶ ἐπιτυχημένες διαστημικὲς πτήσεις ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1981 μέχρι και τὸν Νοέμβριο τοῦ 1983.

Τὸ ὄνομα “Columbia” δόθηκε πρὸς τιμὴν τοῦ ὁμώνυμου πλοιαρίου ποὺ διέσχισε πᾶν ἀπὸ 1000 μίλια στὸν ποταμὸ Κολοῦμπια (ὁ ὁποῖος ὀνομάστηκε ἔτσι πρὸς τιμὴν τοῦ πλοιαρίου ποὺ τὸν διέσχισε), και ἔτσι ἀνακαλύφθηκε ἡ σημερινὴ Βρετανικὴ Κολομβία τοῦ Καναδά. Τὸ “Columbia” ἦταν ἐπίσης τὸ πρῶτο ἀμερικανικὸ πλοῖο ποὺ μετέφερε δέρματα στὴν ἄλλη μεριά τοῦ πλανήτη, στὴν Κίνα.

Ἡ πρῶτη πτήση (“STS-1”) τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου “Columbia” πραγματοποιοῖθηκε στὶς 12 Ἀπριλίου 1981, με πλῆρωμα τὸν παλαιάμο ἀστροναῦτη John W. Young, ποὺ εἶχε πατήσει στὴ Σελήνη με τὴν ἀποστολή «Ἀπόλλων-16», και τὸν νεώτερο Robert L. Crippen. Μετὰ ἀπὸ 2 λεπτά και 12 δευτερόλεπτα ἀποχωρίστηκαν ἀπὸ τὸ κύριο μέρος οἱ δύο πυραυλοκινητῆρες στερεῶν καυσίμων, οἱ ὁποῖοι ἔπτεσαν με ἀλεξίπτωτα στὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανὸ και περισυνελέγησαν ἀπὸ εἰδικὰ σκάφη τοῦ ἀμερικανικοῦ ναυτικοῦ, ὥστε νὰ ἐπαναχρησιμοποιοῦν. Λίγο ἀργότερα ἀποχωρίστηκε και ἡ μεγάλῃ ἐξωτερικὴ δεξαμενὴ καυσίμων, ὅταν ἄδειασε. Ἡ πρῶτη περιφορὰ γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ ὀλοκληρώθηκε 1 ὥρα και 20 λεπτά μετὰ τὴν ἐκτόξευση, και οἱ ἀστροναῦτες ἄρχισαν νὰ ἐλέγχουν τὰ διάφορα συστήματα τοῦ σκάφους.

Ἡ διάρκεια τῆς ἀποστολῆς ἦταν 2 μέρες, 6 ὥρες και 22 λεπτά, ἐνῶ κύρια ἀποστολὴ τῆς ἦταν ἡ δοκιμὴ τῶν συστημάτων τοῦ σκάφους. Τὸ λεωφορεῖο αὐτὸ ἔκανε 36 περιστροφὲς γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ και ἦταν τὸ πρῶτο διαστημόπλοιο στὸν κόσμο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ξαναχρησιμοποιοῦν.

Ἡ πτήση αὐτὴ εἶχε δοκιμαστικὸ χαρακτηριστῆρα και στόχευε στὸν ἔλεγχο λειτουργίας τοῦ νέου διαστημικοῦ μεταφορικοῦ ὀχήματος. Παρὰ τὰ μικρὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπισε τὸ πλῆρωμα, τὸ “Columbia” προσγειώθηκε ὁμαλὰ σὰν ἀεροπλάνο στὴν Ἀεροπορικὴ Βάση Edwards τῆς Καλιφόρνιας.

Ἀκολούθησαν ἄλλες 27 πτήσεις, ἡ καθεμία ἀπὸ τὶς ὁποῖες μετέφερε ἀπὸ 2 ἕως 7 ἀστροναῦτες, διαφόρων ἐθνικοτήτων, ἄνδρες και γυναῖκες με διάφορες ἀποστολές, ὅπως νὰ τοποθετήσουν ἐπιστημονικοὺς και ἐρευνητικοὺς δορυφόρους σὲ τροχιά, νὰ ἐκτοξεύσουν διάφορες βολίδες με ἐπιστημονικὰ ὄργανα πρὸς τοὺς ἄλλους πλανῆτες, νὰ κάνουν διάφορα διαστημικά, ἱατρικά, βιολογικὰ πειράματα κτλ. Συνολικὰ τὸ λεωφορεῖο αὐτὸ φιλοξένησε 157 ἀστροναῦτες.

Τὸ “Columbia”, στὰ 22 χρόνια «ὑπηρεσίας» του, ὑπέστη δύο ἀναβαθμίσεις: Ἡ πρῶτη ἔγινε τὸ 1994 και ἀφοροῦσε κυρίως μηχανικὰ μέρη, και ἡ δευτέρῃ ἔγινε τὸ 1999 και ἀφοροῦσε κυρίως ἠλεκτρικὰ-ἠλεκτρονικὰ μέρη και τὶς ὀθόνες τοῦ πιλοτηρίου, ποὺ προβάλλουν διάφορα στοιχεῖα σχετικὰ με τὴν πτήση. Ὄντας τὸ παλαιότερο διαστημικὸ λεωφορεῖο, κατασκευασμένο με βάση ἀρχαιότερη τεχνολογία και τεχνογνωσία ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα, τὸ “Columbia” ζύγιζε 90 τόνους περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα.

Βλάβες και δυσλειτουργίες εἶχαν ἐμφανιστεῖ πολλὲς φορὲς στὸν στόλο τῶν διαστημικῶν λεωφορείων. Μία ἀπὸ αὐτὲς συνέβη τὸ 1999 στὸ “Columbia”, ὅταν κατὰ τὴν ἐκτόξευση διέρρηξαν ἀρκετοὶ τόνοι

Εικόνα 2: Οί αστροναύτες που βρήκαν τὸν θάνατο μέσα στοῦ “Columbia” τὸν Φεβρουάριο τοῦ 2003.

προωθητικῶν καυσίμων, μεῖ ἀποτέλεσμα αὐτὸ νὰ μὴ φθάσει στὴν ἐπιθυμητὴ τροχιά. Ἐπίσης, παρουσιάστηκε βραχυκύκλωμα σὲ μέρος τῶν καλωδιώσεων, μεῖ ἀποτέλεσμα ὁ κεντρικὸς ὑπολογιστὴς νὰ σταματήσει νὰ ἐλέγχει τὶς δύο ἀπὸ τὶς τρεῖς κύριες μηχανὲς τοῦ διαστημοπλοίου.

Τὸ τέλος τοῦ διαστημικοῦ λεωφορείου “Columbia” ἦλθε τὴν 1η Φεβρουαρίου 2003, μετὰ ἀπὸ 22 χρόνια ἐπιτυχημένης σταδιοδρομίας του, ὅταν αὐτὸ, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ μιὰ διαστημικὴ ἀποστολὴ καὶ μπαίνοντας μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα, ἀνεφλέγη, μεῖ ἀποτέλεσμα νὰ χαθοῦν οἱ 7 ἐπιβαίνοντες αστροναῦτες, 5 ἄνδρες καὶ 2 γυναῖκες. Ἦταν ἡ 113η πτήση διαστημικοῦ λεωφορείου καὶ ἡ 88η πτήση μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ “Challenger” τὸ 1986, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια.

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Challenger”

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Challenger” (= Διεκδικητὴς) ἦταν τὸ δεύτερο διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ κατασκευάστηκε ἀπὸ τὴ NASA καὶ ποὺ μποροῦσε νὰ ξαναχρησιμοποιηθεῖ. Ἦταν βελτιωμένο σὲ σχέση μεῖ τὸ πρῶτο διαστημικὸ λεωφορεῖο

“Columbia”, διέθετε πυραυλοκινητήρες μεῖ τέσσερις φορές περισσότερη προωθητικὴ δύναμη καὶ ἡ ἐξωτερικὴ δεξαμενὴ ὑγρῶν καυσίμων ἦταν κατὰ 4.450 κιλά ἐλαφρύτερη.

Ἡ πρώτη ἐκτόξευση ἔγινε στὶς 4 Ἀπριλίου 1983, καὶ τὸ “Challenger” ἐπέστρεψε, μετὰ ἀπὸ ἐπιτυχημένα πειράματα, πέντε ἡμέρες ἀργότερα. Ἦταν ἡ 6η πτήση τῶν διαστημικῶν λεωφορείων (“STS-6”) καὶ εἶχε ὡς πλήρωμα τοὺς αστροναῦτες Paul J. Weitz ὡς κυβερνήτη, Karol J. Bobko ὡς πιλότο, F. Story Mustgrave καὶ Donald H. Peterson ὡς εἰδικὸς τῆς ἀποστολῆς. Ἐνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ἐγχειρήματα τοῦ σκάφους αὐτοῦ ἦταν ἡ ἐκτόξευση νέου τηλεπικοινωνιακοῦ δορυφόρου, τοῦ μεγαλύτερου καὶ πιὸ σύγχρονου ἀπὸ ὅλους τοὺς προηγούμενους. Ἐνα ἀκόμη σημαντικό ἐγχείρημα ἦταν ὅτι ὁ Mustgrave καὶ ὁ Peterson «περπάτησαν» στὸ Διάστημα ἐπὶ 4 ὥρες καὶ 17 λεπτά, ἐνῶ ἦταν οἱ πρῶτοι Ἀμερικανοὶ ποὺ βγήκαν στὸ διαστημικὸ κενὸ μετὰ ἀπὸ 10 ὀλόκληρα χρόνια. Ὑστερα ἀπὸ 88 περιφορὲς γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ, τὸ “Challenger” ἐπέστρεψε ὁμαλὰ στὴν ἀεροπορικὴ βάση Edwards.

Ἀκολούθησαν ἄλλες 9 πτήσεις, στὶς ὁποῖες συμμετείχαν συνολικὰ 60 αστροναῦτες.

Ἡ 10η ἀποστολὴ (“STS-25”) πραγματοποιήθηκε στὶς 29 Ἰανουαρίου 1986 μεῖ 7μελὲς πλήρωμα. Αὐτὴ ἦταν ἡ μοιραία πτήση τοῦ “Challenger”, ἡ 25η τοῦ προγράμματος “STS” καὶ ἡ 56η ἐπανδρωμένη ἀποστολὴ τῶν Ἀμερικανῶν στὸ Διάστημα. Τὸ “Challenger” ἐξερράγη λόγω βλάβης 73 δευτερόλεπτα μετὰ τὴν ἐκτόξευση, καὶ ὅλοι οἱ αστροναῦτες (5 ἄνδρες καὶ 2 γυναῖκες) βρήκαν οἰκτρὸ θάνατο. Τὰ ὀνόματά τους ἦταν: Francis R. Scobee, Michael J. Smith, Ellison S. Onizuka, Judith A. Resnik, Ronald E. McNair, Gregory B. Jarvis, Sharon Christa McAuliffe.

Ἡ Διεθνὴς Ἀστρονομικὴ Ἐνωση

(I.A.U.), ως ελάχιστη ένδειξη τιμής στους νεκρούς αυτούς εξερευνητές του Διαστήματος, τόν Μάρτιο του 1986, έδωσε τα όνόματα των 7 αστροναυτών σε ισάριθμους αστεροειδείς, που είχαν ανακαλυφθεί το 1980 από τους αστρονόμους Edward Bowell και Thomas του αστεροσκοπείου Λόουελ της Αριζόνας.

Σύμφωνα με τὸ πόρισμα τῆς Προεδρικής Ἐπιτροπῆς Ἐρευνας, ἡ διοικητικὴ ἀνεπάρκεια τῆς NASA καὶ ἡ μειωμένη ἐπαγγελματικὴ εὐσυνειδησία τῶν ἐργαζομένων στὶς κατασκευαστικὲς ἐταιρεῖες ἀποτέλεσαν τὶς κύριες αἰτίες γιὰ τὴ βλάβη τοῦ δεξιοῦ βοηθητικοῦ πυραύλου στερεοῦ καυσίμου, ὁ ὁποῖος εὐθύνεται γιὰ τὴν ἔκρηξη τῆς ἐξωτερικῆς δεξαμενῆς, ποὺ ἐπέφερε τὴν καταστροφὴ τοῦ τροχιακοῦ σκάφους καὶ τὸν θάνατο τοῦ πληρώματος.

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Discovery”

Τὸ “Discovery” ἦταν τὸ τρίτο διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ κατασκευάστηκε ἀπὸ τὴς ΗΠΑ καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα τῶν παλαιότερων ἐξερευνητικῶν πλοίων, κυρίως τοῦ “HMS Discovery”, τοῦ ἰστιοφόρου πλοίου ποὺ συνόδευε τὸν ἐξερευνητὴ Τζαίμς Κούκ στὸ τρίτο καὶ τελευταῖο ταξίδι του, τοῦ πλοίου τοῦ Χένρυ Χάτσον “Discovery”, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιήθηκε τὸ 1610 στὴν ἀναζήτηση τοῦ βορειοδυτικοῦ περάσματος, καὶ τοῦ “RRS Discovery”, ἑνὸς πλοίου ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ ἀποστολὲς στὴν Ἀνταρκτικὴ τὸ 1901 ἀπὸ τοὺς Σκὸτ καὶ Σάκλετον.

Τὸ “Discovery” εἶναι τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ ἔθεσε σὲ τροχιά τὸ διαστημικὸ τηλεσκόπιο «Χάμπλ», ποὺ ἐξερεύνησε ἀστέρες καὶ γαλαξίες ἀκόμη καὶ στὸ βαθὺ Διάστημα, καὶ συνέβαλε στὴ δεύτερη καὶ τρίτη συντήρησή του. Ἐξαπέλυσε ἐπίσης τὴ διαστημικὴ βολίδα «Ὀδυσσεάς» (“Ulysses”) καὶ τοὺς δορυφόρους τοῦ προγράμματος “TDRS”. Τὸ ἴδιο σκάφος ἐπιλέχθηκε δύο φορές νὰ πραγ-

Εἰκόνα 3: Ἡ καταστροφικὴ ἔκρηξη τοῦ “Challenger”, λίγο μετὰ τὴν ἐκτόξευσή του.

ματοποιήσει τὴν πρώτη πτήση σὲ τροχιά, πρῶτα τὸ 1988 μετὰ ἀπὸ τὸ δυστύχημα τοῦ “Discovery” τοῦ 1986, καὶ στὴ συνέχεια, τὸν Ἰούλιο τοῦ 2005 καὶ τὸν Ἰούλιο τοῦ 2006, τὶς δύο πρῶτες ἀποστολὲς μετὰ τὴν τραγῳδία τοῦ “Columbia” τὸν Φεβρουάριο τοῦ 2003. Ἦταν ἀκόμη ἐκεῖνο ποὺ μετέφερε στὸ Διάστημα τὸν ἀστροναῦτη John H. Glenn, καθιστώντας τὸν τὸν γηραιότερο ἀστροναῦτη ποὺ μετεῖχε σὲ διαστημικὴ ἀποστολή, σὲ ἡλικία 77 ἐτῶν. Συνολικὰ τὸ “Discovery” πραγματοποίησε 39 ἀποστολὲς, στὶς ὁποῖες συμμετεῖχαν 226 ἀστροναῦτες.

Ἡ πρώτη πτήση πραγματοποιήθηκε στὶς 30 Αὐγούστου 1984 καὶ διήρκεσε 6 ἡμέρες. Ἦταν ἡ 12η ἀποστολὴ τῶν διαστημικῶν λεωφορείων, μὲ 6 ἀστροναῦτες, ἡ τελευταία δέ, 39η πτήση του πραγματοποιήθηκε στὶς 24 Φεβρουαρίου 2011, μὲ σκοπὸ τὴν πλήρη κατασκευὴ τοῦ Διεθνoῦς Διαστημικοῦ Σταθμοῦ. Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 2012, τὸ 28 ἐτῶν διαστημικὸ ἀεροσκάφος ἀπογειώθηκε ἀπὸ τὸ Κέντρο Διαστήματος Κένεντυ τῆς Φλόριντας πάνω σὲ ἓνα “Boeing 747” καὶ ἔκανε ἀρκετὲς βόλτες πάνω ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς Οὐάσιγκτον, πρὶν τὴν προσγειώσή του στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ντάλας, γιὰ νὰ μεταφερθεῖ στὴ συνέχεια

Εικόνα 4: Τό “Discovery” εν πτήσει.

στο Μουσείο του Διαστήματος. Άρκετος κόσμος είχε βγει στους δρόμους και προσπαθούσε να φωτογραφίσει το αεροσκάφος με φόντο τὰ ἀμερικανικά μνημεία.

Τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Atlantis”

Τό “Atlantis” ἦταν τὸ τέταρτο διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ κατασκεύασαν οἱ ΗΠΑ. Τὸ ὄνομά του εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη Ἀτλαντίδα τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

Ἡ πρώτη πτήση του (“STS-21”) ἦταν ἡ κατὰ σειρά 21η τῶν διαστημικῶν λεωφορειῶν. Ἄρχισε στίς 3 Ὀκτωβρίου 1985 καὶ περιλάμβανε ὡς πλήρωμα πέντε ἀστροναῦτες, διήρκεσε δὲ 4 ἡμέρες καὶ εἶχε καθαρὰ στρατιωτικούς σκοπούς.

Μία ἀπὸ τίς ἀποστολές του ἦταν στίς 4 Μαΐου 1989, ὁπότε ἔθρεσε σὲ τροχιά τὸ μὴ ἐπανδρωμένο διαστημικὸ σκάφος «Μαγγελάνος» (“Magellan”) γιὰ ἓνα 15μηνό ταξίδι του στὴν Ἀφροδίτη. Τὸ διαστημικὸ σκάφος ἔφθασε στὴν Ἀφροδίτη στίς 7 Αὐγούστου 1990 καὶ εἰσῆλθε σὲ πολὺ ἔλλειπτική τροχιά γύρω ἀπὸ τὸν πλανήτη, ὕψους ἀπὸ 290 ἕως 8.000 χιλιομέτρων.

Ἡ 14η πτήση τοῦ “Atlantis” πραγματοποιήθηκε στίς 27 Ἰουνίου 1995. Τό “Atlantis” ἦταν τὸ πρῶτο διαστημικὸ λεωφορεῖο ποὺ προσδέθηκε στὸν ῥωσικὸ διαστημικὸ σταθμὸ «Μίρ» (“Mir”). Εἴκοσι χρόνια μετὰ τὴν πρώτη ἱστορικὴ «χει-

ραφία στοὺς Διάστημα», μεταξὺ τῶν πληρωμάτων τῶν διαστημοπλοίων “Apollo” – “Soyuz”, στὴν ὁποία, ὅμως, δὲν εἶχε δοθεῖ μεγάλη δημοσιότητα, τὸ διαστημικὸ λεωφορεῖο “Atlantis” προσέγγισε τὸν διαστημικὸ σταθμὸ “Mir” καὶ ὕστερα ἀπὸ σειρά λεπτῶν καὶ ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένων χειρισμῶν, ποὺ διήρκεσαν 2 ὥρες, συνδέθηκε μαζί του. Ἡ δεύτερη «διαστημικὴ χειραφία» μεταξὺ τῶν δύο ὑπερδυναμῶν ἀνοίξε ἓνα νέο κεφάλαιο στὴν ἐποποιία τῆς κατάκτησης τοῦ Διαστήματος, καὶ ὁ προφανὴς συμβολισμὸς τοῦ ἐγχειρήματος ἀναφέρεται στὸ εὖρος ποὺ μπορεῖ νὰ προσλάβει ἡ διαστημικὴ συνεργασία τῶν δύο ἄλλοτε ψυχροπολεμικῶν ἀντιπάλων. Γιὰ τοὺς εἰδικούς τῶν διαστημικῶν προγραμματίων τῶν δύο χωρῶν, ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς εἶχε τὴ διάσταση ἐνὸς ἐξαιρετικοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιτεύγματος: σὲ ὕψος 400 χιλιομέτρων πάνω ἀπὸ τὴν κεντρικὴ Ἀσία, ἡ πρόσδεση τῶν δύο διαστημοπλοίων δημιούργησε τὸν μεγαλύτερο τεχνητὸ δορυφόρο ὄλων τῶν ἐποχῶν: ἓνα γιγάντιο κατασκεύασμα 223 τόνων (τό “Atlantis” εἶχε βάρους 100 τόνους καὶ ὁ “Mir” 123 τόνους). Ὅπως δῖλωσε ὁ τότε διευθυντὴς τῆς NASA Daniel Goldin: «Ἡ πτήση αὐτὴ εἶναι ὁ προάγγελος μιᾶς νέας ἐποχῆς φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν καὶ θέτει τίς βάσεις γιὰ τὴ μελλοντικὴ κατασκευὴ ἐνὸς διεθνoῦς διαστημικοῦ σταθμοῦ μέχρι τὸ τέλος τῆς δεκαετίας». Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ χαρακτηρίστηκε ἀπὸ δύο ἱστορικὰ γεγονότα: τὴν 100ῆ ἐπανδρωμένη διαστημικὴ πτήση τῶν ΗΠΑ καὶ τὴν πρώτη σύνδεση διαστημικοῦ λεωφορειοῦ μετὰ τὸν ῥωσικὸ διαστημικὸ σταθμὸ “Mir”. Οἱ 10 ἀστροναῦτες τῶν δύο σκαφῶν ἀγκαλιάστηκαν σὲ ἓναν θερμὸ χαιρετισμὸ, γιορτάζοντας μετὰ τὸν τρόπο τους τὴ λήξη τοῦ ψυχροῦ πολέμου στοὺς Διάστημα.

Ἡ 33η ἐκτόξευση τοῦ “Atlantis”, ποὺ πραγματοποιήθηκε στίς 8 Ἰουλίου 2011,

ήταν η τελευταία πτήση του, με 4μελές πλήρωμα και με προορισμό τόν Διεθνή Διαστημικό Σταθμό (ISS) και παράλληλα η τελευταία πτήση τών διαστημικών λεωφορείων, διότι αμέσως απεσύρθησαν όλα από την κυκλοφορία. Τό “Atlantis” φιλοξένησε συνολικά 190 αστροναύτες.

Τό διαστημικό λεωφορείο “Endeavour”

Τό “Endeavour” (= Προσπάθεια) ήταν τό πέμπτο και τελευταίο διαστημικό λεωφορείο πού κατασκεύασαν και έθεσαν σέ λειτουργία οί ΗΠΑ.

Η πρώτη εκτόξευσή του έγινε στις 7 Μαΐου 1992, με 7μελές πλήρωμα, τό όποιο έκανε τέσσερις «διαστημικούς περιπάτους» έξω από τό διαστημόπλοιο και συνέλεξε τόν τηλεπικοινωνιακό δορυφόρο “Intelsat”. Η αποστολή τελείωσε στις 16 Μαΐου 1992.

Μερικά από τά άξια λόγου τού πέμπτου αυτού διαστημικού λεωφορείου είναι:

1. Στη 2η πτήση του, τό 1992, έφερε μαζί του και «έκπροσώπους» τού ζωικού βασιλείου: 4 βατράχους, 7.600 μύγες, 2 κυπρίνους, 180 σφήκες και 30 άβγά, έτοιμα για έκκόλαιψη. Τις αντιδράσεις όλων αυτών στο Διάστημα για μία έβδομάδα μελέτησαν οί ειδικοί.
2. Στη 10η εκτόξευση, τού 1996, οί αστροναύτες συνέδεσαν με έπιτυχία έξω από τό σκάφος μιá πλατφόρμα εργασίας στον ειδικό βραχιόνά του. Τό βασικό τους έργο, όμως, ήταν νά φορέσουν τίς νέες πειραματικές θερμαινόμενες στολές, με ανάλογα γάντια και μπότες, και νά σταθοϋν ακίνητοι επί ήμίωρο στο ψυχρότερο σημείο (-73° C) τού διαστημικού κενού, όπου κινείτο τό διαστημόπλοιο. Έτσι μετρήθηκε η απόδοση τών νέων στολών, πού ήταν απαραίτητες για τή διαδικασία κατασκευής τού Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού. «Κρύωνα, αλλά όχι σέ

βαθμό δυσφορίας», όμολόγησε ένας αστροναύτης.

3. Στη 15η αποστολή του, τού έτους 2000, οί αστροναύτες είχαν προορισμό νά ενισχύσουν τόν Διεθνή Διαστημικό Σταθμό στην παραγωγή ενέργειας με τά πτερύγια πού διαθέτουν φωτοηλεκτρικά κύτταρα. Τά κύτταρα αυτά συλλέγουν τό ήλιακό φώς και τό μετατρέπουν σέ ήλεκτρική ενέργεια άρκετή για τήν ήλεκτροδότηση 30 κατοικιών στη Γη.
4. Στην 20ή αποστολή, τού 2007, τό “Endeavour” είχε μιá άτυχία. Μόλις 58 δευτερόλεπτα μετά τήν εκτόξευση, ένα κομμάτι μονωτικού άφρου άποκολλήθηκε από τήν έξωτερική δεξαμενή καυσίμων και, άφου άναπήδησε σέ έναν άπό τούς δύο βραχιόνες πού συνδέουν τή δεξαμενή με τό διαστημόπλοιο, κτύπησε τήν κάτω μεριά τής άτράκτου. Από τήν πρόσκρουση τού άφρου με τά θερμικά πλακίδια πού κάλυπταν τήν «κοιλιά» τού διαστημοπλοίου και σχημάτιζαν τή θερμική άσπίδα του, προκλήθηκε ρωγμή μήκους 7,5 εκατοστών και βάθους 2,5 εκατοστών, η όποία και έπισκευάστηκε.
Συνολικά, τό “Endeavour” εκτοξεύθηκε 25 φορές και φιλοξένησε 157 αστροναύτες.

Οί ώφέλειες από τίς διαστημικές πτήσεις

Οί ώφέλειες για όλόκληρη τήν ανθρωπότητα από τίς αποστολές τών διαστημικών λεωφορείων και γενικότερα από τή διαστημική τεχνολογία είναι πολυποίκιλες και άμέτρητες, με τίς τηλεπικοινωνίες και τίς μετεωρολογικές προβλέψεις νά βρίσκονται στην κορυφή με τήν καθημερινή έπικαιρότητά τους. Καθημερινά κάνουμε διάφορες χρήσεις με 50 έως 60 διαφορετικά αντικείμενα πού δημιουργήθηκαν χάρη στις διαστημικές δραστηριότητες. Άς πάρουμε για παράδειγμα τίς τηλεπικοινων-

Οί ωφέλειες για όλοκληρη την ανθρωπότητα από τις αποστολές των διαστημικών λεωφορείων και γενικότερα από τη διαστημική τεχνολογία είναι πολυποίκιλες και άμετρες, με τις τηλεπικοινωνίες και τις μετεωρολογικές προβλέψεις να βρίσκονται στην κορυφή με την καθημερινή επικαιρότητά τους.

νίες, που είχαν ως κύριο μοχλό ανάπτυξης τους τηλεπικοινωνιακούς δορυφόρους, οι οποίοι έχουν επιφέρει κυριολεκτικά μια πραγματική επανάσταση στον τρόπο της ζωής μας, μετατρέποντας τον πλανήτη μας σε ένα «παγκόσμιο χωριό».

Επί πλέον, ένας από τους βασικούς παράγοντες στη διαμόρφωση του σύγχρονου πολιτισμού ήταν επίσης και η εγκατάσταση ενός έκτεταμένου συστήματος παγκόσμιας τηλεναυτίας, με τους δορυφόρους “GPS”, που μας δίνει τη δυνατότητα με απλές, πάμφθινες συσκευές, να εντοπίσουμε και να καθοδηγήσουμε αεροπλάνα, πλοία και αυτοκίνητα σε οποιοδήποτε σημείο της Γης, ακόμη και μέσα στους δρόμους της οποιασδήποτε πόλης.

Αλλά και οποιαδήποτε άλλη ανθρώπινη ένασχόληση στη γεωργία, στην αρχαιολογία, στη μετεωρολογία, στην κλιματολογία, ακόμη και στην αρχιτεκτονική και στην ιατρική, έχει ωφεληθεί τὰ μέγιστα από τη διαστημική έρευνα και την τεχνολογία. Παράλληλα, οι γνώσεις για τη συμπεριφορά των θαλασσιών και ατμοσφαιρικών ρευμάτων, τη μορφολογία του έδάφους, τὸ ὕψος των κυμάτων και άλλων παρόμοιων στοιχείων έχουν αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό, ὥστε να μιλάμε για μια πραγματική επανάσταση στις επιστήμες της ὠκεανογραφίας, της γεωλογίας και της γεωμορφολογίας.

Δὲν πρέπει να ξεχνάμε, τέλος, τὴν ἀκατάπαυστη χρήση τοῦ διαδικτύου (“internet”) ἀπὸ μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων, καθὼς και τις διάφορες ἐφαρμογές

ὕψηλης τεχνολογίας, ὅπως εἶναι ἡ πληροφορική και οἱ ἠλεκτρονικοὶ ὑπολογιστές, που ἀποτελοῦν σήμερα μία ἀκόμη ἔνδειξη τῆς τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης, ἡ ὁποία ὀφείλεται, κυρίως, στις τεράστιες σμικρύνσεις που ἀπαιτοῦσε ἡ ἐξοικονόμηση χώρου στις διαστημοσυσκευές.

Ἡ διαστημική τεχνολογία ἔχει ἀλλάξει ἀκόμη και τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τὸν ἴδιο μας τὸν πλανήτη. Οἱ διάφοροι τεχνητοὶ δορυφόροι ἐκμετάλλευσης τῶν γήινων πόρων που ἐκτοξεύθηκαν με τὰ διαστημικά λεωφορεία μᾶς ἔχουν βοηθήσει ιδιαίτερα τὴν ἐξερεύνηση τῶν γεωργικῶν καλλιιεργειῶν, τῶν θαλασσιῶν και ὑπογείων θησαυρῶν τῆς φύσης και τὴν ἐπιστημονική μελέτη τοῦ πλανήτη μας, ἀφοῦ ἀπὸ ὕψος ἑκατοντάδων χιλιομέτρων οἱ δορυφόροι ἔχουν τὴ δυνατότητα να περιγράψουν λεπτομέρειες μερικῶν μόλις ἑκατοστῶν τῆς ἐπιφάνειας τοῦ πλανήτη μας. Οἱ χαρτογραφικὲς ικανότητες τῶν δορυφόρων μᾶς ἔχουν ἐπίσης βοηθήσει να ἀνακαλύψουμε πολλὲς πηγὲς ρύπανσης τοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ βιομηχανίες και πλοία.

Ὅλα αὐτὰ και χιλιάδες ἄλλες ἐφαρμογὲς ἀποτελοῦν ἕνα βασικὸ ἀναπτυξιακὸ παράγοντα, ιδιαίτερα σε περιόδους οἰκονομικῆς κρίσης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Μαθηματικὸς

Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας

Ἀστρονομίας και Διαστήματος

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ¹

Ὁ Μουχαμέτης ἀπ' τὴ μιά, σουλτάνος ἀπ' τὴν ἄλλη,
 στέλνουν στὸ μέγα βασιλιά, στέλνουν στὸ μέγα ρήγα
 τρία γράμματα φαρμακερά, τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο,
 τὸ ἕνα ζητάει τὸ βασιλιά, τ' ἄλλο θέλει τὴν Πόλη,
 τὸ τρίτο τὴν ἅγια-Σοφιά, νὰ πέσουν, νὰ τουρκέψουν.
 – Ἄκου, σουλτάνε, νὰ σοῦ πῶ κι ἐσένα, Μουχαμέτη,
 μοῦ παραγγέλνεις δυὸ καὶ τρεῖς, μοῦ παραγγέλνεις δέκα
 κι ὄλο χτυπᾶς τὰ τούμπανα κι ὄλο μὲ φοβερίζεις
 πῶς θὰ βαρέσεις τοὺς Γρακοὺς, τὴν Πόλη θὰ χαλάσεις,
 ἂν δὲ σοῦ δώσω τὰ κλειδιά, ἂν δὲν τὴν παραδώσω.
 Πολλὲς βολὲς σοῦ ἀπάντησα καὶ πάλι σοῦ τὸ λέω,
 ἡ Πόλη εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Γρακῶν ἡ Πόλη,
 κληρονομιά ἔχει οἱ χριστιανοὶ τοῦ Πλάστη εὐλογημένη
 κι ἐγὼ ἔμαι ρήγας χριστιανός, ἐγὼ ἔμαι ὁ Κωνσταντῖνος
 καὶ τὰ κλειδιά ἐγὼ τὰ κρατῶ καὶ τὰ διαμαντοκλειδιά.
 Ποῦ ἀκούστηκε μὲς στὸν ντουινιά καὶ στὸν ἀπάνω κόσμῳ,
 Ἕλληνας αὐτοκράτορας νὰ προσκυνάει βεζίρη
 καὶ νὰ τοῦ δίνει τὰ κλειδιά, νὰ τότε διαφεντεύει;
 Ἡ Πόλ' εἶναι ἡ τρισεύγενη κυρὰ ὄλου τοῦ κόσμου,
 χρυσόχτιστη, χρυσόθωρη καὶ χρυσοπλουμισμένη,
 ἀστράφτει στὴν Ἀνατολὴ καὶ καὶ λάμπει μὲς στὴ Δύση,
 μυρίζει σὰν τριαντάφυλλο, μοσχοβολάει σὰν κρῖνος,
 μὰ εὐωδιάζει πιδὸ πολὺ στοῦ Ὑψίστου ἐμπρὸς τὰ μάτια
 μὲ τὴ λαμπρὴν ἅγια-Σοφιά, ποῦ ψέλνει τ' ὄνομά Του
 καὶ μὲ τὰ θυμιάσματα δοξαστικά Του στέλνει,
 ἐδῶ φτάνουν κι οἱ Ἄγγελοι, μέσα ἐδῶ κατεβαίνουν
 ἀπὸ τὰ οὐρανοπάλατα καὶ Τὸν ἕμνοσιν κι ἐκεῖνοι.
 Ἡ Πόλη, τόπος τῶν πιστῶν καὶ τόπος τῶν Ἀγγέλων,
 τὴν ὥρα ποῦ σοῦ λέω αὐτά, ἡ ἅγια-Σοφιά βουίξει
 ἀπὸ οὐράνια ψαλμοῦδιὰ καὶ φέγγουν οἱ καντῆλες,
 τοῦ ποδαριοῦ σου ὁ κουρνιαχτός, τοῦ σαλβαριοῦ σου ὁ ἀγέρας
 σκεπάξει τὰ εἰκονίσματα καὶ σβῆνει τὶς λαμπάδες,
 τέτοιο ἡ πίστη μας μόλεμα βαρὺ δὲν τὸ βαστάει.
 Σάπια ἡ παλιά μας γνωριμιὰ καὶ ψεύτικη ἡ ἀγάπη,
 ἄλλα εἶπες, ἄλλα ὀρκίστηκες καὶ τώρα κάνεις ἄλλα,
 φίδι πικρὸ, ποῦ βάσταγα καιροὺς στὸν κόρφο μέσα,

1. Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Γιάννη Ἀν. Σαντάριμ, *Πορφυρὸς Χιτώνας. Θρύλοι καὶ παραδόσεις γιὰ τὴν Πόλη καὶ τὴν Ἁγιά Σοφιά*, 120 σελ.

χίλιους χρόνους, χίλιους καιρούς κι ακόμα παραπάνω,
 λύκος άξαφνα γίνεσαι, τὸ πρόβατο νὰ βλάφεις.
 Στὴν Πόλη, στὴν καστρόπολη ντεληβοριάς φυσάει,
 ἔτσι ὅπως ἔρχεται ντελής, ἔτσι ντελής καὶ φεύγει,
 ἦρθαν κι ἦρθαν βάρβαροι, λαοὶ τὴν ὀρεχτῆκαν,
 ἡ Πόλη ὅμως δὲν παίρνεται, ἡ Πόλη δὲν πατιέται,
 ἡ Πόλη, ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ μόνο, θὰ πέσει.
 Στὴν Κυρα-Δέσποινα ὤμοσα, στὴν Παναγιά ἔχω ὄρκο
 νὰ τῆς φυλάω τὴν Πόλη της καὶ τὴν ἅγια-Σοφία της
 καὶ τὸ λαό της νὰ τιμῶ καὶ νὰ τὸν προστατεύω
 δὲ βγαίνω ἀπὸ τὰ λόγια μου καὶ δὲν τὰ παίρνω πίσω.
 Ἐσὺ ἄδραξες τ' ἄρματα, διαγοῦμισμα νὰ κάνεις,
 νὰ σύρεις σκλάβους πολεμᾶς, γῆ ξένη νὰ πατήσεις,
 μὰ ἐγὼ γιὰ τὴ χιλιάκριβη τοῦ τόπου μου ἀγάπη
 καὶ γιὰ τὴν πίστη μάχομαι, γι' αὐτὴ τὴ φαμελιά μου,
 γιὰ τὸν ἐργάτη, τὸ φτωχό, γι' ἀκέριο τὸ λαό μου,
 γιὰ τὰ πελάγι, γιὰ τὰ βουνά, γιὰ βρύσες, γιὰ λιβάδια,
 γιὰ ὅ,τι ἡ αὐλή μου μέσα κλεῖ, γιὰ τὸ σκυλί, τ' ὄρνιθι,
 γιὰ τὴν ξανθὴ στὶς γλάστρες της ποὺ φτάνει πεταλούδα
 καὶ γιὰ τ' ἀθῶο πετούμενο, ποὺ διάλεξε κι ἐστάθη
 καὶ φώλιασε στὸν κῆπό της καὶ γιὰ τὸ χελιδόνι,
 π' ἀραξοβόλ' ἦρε κι αὐτὸ στοῦ μπαλκονιοῦ τὴν κόχη,
 κάτου ἀπὸ τὸ μπαλκόνι αὐτό, σπῆ στέγη τὸ σπουργίτι
 κι ἀκόμα πιὸ ψηλότερα, τὶς φωτεινὲς αὐγοῦλες,
 ποὺ τραγουδᾷ ὁ κορυδαλλός, πλάσμα εἶναι τ' οὐρανοῦ μας.
 Ἄκου! σκούζουν οἱ βίγλες μου, σουρᾶν τὰ καραούλια,
 ἀσκέρια, λένε, ἀρίφνητα πὼς ζώνουνε τὴν Πόλη,
 χιλιάδες ἑκατὸ μετρᾶν κεφάλια καὶ πιὸ πάνω,
 ἄλλ' ἀψηφῶ τὸν ἀριθμό, ἡ Πόλη μου ἔχει κούλιες,
 σὲ κάθε κούλια στέκονται τ' ἄξια μου παλικάρια
 καὶ σὲ προσμένουνε νὰ ῥθεις, ρίξ' ἓνα μάτι ἐδῶθε
 καὶ σὲ μιὰ ντάπια θὰ μὲ ἴδεις κι ἐμένα, ποὺ ἔχω στίσει
 ὀλόρθο φράχτη τὸ κορμὶ καὶ πρέπει νὰ γκρεμίσεις
 τὸ φράχτη μου, μέσα νὰ μπεις, κι ὄλους τοὺς φράχτες γύρα.
 Δές με, ἐδῶ ἀγνάντια στέκομαι στοῦ Ρωμανοῦ τὴν Πύλη,
 φορῶ ἀπὸ δικέφαλο, βασιλικὸ σημάδι,
 κι ἂν δὲ θωρεῖς τὸ χρυσαῖτό, κοίταξε τὸ κοντάρι,
 γιὰ ἐσὲ καὶ τὰ φουστάτα σου ποὺ τὸ ἔχω σπικωμένο.
 Τώρα ἐσὺ ἀχνίζεις ἀπ' ὀργή, μὰ ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου
 ἀπὸ τὴ θεία Μεταλαβιά ἀχνίζουμε τοῦ Ἰησοῦ μας.
 Χιλιάδες μάτια μὲ κοιτοῦν καὶ μύρια αὐτιά μ' ἀκούνε
 καὶ πὼς ταχὰ τάχα νὰ ἰδῶ καὶ πὼς τάχα ν' ἀκούσω
 τ' ἀδέρφια καὶ τοὺς φίλους μου, τοὺς ἀδερφοποιτούς μου;
 Δὲ μὲ κοιτάζουν ζωντανοί, παιδιὰ, γυναῖκες, ἄντρες,
 ἀμέτρητες προγονικὲς ψυχὲς μὲ βλέπουν τώρα,
 μὲ βλέπει ἀκέρια μου ἡ φυλή, ὀλόβολο τὸ γένος.
 Καλύτερα εἶναι νὰ χαθῶ, στὰ τεῖχη ἐδῶ νὰ πέσω,
 παρὰ νὰ δώσω τὰ κλειδιά, τὸν ὄρκο νὰ πατήσω,
 χωρὶς νὰ παῖξω τὸ σπαθί, νὰ ρίξω τὸ κοντάρι,
 χωρὶς κι ἀγκυλομύτικο νὰ διώξω ἀπ' τὴ φαρέτρα

ένα μου βέλος ταπεινό, ένα, μονάχα ένα.
Μ' ἂν πράξω αὐτὸ ποῦ λὲς ἐσὺ καὶ κἀνὼ ὅ,τι δὲν πρέπει,
θὰ τὸ ἔχω μέγα ντροπιασμοῦ, ντροπιασμ' ἄπ' τὰ μεγάλα,
ποῦ θὰ μὲ τρώει ὀλοζωῆς, σὰν τὸ πικρὸ σαράκι.
Ἄμα ὁ ἥλιος πιά χαθεῖ καὶ τὸ φεγγάρι σβήσει,
τότε θὰ δώσω τὰ κλειδιά, τὴν Πόλην θὲ νὰ πάρεις,
τὸ θέλει ἐτοῦτο ἡ γνώμη μου κι οἱ πρόγονοι προστάζουν.
Καὶ δὲν τὸ θέλω μόνο ἐγώ, ὄλ' οἱ Γραικοὶ τὸ θέλουν,
ποῦ ἴναι μὲς στὴ θεοῦπολιν τὴν πυργογυρισμένη,
δὲν εἶναι οὔτε στοὺς Γραικοὺς, οὔτε στὸ χέρι μου εἶναι,
κορμὶ δὲ λογαριάζουμε καὶ τὴ ζωὴ ἀνπροῦμε,
τὴν Πόλην δὲ σοῦ δίνουμε καὶ ἄς πεθάνουμε ὅλο!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ

Γλωσσάρι

ἀδερφοποιτός, ὁ = αὐτὸς ποῦ ἀδελφοποιήθηκε με ὄρκο καὶ σμίξη αἵματος με κάποιον ἄλλον, με σκοπὸ τὴ μεταξὺ τους ὑποστήριξη καὶ τὴν προστασία τοῦ τόπου ποῦ κατοικοῦν, μπράτιμος, βλάμης, μπουραζέρης, καρντάσης.

ἀμιρᾶς, ὁ = πρίγκιπας, στρατηγός, διοικητής, σατράπης.

ἀραξοβόλι, τό = κατὰλληλος ἀκρολιμένος, ὅπου ἀράζουν τὰ καράβια, ἀγκυροβόλι, τόπος ἠρεμίας.

ἀρίφνητο, τό = ἀμέτρητο, ἀλογάριστο.

ἀνπροῦ = δὲ λογαριάζω, ἀδιαφορῶ γιὰ τὸν κίνδυνο.

βεζίρης, ὁ = ἀνώτατος Ὄθωμανὸς λειτουργός.

βίγλα, ἡ = παρατηρητήριο σὲ ψηλὴ θέση, ἀπὸ ὅπου μπορεῖ νὰ παρατηρεῖ κανεὶς ἕναν μεγάλο κύκλο ξηρᾶς ἢ θάλασσας, σκοπιά, φυλάκιο.

διαγούμισμα, τό = λειλάτση, ἀρπαγί, κούρσεμα.

κούλια, ἡ = φυλάκιο σὲ μορφὴ μικροῦ πύργου, κουλές, σκοπιά, ὄχυρό, προμαχώνας.

κουρνιαχτός, ὁ = σκόνη τοῦ δρόμου, πλίχουρας.

μόλεμα, τό = μόλυνση, ρύπανση.

Μουχαμέτης, ὁ = ὁ Μωάμεθ ὁ Β', ὁ Πορθητής.

ντεληβοριάς, ὁ = τρελοβοριάς, ὀρμητικὸς ἄνεμος.

ντελής, ὁ = τρελός, ζωηρός.

ντάπια, ἡ = ὄχυρωμα, προμαχώνας, βίγλα, ταμπουρί.

Ρωμανοῦ Πύλη = πύλη στὰ τεῖχη τῆς Κωνσταντινούπολης, ἡ πιὸ σθENAρή, ποῦ προσονομάσθηκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ποῦ ἦταν ἐκεῖ κοντά, στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ.

σαλβάρι, τό = φαρδιά ἀσιατικὴ βράκα.

σουλτάνος, ὁ = ὁ ἡγεμόνας στὸ ὀθωμανικὸ κράτος.

σουρῶ = σφυρίζω.

ταχιά, ἐπίρη. = τὴν ἄλλη μέρα πολὺ προῖ, αὔριο.

φαρέτρα, ἡ = θήκη δερμάτινη βελῶν.

φουσάτο, τό = στρατεύμα, πλῆθος.

Ὑπομνηματισμός

Στὶς 22 Μαΐου 1453, παράγγειλε ὁ Μωάμεθ, ὁ Β', γιὰ τρίτη καὶ τελευταία φορά, ἐνῶ εἶχε προηγουμένως παραγγεῖλει ἄλλες δύο φορές, στὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο τὸν Παλαιολόγο, τὸν ΙΑ', νὰ πάρει τὸ λαὸ του καὶ νὰ ἐγκατασταθεῖ, ὡς βασιλιάς, στὴν Πελοπόννησο. Ὁ δὲ βασιλιάς, στὶς 23 Μαΐου, δίνει καὶ πάλι, κατὰ τὸν βυζαντινὸ ἱστορικὸ Μιχαὴλ Δούκα, τὴν περίφημη γιὰ τὸν ἠρωισμό ἀπάντηση, ποῦ θὰ μείνει, μέσα στοὺς αἰῶνες, σύμβολο τῆς θυσίας του: «Εἰ μὲν βούλει, καθὼς καὶ οἱ πατέρες σου ἔζησαν, εἰρηνικῶς σὺν ἡμῖν συζηῆσαι καὶ σύ, τῷ Θεῷ χάρις. Ἐκεῖνοι γάρ τοὺς ἐμοὺς γονεῖς ὡς πατέρας ἐλόγιζον καὶ οὕτω ἐτίμων, τὴν δὲ πόλιν ταύτην ὡς πατρίδα... Τὸ δὲ τὴν πόλιν σοὶ δοῦναι οὐτ' ἐμὸν ἐστί, οὐτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ· κοινῇ γὰρ γνώμη πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φερόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν».

ΔΙΩΚΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ!

Τὰ πρόσφατα γεγονότα στην Αίγυπτο, όπου οι «Μαχητές του Ισλάμ» – ISIS έπιτέθηκαν για πολλοστή φορά με απάνθρωπη μανία κατά των ναών των Χριστιανών Κοπτών, μπορεί να συγκλόνισαν προς στιγμήν τη διεθνή κοινότητα, αλλά ασφαλώς δεν την άνησυχισαν στον βαθμό που θα έπρεπε. Στην Ελλάδα, μάλιστα, ο προβληματισμός είναι ακόμη μικρότερος, πέρα από την πρώτη συναισθηματική αντιμετώπιση. Στην χώρα μας δεν έχει γίνει ευρύτερα κατανοητό ότι σε παγκόσμια κλίμακα οι Χριστιανοί είμαστε εκείνοι που υφιστάμεθα τον μεγαλύτερο συστηματικό διωγμό, με σειρά έγκληματικών εναντίον μας πράξεων. Πρόκειται για γεγονός το οποίο η Έλληνική Ορθόδοξη Εκκλησία –ασφαλώς φοβούμενη αντίποινα από τους άδιστακτους Ισλαμιστές– δεν έχει προβάλει στον λαό με σαφήνεια στον βαθμό που πρέπει.

Στις 14 Δεκεμβρίου 2016 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ένεκρινε την «Ετήσια Έκθεση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία στον Κόσμο και τη Σχετική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2015». Στην Έκθεση αυτή περιλαμβάνεται η διαπίστωση ότι οι Χριστιανοί είναι η θρησκευτική ομάδα ή όποια περισσότερο διώκεται σε διάφορες χώρες, περιλαμβανομένων ακόμη και ευρωπαϊκών. Στις χώρες αυτές οι Χριστιανοί υποφέρουν, βασανίζονται, μάλιστα κάποιες από τις παλαιότερες χριστιανικές κοινότητες στη Μέση Ανατολή και στη Νότια Αφρική κινδυνεύουν να εξαφανιστούν έντελως. Στην Έκθεση αναφέρονται γεγονότα θρησκευτικής γενοκτονίας που συνέβησαν στη Συρία, στο Ιράκ και στην Αίγυπτο, τα όποια μείωσαν σημαντικά τον αριθμό των Χριστιανών.

Οί εισηγητές της Έκθεσης, μαζί με έθνολόγους-κοινωνιολόγους μελετητές, προτείνουν δύο λύσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης: α) Παραπομπή των ύπευθύνων των γενοκτονιών στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και β) Αύξηση των αρμοδιοτήτων του Ειδικού Άπεσταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ανάπτυξη της Έλευθερίας της Θρησκείας ή της Πίστης κι εκτός των χωρών της Ε.Ε.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτείνει τη σύσταση ομάδος ειδικών που θα ασχολούνται με τα θέματα γενοκτονίας θρησκευτικών ή έθνικών μειοψηφιών.

Η δειλία της Ευρώπης

Πέρα όμως από όλα αυτά, τα όποια έχουν περισσότερο θεωρητική υπόσταση, το κύριο θέμα είναι η άφύπνιση των λαών της Ευρώπης.

Η επίσημη Ευρώπη έχει κάνει σωρεία υποχωρήσεων προς το Ισλάμ και σε άλλες θρησκείες, αρχίζοντας από την άρνηση να αναγραφούν στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα οί χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης. Οί ευρωπαϊκές αρχές δείχνουν φοβισμένες, προσπαθούν να μην εναντιωθούν στους Μουσουλμάνους, αποφεύγουν να πάρουν σαφή θέση απέναντι στις θηριωδίες τους. Ένω κάθε ενέργεια κατά του Ισλάμ καταδικάζεται με θάρρος και πυγμή (όπως, άλλωστε, πρέπει), αντίθετα οί προκλήσεις των Ισλαμιστών αντιμετωπίζονται με περιέργη κατά βάθος ανοχή. Βέβαια, δεν πρέπει να παραλείψουμε να σημειώσουμε ότι εκτός του Ισλάμ υπάρχουν και άλλες θρησκείες οί όποίες εργάζονται και επιχαίρουν για τη μείωση του Χριστιανισμού, όσο και αν δεν το δείχνουν φανερά.

Ἡ επίσημη Εὐρώπη ἔχει κάνει σωρεία ὑποχωρήσεων πρὸς τὸ Ἰσλάμ καὶ σὲ ἄλλες θρησκείες, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἄρνηση νὰ ἀναγραφοῦν στὸ Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα οἱ χριστιανικὲς ρίζες τῆς Εὐρώπης. Οἱ εὐρωπαϊκὲς ἀρχὲς δείχνουν φοβισμένες, προσπαθοῦν νὰ μὴν ἐναντιωθοῦν στοὺς Μουσουλμάνους, ἀποφεύγουν νὰ πάρουν σαφῆ θέση ἀπέναντι στὶς θηριωδίες τους.

Ἡ ἀδιαφορία τῆς Ἑλλάδας

Στὴν Ἑλλάδα ὀτιδήποτε προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀραβικὸ Κόσμο ἀντιμετωπίζεται μὲ εὐγένεια, μὲ πολὺ μεγάλη «κατανόηση», μὲ κάθε εἶδους παραχωρήσεις. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ὀφείλεται –ἀνάλογα– σὲ συμπάθεια, σὲ παροπαράδοτες σχέσεις φιλίας (σημ.: οἱ Ἀραβικὲς χώρες οὐδέποτε ψήφισαν στὸν ΟΗΕ ὑπὲρ τῶν ἀπόψεων τῆς Κύπρου-Ἑλλάδας), σὲ ἐμπορικὰ συμφέροντα, ἀκόμη καὶ στὴν προσπάθεια νὰ παραμείνει ἡ χώρα μας στὸ «ἀτυρόβλητο» τῶν τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν ποὺ συνταράσσουν ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες.

Ἡ σύγχρονη δύναμη τοῦ Χριστιανισμοῦ καταφάνηκε μετὰ τὴν πτώση τοῦ «Ὑπαρκτοῦ Σοσιαλισμοῦ» στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καὶ κυρίως στὴ Ρωσία. Οἱ λαοί, μὲ ἀνοικτὴ καρδιὰ καὶ συνείδηση, ξαναγύρισαν μαζικὰ στὶς ἐκδηλώσεις θρησκευτικῆς πίστεως, ἐκδηλώσεις τὶς ὁποῖες υἱοθετεῖ ἡ ἐπίσημη Ρωσία.

Στὴ χώρα μας ἔχουμε ἀνεξιθρησκία, ἡ ὁποία φθάνει στὴν ἀθεΐα (ποὺ εἶναι βέβαια δικαίωμα τοῦ καθενός). Παράλληλα, παρηκμασμένα μαρξιστικὰ συνθήματα, ποὺ ἔχουν ἀποκηρυχθεῖ σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἐξακολουθοῦν νὰ προβάλλουν τὶς πρὸ ἑκατονταετίας ρήσεις περὶ «ὄπιου τοῦ λαοῦ» κ.ἄ. φαιδρὰ παρόμοια.

Οἱ μετὰ τὴ Μεταπολίτευση τοῦ 1974 ἑλληνικὲς κυβερνήσεις ἔχουν ἕναν διχασμὸ –ἄλλοτε μεγαλύτερο, ἄλλοτε μικρότερο– στὶς σχέσεις μὲ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλη-

σία. Δὲν μπορεῖ νὰ περιμένει κανεὶς ἀπ' αὐτὲς ὑπεράσπιση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅσο κι ἂν σὲ κάποιες ἐπίσημες τελετὲς ἢ «πολιτικὴ ἡγεσία» εἶναι περισσότερο ἢ λιγώτερο παρούσα.

Ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία χρειάζεται νὰ τολμῆσει νὰ μιλήσει καθαρὰ στὸν λαὸ γιὰ τὸν διωγμὸ ποὺ ὑφίσταται –σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο– ὁ Χριστιανισμός. Οἱ ἀπαραίτητες «μάχες» γιὰ διάφορα θέματα (π.χ. ὕλη τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν) ἔχουν μικρότερη σημασία, ὅταν βάλλεται ὁ ἴδιος ὁ Χριστιανισμός! Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ χρειάζεται νὰ πληροφορηθεῖ ὑπεύθυνα, μὲ προγράμματα, μὲ συνέπεια, τοὺς κινδύνους ὑπαρξῆς ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ ἐμφανεῖς ἢ ἀφανεῖς ἐχθρούς. Νὰ πληροφορηθεῖ μὲ σαφήνεια ὅτι, ἀπ' ὄλες τὶς θρησκείες ποὺ ἐπικρατοῦν στὸν πλανήτη, μόνο ὁ Χριστιανισμὸς, ἡ θρησκεία τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης, εἶναι ποὺ ὑφίσταται μεθοδευμένη, πολὺπλευρὴ ἐπίθεση σὲ παγκόσμια κλίμακα!

Ποιός, ἀλήθεια, θὰ μπορούσε νὰ πιστέψει ὅτι τὸν 21ο μετὰ Χριστὸν αἰῶνα τὰ λόγια Του, διδακτικὰ καὶ προφητικά, θὰ ἦταν πάλι ἐπίκαιρα: «*Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν*» (Ἰω., ιε' 18).

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Κ. ΜΑΓΚΛΙΒΕΡΑΣ
Πρόεδρος Ἐθνικῆς Ἐταιρίας
Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν

ΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Ένα νέο φαινόμενο παρατηρείται τόν τελευταίο καιρό και στην χώρα μας: η δικαστική δίωξη προσώπων τα οποία δημοσίως διατυπώνουν τις θέσεις της Όρθοδόξου Έκκλησίας περι ζητημάτων τα οποία χαρακτηρίζονται ως «πολιτικώς μη όρθά». Τέτοια ζητήματα, μεταξύ άλλων, είναι η άθρσα εισροή μεταναστών στην χώρα μας και στην Δυτική Εύρώπη και η όμοφυλοφιλία. Με βάσι τόν λεγόμενo αντιρατσιστικό νόμο (Ν. 4285/2014) μνύονται άνθρωποι της Έκκλησίας, έπειδη τολμούν να άρθρώνουν λόγο για τέτοια ζητήματα. Οί μνύσεις γίνονται από όργανώσεις με βαρύγδουπα όνόματα, όπως Παρατηρητήριο τών Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων, Κίνηση ενάντια στόν Ρατσισμό, κ.ά. Από τα πολλά παραδείγματα αναφέρουμε τα έξης: «Τό περασμένο έτος στράφηκαν εναντίον του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Άλεξάνδρου για δηλώσεις που είχε κάμει τόν Δεκέμβριο του 2015 σχετικά με τόν νόμο περι Συμφώνου συμβίωσης όμοφυλοφίλων. Ό Σεβασμιώτατος έρωτήθηκε δημοσίως για τό θέμα και, όπως όφειλε, άπάντησε εύθαρσώς ως Όρθόδοξος Ίεράρχης. Είπε: “Η Έκκλησία ακολουθεί τόν νόμο του Θεού και την κατάσταση της φύσεως. Έδω έχουμε παρά φύση κίνηση και είναι καταδικαστέα”. Τόνισε άκόμη ότι οί όμοφυλόφιλοι “είναι άρρωστοι και έχουν πάθος, και θα πρέπει να προσπαθήσουν να θεραπεύσουν την άρρώστια τους ... Τους λυπάμαι, προσεύχομαι να τούς ελεήσει ό Θεός, να μετανοήσουν, να αλλάξουν τακτική και να γίνουν τίμα μέλη της κοινωνίας μας”. Λόγια ξεκάθαρα, χωρίς ίχνος μίσους ή εμπάθειας, αλλά με πόνο και άγάπη έκφερόμενα για τούς δυστυχείς άνθρωπους που έχουν ύποδουλωθεί στο δυσώδες αυτό πάθος. Πάθος που καταδικάζεται άπερίφραστα από την Άγία Γραφή και τη δισχιλιετή διδασκαλία της Έκκλησίας μας. Γι αυτό και ύπηρεξαν δικαιοτάτες οί άποφάσεις της Εισαγγελίας

Τριπόλεως (4-11-2016) και της Εισαγγελίας Έφετών Ναυπλίου (20-12-2016), που έξετάσε τό θέμα σε δεύτερο βαθμό, να θέσουν την ύπόθεση στο άρχείο, με τό σκεπτικό ότι ό Σεβασμιώτατος δέν διέπραξε κάποιο άδίκημα με την τοποθέτησή του εκείνη, σύμφωνη κατά πάντα με την αλήθεια της πίστewς, που ως Όρθόδοξος Ίεράρχης όφείλει να διαγγέλλει. Ύπάρχουν δικαστές στόν τόπο! Και οί δίκαιες άποφάσεις τους συντρίβουν τις μεθόδους όλοκληρωτισμού που χρησιμοποιούν οί όμάδες κατατρομοκρατίας της κοινωνίας μας» (<http://www.pna.gr/arcadia/item/15607-niki-tou-mitropolitimantineias-kai-kynourias-k-aleksandrou-kata-tou-antiratsistikoy-nomou>).

Δεύτερο παράδειγμα άποτελεί η μνύσις κατά θεολόγου καθηγητού, ό όποιος διένειμε στους μαθητές του δισέλιδο φωτοτυπία με τίτλο «Όμοφυλοφιλία: η Όρθόδοξη άποψη». Την μνύσι υπέβαλλαν «τό Έλληνικό Παρατηρητήριο τών Συμφωνιών του Έλσίνκι, τό Τμήμα Σεξουαλικού Προσανατολισμού και Ταυτότητας Φύλου του Έλληνικού Παρατηρητηρίου τών Συμφωνιών του Έλσίνκι, η Πολύχρωμη Πολυπολιτισμική Όμπρέλα Εάνθης και τό Φεστιβάλ Ύπερφάνειας Αθήνας Athens Pride» (Βλ. την φωτοτυπία και τό σχετικό ρεπορτάζ εν: <http://www.protothema.gr/greece/article/674008/theologos-stin-xanthi-moirase-fulladion-omofoniko-periehomeno-se-mathites/>).

Τρίτο παράδειγμα είναι πρόσφατος νόμος στην Γαλλία, ό όποιος θεωρεί ποινικό άδίκημα την δημοσία καταδίκη τών έκτρώσεων. Άπαγορεύει, δηλαδή, όχι μία πράξη, αλλά την έκφρασι γνώμης δια του τύπου! «Ποιός θα τό περιέμενε ότι στη χώρα που θέσπισε τα “Άνθρώπινα δικαιώματα”, στην πόλη του “Φωτός”, η γαλλική Βουλή θα ψήφισε νόμο με τόν όποιο η αντίθεση στην έκτρωση θα μετατρέπεται σε άδίκημα που έπισύρει ποινή φυλάκισης μέχρι δύο χρόνια και πρόστιμο μέχρι 30.000 ευρώ; Ό νέος νόμος φέρει

τὸν τίτλο “ἀδίκημα ψηφιακῆς παρενόχλησης” καὶ μᾶς εἰσάγει σὲ μιὰ καινούρια ἐποχή, στὴν ὁποία οἱ ἀποκτιμένες μὲ πολυχρόνιους καὶ αἰματηροὺς ἀγῶνες ἐλευθερίες –καὶ πρῶτιστη ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης– ἀρχίζουν νὰ μπαίνουν στὸ ψυγεῖο καὶ οἱ ὑπερασπιστὲς τους στὴ φυλακί. Σήμερα ὀνομάστηκε “ψηφιακὴ παρενόχληση”, αὐριο; Οἱ Γάλλοι βουλευτὲς, ποὺ κλήθηκαν τὴν Πέμπτη 1η Δεκεμβρίου νὰ ἀποφασίσουν, δὲν εἶχαν πρόβλημα μὲ τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν στὴν ἔκτρωση. Στὴ Γαλλία, ἡ ἔκτρωση ἀνήκει στὰ “θεμελιώδη δικαιώματα”. Ἡ Ἀντιπολίτευση ἐπεσήμανε ὅτι ὁ νόμος δημιουργεῖ ἀδίκημα γνώμης καὶ εἶναι κατὰ συνέπεια ἐλευθεροκτόνος. Μάλιστα ἐπεκαλέστηκαν τὸ γνωστὸ μᾶς ἑβδομαδιαῖο σατιρικό περιοδικὸ *Σάρλι Ἐβντό*, τὸ ὁποῖο, στὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἔκφρασης, πῆρε θέση κατὰ τοῦ νόμου. Μάλιστα τὸ περιοδικὸ κατηγόρησε τὴν Ἀριστερὰ ὅτι δίνει στὸ “τόσο προσωπικὸ ζήτημα τῆς ἐκούσιας διακοπῆς τῆς κύησης καὶ πρόξενο ὀδυνῶν γιὰ πολλὰς γυναῖκες ἰδεολογικὸ χρῶμα”. Ἡ κυβέρνησις, ἐκ μέρους της, γιὰ νὰ ὑπερασπισθεῖ τὸ νομοσχέδιο, κατέφυγε στὴν παρελθοντολογία: “Πρὶν τριάντα χρόνια κομάντος κατελάμβαναν τὰ χειρουργεῖα, γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὶς γυναῖκες νὰ κάνουν ἔκτρωση. Σήμερα οἱ κληρονόμοι τους συνεχίζουν τὴ μάχη μὲσφ τοῦ Διαδικτύου”... Οἱ πληροφορίες ἀναφέρουν ὅτι κύριος στόχος τῆς κυβερνήσεως εἶναι τρεῖς ἰσότοποι: *ivg.net*, *afterbaiz* καὶ *ecouteivg.org*, οἱ ὁποῖοι καλοῦν τὶς γυναῖκες νὰ σκεφθοῦν ψυχραμιότερα, πρὶν ἀποφασίσουν νὰ προχωρήσουν σὲ ἔκτρωση, φιλοξενοῦν κείμενα γυναικῶν ποὺ δὲν κατέφυγαν σὲ αὐτὴ καὶ δὲν τὸ μετάνιωσαν ἢ ποὺ κατέφυγαν σὲ αὐτὴ ἀλλὰ εἶχαν σοβαρὰ ψυχολογικὰ προβλήματα μετὰ. Κατὰ περίπτωση βοηθοῦν πρακτικὰ καὶ οικονομικὰ τὶς νεαρὲς μπτέρες» (<http://www.antibar.org/article/16356>).

Τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἐντάσσονται σὲ ἓνα γενικότερο πλαίσιο ἐκδιώξεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας ἀπὸ τὸν δημόσιο χῶρο. Οἱ χριστιανικὲς

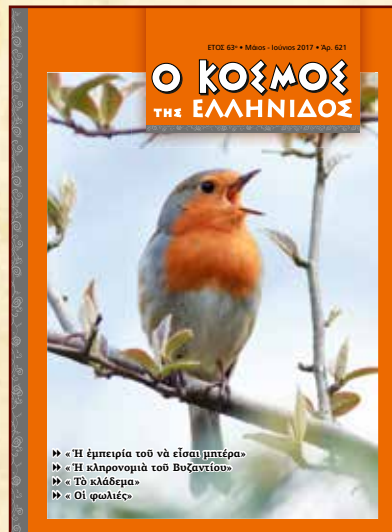
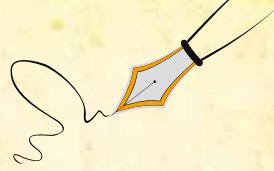
ἀλήθειες δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ προβάλλονται, ἄλλοτε μὲ τὸ ἐπιχείρημα τῶν δῆθεν πολυπολιτισμικῶν κοινωνιῶν καὶ ἄλλοτε μὲ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἀντιρατσισμού. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, τὸ νὰ ἐκφράζονται ὅλες οἱ ὑπόλοιπες θρησκείες καὶ οἱ ποικιλῶνιμες αἱρέσεις θεωρεῖται ἀναφαίρετο ἀνθρώπινο δικαίωμα. Τὸ νὰ διδάξῃ ὁ ὀρθόδοξος θεολόγος ὅτι ἡ ἔκτρωση εἶναι ἁμαρτία καὶ ἀφαιρέσεις ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι «ρατσισμός» καὶ «προσβολὴ τῆς σεξουαλικῆς ἰδιαιτερότητος καὶ ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου». Τὸ νὰ διδάσκη ἓνας μουσουλμᾶνος θεολόγος ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ πρέπει νὰ κυκλοφορῇ μὲ καλυμμένο πρόσωπο εἶναι ἐκδίλωσις καὶ ἔκφρασις τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ ἀτόμου καὶ ἀνθρώπινο δικαίωμα. Δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά.

Ἐκαστος καλοπροαίρετος παρατηρητῆς διαπιστώνει τὴν καταφανῆ μεροληψία κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸν δυτικὸ κόσμον καὶ στὴν χώρα μας. Οἱ μουσουλμᾶνοι μαθητὲς στὴν Θράκη καὶ οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ στὶς Κυκλάδες ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τῆς χώρας μας νὰ διδάσκονται τὰ δικά τους θρησκευτικὰ δόγματα, ἀπὸ δικά τους βιβλία μὲ τὴν ἔγκρισιν τῶν θρησκειῶν τους. Οἱ ὀρθόδοξοι μαθητὲς, ὅμως, θὰ διδάσκονται ὅ,τι τοὺς κατασκευάσει τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἐρήμην καὶ σὲ ἀντίθεσιν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουν περιτράνωσ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς στὶς ἡμέρες μας εὐρίσκεται ὑπὸ ἄτυπο διωγμὸ. Χρέος τῶν πιστῶν εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως. «*Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν*» (Πράξ. 4: 20), «*πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις*» (Πράξ. 5: 29), μᾶς ὑπενθυμίζει ἡ Ἁγία Γραφή. Ἡ ὁμολογία αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεται μὲ νηφαλιότητα, διάκρισι, ἔργους καὶ λόγους. Καὶ στὶς δύσκολες στιγμὲς ἄς ἐνθυμούμαστε τὸ λόγο τοῦ εὐαγγελιστοῦ τῆς ἀγάπης: «*Μεῖζων ἐστὶν ὁ ἐν ἡμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ*» (Α΄ Ἰω. 4: 4).

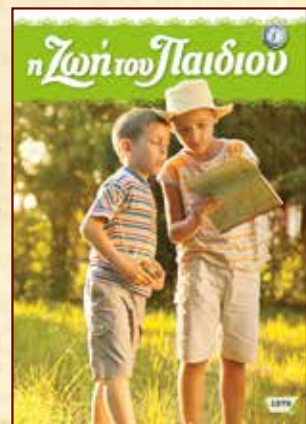
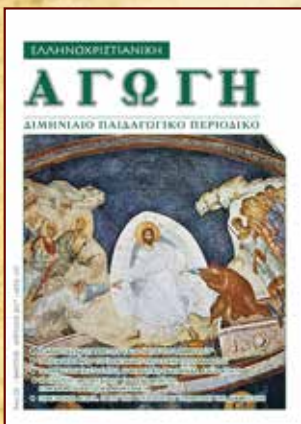
I. K. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Άξίζει νά διαβάσετε

Τò μνηαίο Όρθόδοξο Χριστιανικό Περιοδικό με την ιστορία των 100 χρόνων του κοντά στον έλληνικό λαό.

Περιοδικό με ιστορία 60 ετών, που άπευθύνεται στη γυναίκα, στην πνευματική και κοινωνική της παρουσία.

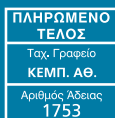

Ένα περιοδικό – πολύτιμος συμπαραστάτης για εκπαιδευτικούς και γονείς.

Νεανικό περιοδικό της “Χριστιανικής Φοιτητικής Ένώσεως” – με τόν ένθουσιασμό της νεότητας και τη σφραγίδα της πίστης και της παιδείας.

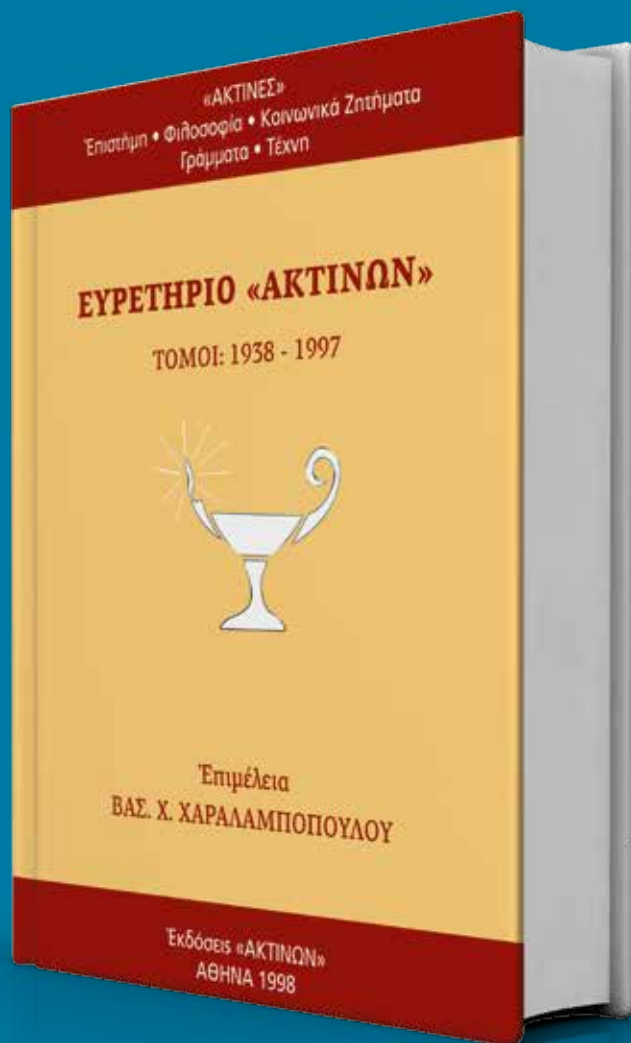
Τò μνηαίο παιδικό περιοδικό που κυκλοφορεί από τò 1946 – ένας πολύτιμος πνευματικός φίλος για τὰ Έλληνόπουλα.

ΚΩΔΙΚΟΣ:
01 1692

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ.Τ. 10561
ΑΘΗΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:
όλοι οί τόμοι του περιοδικού «Άκτινες»
καθώς και τό εύρετήριο τῶν ἐτῶν 1938-1997

«Χριστιανική Ένωση Έπιστημόνων»

Καρύτση 14, 105 61 Άθηναι, Τηλ. 210 32.35.023